

30—31 juli

Debatter m. m.

Onsdagen den 30 juli

	Sid.
Svar på fråga av herr Sundin ang. AB Statens skogsindustriers import av rundvirke	3
Ny tulltaxa, m. m.:	
Allmänna principiella synpunkter	8
Avd. II. Vegetabiliska produkter	32
Avd. VI. Produkter av kemiska och närstående industrier	46
Avd. VII. Plaster, naturgummi, syntetiskt gummi, m. m.	53
Avd. IX. Trä och varor därav, m. m.	54
Avd. XII. Skodon, m. m.	55
Avd. XIII. Varor av sten, gips, betong, m. m.	59
Avd. XIV. Naturpärlor, ädelstenar, ädla metaller, m. m.	61
Avd. XVIII. Optiska instrument, ur, m. m.	62
Avd. XX. Diverse varor	65
Beräkning av bevillningarna för budgetåret 1958/59, m. m.	67
Åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäkring av sparande, m. m.	78
Reform av domförhetsreglerna för häradsrätt	86
Om skyldighet att förse bilar och motorecyklar med registrerande hastighetsmätare	99
Om höjning av avgifterna för registrering i bilregistret	101

Torsdagen den 31 juli

Statsregleringen för budgetåret 1958/59	105
Anföranden i anledning av riksdagsarbetets avslutning	107

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 30 juli

Bevillningsutskottets betänkande nr B 1, ang. ny tulltaxa, m. m. . .	4
— nr B 4, ang. ändring i tulltaxeförordningen	67
— nr B 5, ang. beräkning av bevillningarna för budgetåret 1958/59, m. m.	67

	Sid.
Bankoutskottets utlåtande nr B 5, om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning	78
— nr B 7, ang. främjande av långsiktigt sparande, m. m.	84
— nr B 8, om problem sammanhängande med Sveriges ställning gentemot det planerade västeuropeiska frihandelsområdet	86
Första lagutskottets utlåtande nr B 10, ang. ändring i rättegångsbalken m. m.	86
— nr B 13, om en bättre koncentration av rättsvården på den mera samhällsfarliga kriminaliteten	99
Andra lagutskottets utlåtande nr B 10, om skyldighet att förse bilar och motorcyklar med registrerande hastighetsmätare	99
— nr B 11, om höjning av avgifterna för registrering i bilregistret	101
Jordbruksutskottets utlåtande nr B 12, ang. vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, m. m.	104

Torsdagen den 31 juli

Statsutskottets memorial nr B 62, ang. statsregleringen för budgetåret 1958/59	105
--	-----

Onsdagen den 30 juli förmiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Justerades protokollet för den 24 innevarande månad.

Ang. AB Statens skogsindustriers import av rundvirke

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Sundin* till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet framställt följande fråga: »Vill herr statsrådet lämna en redogörelse varför Aktiebolaget Statens skogsindustrier i nuvarande arbetsmarknads- och konjunkturläge i betydande utsträckning importerar rundvirke till sina industrier?»

Herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet **LANGE**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda fråga, erhöi ordet och anförde:

Herr talman! Herr S. Sundin har frågat, om jag vill lämna en redogörelse varför Aktiebolaget Statens skogsindustrier i nuvarande arbetsmarknads- och konjunkturläge i betydande utsträckning importerar rundvirke till sina industrier.

Till svar vill jag på grundval av uppgifter från bolaget meddela följande.

Den av herr Sundin påtalade importen avser endast sågtimmer och är oundgängligen nödvändig för att sysselsättningen vid bolagets sågverk i övre Norrland skall kunna upprätthållas. Det förhåller sig nämligen så, att bolagets leverantörer inom landet, främst domänverket, sedan någon tid inte varit i stånd att förse bolaget med tillräckliga kvantiteter sågtimmer. Detta sammanhänger i sin tur med att domänverket har att planlägga och bedriva avverk-

ningarna med beaktande av bl. a. dels skogsvårdssynpunkter, dels avsättningsmöjligheterna beträffande samtliga utfallande virkessortiment. Härvid är att märka, att statsskogarna i övre Norrland sedan ganska länge lämnar ett betydande överskott av sulfatved i förhållande till vad den norrländska industrien kan mottaga. Däremot har i fråga om sågtimmer en viss, som man vill hoppas, tillfällig knapphet inte kunnat undgås. Denna brist måste med hänsyn till sågverkens sysselsättning motverkas genom import, i första hand av sådana timmerpartier, som kan köras med bil direkt till sågverken. Jag vill framhålla, att de närmast berörda parterna är väl medvetna om önskvärdheten av att sådana dispositioner beträffande utnyttjandet av de norrländska skogstillgångarna vidtages, att ifrågavarande import kan undvikas på längre sikt.

Herr **SUNDIN** (cp):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framföra mitt tack för det svar, som han här lämnat på min fråga.

Ärendets art av enkel fråga medger ju, herr talman, ingen som helst längre argumentering. Jag vill därför bara i korthet ange några synpunkter på statsrådets svar.

Jag konstaterar med tillfredsställelse vad statsrådet framfört beträffande bolagets strävan att hålla sysselsättningen i gång vid sågverket.

Sedan må det förlåtas mig, herr statsråd, om jag i marginalen sätter ett visst frågetecken, när herr statsrådet säger att det för att säkerställa sågverkets drift, och därmed som jag förstår speciellt tillgången på de grövre sortimenten, har ansetts nödvändigt att importera en rätt stor kvantitet rundvirke. Statsrådet framhåller, att leverantören

Ang. ny tulltaxa, m. m.

till bolaget, domänverket, inte i den utsträckning som varit önskvärd skulle ha kunnat tillgodose bolagets behov av här nämnt virke.

Jag vill i det sammanhanget bara konstatera, att det inte endast under denna avverkningssäsong utan även under den föregående i de norrländska länen fanns en viss, och inte heller så liten, arbetslöshet inom skogsbruket. Detta gäller inte bara statens egna skogar utan även det enskilda skogsbruket.

Det är därför med en viss förvåning, herr statsråd, som jag här konstaterar, att bolaget inte innan det sökte sig över gränserna för att klara av råvarubehovet till sin förädlingsindustri, vände sig till i första hand det enskilda skogsbruket inte bara i Norrbottens län utan även i de angränsande norrlandslänen. Detta konstaterande gör jag i medvetande av att arbetsmarknadsläget, som jag redan påpekat, såväl tidigare som nu tett sig ganska ovisst och för närvarande ser ut att bli ovisst även i en framtid.

Det är därför med en viss förhoppning jag knyter an till vad statsrådet avslutningsvis säger om att man hoppas, att det på lång sikt inte skall behöva vidtagas åtgärder av det slag, som nu i verkligheten har kommit till användning.

Med de orden, herr talman, ber jag att få tacka för svaret.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Jag skall ta till orda helt kort. En uppgift, som herr Sundin lämnat, tror jag nämligen inte är alldeles riktig.

Det förhåller sig knappast så, att Statens skogsindustrier inte i första hand vänder sig till de inhemska leverantörerna av virke. Det är helt naturligt, att Statens skogsindustrier först undersöker, vilka möjligheter som föreligger att få sin råvarutillförsel säkrad från inhemska källor. När det då har visat sig, att dessa inte varit tillräckliga, har man så snart som möjligt försökt att ordna det så, att man fått tillskottsvirke från Finland. Jag tror inte, att bolaget kan

lastas för att i det hänseendet ha gjort sig skyldigt till någon försummelse.

Jag vill samtidigt betona, att bolaget har ett naturligt intresse av att köpa virke så billigt som möjligt. Det är bolagets skyldighet att tillse, att det i möjligaste mån håller råvarukostnaderna nere. Och det kan ju hända, att det finska virket i vissa sammanhang ställt sig avsevärt billigare än det virke, som kunnat erbjudas från inhemska leverantörer.

Sedan vet herr Sundin lika bra som jag att skogsägareföreningarna i det läge, som nu råder, har uppmanat de enskilda skogsägarna att i möjligaste mån begränsa avverkningarna i Norrbotten.

Det är här inte bara fråga om att avverka sågvirke, det vet herr Sundin mycket väl, utan man får ta konsekvenserna av att i så fall också få sulfatved som avfall. Domänverket har att taga hänsyn till båda dessa förhållanden i sina dispositioner.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr B 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 6 juni 1958 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr B 4, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) tulltaxa;
- 2) förordning om ändrad lydelse av 1 § tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316);
- 3) förordning om ändring i förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit; samt
- 4) förordning om ändrad lydelse av 3 a § förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution;

Ang. ny tulltaxa, m. m.

dels ock för sin del godkänna Sveriges anslutning till konventionen den 15 december 1950 rörande nomenklatur för klassificering av varor i tulltarifferna samt protokollet den 1 juli 1955 angående ändring i nämnda konvention.

Kungl. Maj:ts förslag överensstämde med förslagen i propositionen nr 90 till årets förra riksdag.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll hade i betänkandet anförts följande:

»I propositionen framlägges förslag till ny tulltaxa, avsedd att ersätta den nu gällande av år 1929.

Förslaget är utarbetat på grundval av ett av 1952 års tulltaxekommitté avgivet betänkande och innebär fullföljande av ett sedan länge bedrivet arbete på en revision av tulltaxan.

I propositionen framhålles emellertid att tulltaxerevisionen bör betraktas jämväl som en förberedelse till det planerade nordiska ekonomiska samarbetet; vid förslaget utarbetande har därför beaktats det förslag till gemensam nordisk tulltaxa som framlagts föregående år.

Taxeförslaget är utformat i överensstämmelse med en internationell konvention rörande nomenklatur för klassificering av varor i tulltarifferna (den s. k. Brysselnomenklaturen).

Tullarna utgöres till övervägande del av värdetullar, men även kvantitetstullar förekommer, huvudsakligen inom livsmedelsområdet (i den mån importen på detta område regleras genom tullar).

Vad tullarnas höjd och avvägning beträffar kan förslaget närmast sägas innebära en viss utjämning av tullskyddet mellan olika varuslag och produktionsgrenar med bibehållande i stort sett av nuvarande genomsnittliga tullnivå.

För att belysa förslagets konkreta innebörd kan beträffande vissa betydelsefulla varugrupper anföras följande.

Egentliga jordbruksprodukter har liksom för närvarande upptagits med tullfrihet (för dylika produkter effektueras gränsskyddet i princip genom särskilda importavgifter).

Beträffande frukt och trädgårdspro-

dukter har i allmänhet föreslagits oförändrade tullsats under den tid då inhemsk produktion förekommer och tullfrihet under resten av året.

I fråga om livsmedelsindustriens produkter har föreslagits såväl sänkningar som höjningar, de senare ofta sammanhängande med gällande importavgifter på jordbruksprodukter.

Kemiska produkter har i ungefär samma utsträckning som hittills upptagits med tullfrihet men i övrigt åsatts värdetullar av varierande storlek, i regel innebärande uppjustering av låga och nedskärning av höga tullar; vad särskilt beträffar organiska kemiska produkter har för de tullbelagda varorna föreslagits en standardtullsats av 12 % av värdet mot 15 % i nuvarande tulltaxa.

Av gummivaruindustriens alster har det dominerande varuslaget, nämligen bildäck, upptagits med en tull av 13 % av värdet.

Inom textilområdet har med hänsyn till den pågående nordiska utredningen endast smärre jämkningar vidtagits i de år 1955 provisoriskt införda tullsatserna, vilka i regel utgör 12 % av värdet för vävnader samt 14 % av värdet för tri-kåvaror och konfektion; för de av 1955 års beslut icke berörda silkevarorna innebär förslaget i allmänhet en sänkning i jämförelse med nuvarande nivå.

Även för läder har i förslaget bibehållits 1955 års provisoriska tullnivå, vilken för detta varuslag ligger vid 7 % av värdet. För skodon föreslås en tull av 14 % av värdet, vilket för de flesta artiklar innebär en viss sänkning.

I fråga om porslins- och glasvaror i allmänhet har upptagits tullsats av 12 % resp. 15 % av värdet; den förra torde genomsnittligt sett innebära en höjning och den senare en sänkning i förhållande till nuvarande tullskydd.

Halvfabrikat av järn och stål har i enlighet med det nordiska förslaget åsatts tullsats av i regel 6 % för varmvalsade och 7 % för kallvalsade produkter; dessa tullsats ligger vid dagens prisläge i allmänhet över de nuvarande tullsatserna.

Beträffande järn- och metallmanufaktur förordas i huvudsak en enhetlig tull

Ang. ny tulltaxa, m. m.

av 8 % av värdet, vilket genomsnittligt sett icke innebär någon större avvikelse från den nuvarande tullnivån, ehuru det för individuella varuslag kan medföra icke obetydliga sänkningar eller höjningar.

För maskinområdet föreslås en standardtullsats av 10 % av värdet eller samma tullsats som nu utgår för de flesta varor inom detta område.

Tullen på bilar samt motorcyklar med högst 245 cm³ cylindervolym har föreslagits bibehållen vid 15 % av värdet.

Nuvarande finanstullar (t. ex. på kaffe och kolonialvaror) har i allmänhet icke gjorts till föremål för omprövning utan upptagits med oförändrade belopp.

Den nya tulltaxan föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1959.»

Tulltaxeförslaget omfattade 1 095 positioner (tulltaxenummer), fördelade på 99 kapitel, vilka voro sammanförda i 21 avdelningar.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehåft 75 i anledning av densamma väckta motioner.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på åberopade grunder hemställt,

A) att riksdagen måtte, med förmälan att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr B 4 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas,

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till tulltaxa med följande ändringar

dels att ikraftträdandebestämmelserna erhöles denna lydelse:

»Denna tulltaxa träder i kraft den 1 januari 1959.

Konungen äger för tid, varunder så befinnes erforderligt med hänsyn till åtaganden, gjorda före den 24 januari 1958 enligt allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), förordna om därav påkallade avvikelser från tulltaxan.»

dels ock att tulltaxan — med iakttagande av att den i Kungl. Maj:ts förslag under nr 60.04 C intagna anmärkningen utginge — i av utskottet angivna delar

erhöles den lydelse, som framginge av betänkandet;

2) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 1 § tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316);

3) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit;

4) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 3 a § förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution; samt

5) för sin del godkänna Sveriges anslutning till konventionen den 15 december 1950 rörande nomenklatur för klassificering av varor i tulltarifferna samt protokollet den 1 juli 1955 angående ändring i nämnda konvention;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: B 32 av herr Domö och II: B 44 av herr Hansson i Skegrie samt motionen II: B 118 av herr Hansson i Skegrie m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: B 33 av herr Gunnar Berg m. fl. och II: B 42 av herr Andersson i Ronneby m. fl.,

3) de likalydande motionerna I: B 34 av herr Schmidt m. fl. och II: B 70 av herr Bengtsson i Göteborg,

4) de likalydande motionerna I: B 35 av herr Svärd m. fl. och II: B 43 av herr Nilsson i Svalöv m. fl.,

5) de likalydande motionerna I: B 36 av herr Källqvist m. fl. och II: B 41 av herr Ståhl m. fl.,

6) de likalydande motionerna I: B 37 av herr Boo m. fl. och II: B 65 av herr Magnusson i Borås m. fl.,

7) de likalydande motionerna I: B 55 av herr Gunnar Andersson m. fl. och II: B 38 av herr Odhe m. fl.,

8) de likalydande motionerna I: B 56 av herrar Alvar Andersson och Yngve Nilsson samt II: B 67 av herr Nilsson i Göingegården,

9) de likalydande motionerna I: B 57 av herr Yngve Nilsson m. fl. och II: B 66 av herr Stiernstedt m. fl.,

Ang. ny tulltaxa, m. m.

- 10) de likalydande motionerna I: B 58 av herr Yngve Nilsson m. fl. och II: B 68 av herr Nilsson i Göingegården m. fl.,
- 11) de likalydande motionerna I: B 59 av herr Elmgren m. fl. och II: B 39 av herr Nelander m. fl.,
- 12) de likalydande motionerna I: B 60 av herr Gustaf Henry Hansson och II: B 72 av herr Bengtsson i Göteborg,
- 13) de likalydande motionerna I: B 61 av herr Nord m. fl. och II: B 64 av herr Rimås m. fl.,
- 14) de likalydande motionerna I: B 62 av herr Källqvist och II: B 40 av herr Christenson i Malmö m. fl.,
- 15) de likalydande motionerna I: B 63 av herr Sveningsson och II: B 71 av herr Bengtsson i Göteborg,
- 16) de likalydande motionerna I: B 64 av herr Sveningsson m. fl. och II: B 63 av herr Lothigius m. fl.,
- 17) de likalydande motionerna I: B 87 av herrar Åkesson och Nils Hansson samt II: B 122 av herrar Nilsson i Lönsboda och Åhman,
- 18) de likalydande motionerna I: B 88 av herrar Sveningsson och Anders Johansson samt II: B 120 av herr Svenning m. fl.,
- 19) de likalydande motionerna I: B 89 av herr Danmans och II: B 121 av herr Löfgren m. fl.,
- 20) de likalydande motionerna I: B 114 av herr Bertil Petersson m. fl. och II: B 149 av herr Persson i Växjö m. fl.,
- 21) de likalydande motionerna I: B 115 av herr Gustaf Elofsson samt II: B 180 av herrar Nilsson i Bästekille och Jansson i Benestad,
- 22) de likalydande motionerna I: B 116 av herr Lindahl m. fl. och II: B 152 av herr Allard m. fl.,
- 23) de likalydande motionerna I: B 117 av herr Ebbe Ohlsson m. fl. och II: B 154 av herr Boija m. fl.,
- 24) de likalydande motionerna I: B 118 av herrar Möller och Gunnar Berg samt II: B 159 av herrar Ståhl och Braconier,
- 25) de likalydande motionerna I: B 119 av herr Birke samt II: B 151 av herrar Nilsson i Göingegården och Hansson i Skegrie,
- 26) de likalydande motionerna I: B 120 av herrar Birke och Boman samt II: B 156 av herr Gerhard Nilsson i Gävle m. fl.,
- 27) de likalydande motionerna I: B 140 av herrar Carl Albert Anderson och Siegbahn samt II: B 158 av herrar Gustafsson i Stockholm och Hagnell,
- 28) de likalydande motionerna I: B 142 av herr Nils Theodor Larsson och II: B 181 av herr Börjesson m. fl.,
- 29) de likalydande motionerna I: B 180 av herr Siegbahn och II: B 224 av herr Setterberg i Vilske-Kleva m. fl.,
- 30) motionen I: B 141 av herrar Siegbahn och Carl Albert Anderson,
- 31) motionen II: B 36 av herr Senander m. fl.,
- 32) motionen II: B 37 av herrar Regnéll och Svensson i Krokstorp,
- 33) motionen II: B 69 av herrar Braconier och Löfgren,
- 34) motionen II: B 73 av herr Bengtsson i Göteborg,
- 35) motionen II: B 74 av herr Bengtsson i Göteborg,
- 36) motionen II: B 75 av herr Jansson i Benestad m. fl.,
- 37) motionen II: B 84 av herrar Helén och Hansson i Skegrie, såvitt motionen behandlas i detta betänkande,
- 38) motionen II: B 116 av herr Hansson i Skegrie m. fl.,
- 39) motionen II: B 117 av herr Hansson i Skegrie m. fl.,
- 40) motionen II: B 119 av herr Hansson i Skegrie m. fl.,
- 41) motionen II: B 153 av herrar Gustafsson i Borås och Nilsson i Göingegården,
- 42) motionen II: B 155 av herrar von Seth och Lothigius,
- 43) motionen II: B 157 av herr Hansson i Skegrie m. fl.,
- 44) motionen II: B 221 av herrar Darlin och Setterberg i Vilske-Kleva,
- 45) motionen II: B 222 av herr Christenson i Malmö, samt

Ang. ny tulltaxa, m. m.

46) motionen II: B 223 av herrar Darlin och Setterberg i Vilske-Kleva, mätte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Vid betänkandet hade reservationer avgivits

I) av herrar *Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås;

II) av herrar *Bengtson, Alvar Andersson* och *Vigelsbo*;

III) av herrar *Bengtson, Yngve Nilsson, Alvar Andersson, Nilsson* i Svalöv, *Vigelsbo* och *Nilsson* i Bästekille;

IV) av herrar *Bengtson, Yngve Nilsson, Alvar Andersson, Nilsson* i Svalöv, *Vigelsbo* och *Nilsson* i Bästekille;

V) av herrar *Söderquist* och *Stenberg*;

VI) av herrar *Söderquist, Bengtson, Yngve Nilsson, Alvar Andersson, Nilsson* i Svalöv, *Vigelsbo, Nilsson* i Bästekille och *Stenberg*;

VII) av herrar *Stenberg* och *Rydén*;

VIII) av herrar *Siegbahn* och *Kristenson* i Göteborg;

IX) av herrar *Söderquist, Bengtson, Alvar Andersson, Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv, *Vigelsbo, Magnusson* i Borås och *Stenberg*;

X) av herrar *Bengtson, Alvar Andersson, Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv, *Vigelsbo* och *Magnusson* i Borås;

XI) av herrar *Söderquist, Bengtson, Alvar Andersson, Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv, *Vigelsbo, Magnusson* i Borås och *Stenberg*;

XII) av herrar *Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås;

XIII) av herrar *Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv, *Allard* och *Magnusson* i Borås;

XIV) av herrar *Siegbahn, Gustaf Henry Hansson* och *Kristenson* i Göteborg;

XV) av herr *Siegbahn*; samt

XVI) av herr *Nilsson* i Svalöv.

Därjämte hade vid betänkandet fogats särskilda yttranden

a) av herr *Siegbahn*; och

b) av herr *Rydén*.

Herr TALMANNEN yttrade:

Enligt min mening bör överläggningen rörande det föreliggande betänkandet ske på så sätt att i anslutning till vad utskottet anfört under rubriken »Allmänna synpunkter» på s. 266 tages en allmän principdebatt, till vilken exempelvis hänföres utskottets hemställan under punkt B 31, som rör den väckta motionen om avslag på hela tulltaxeförslaget. När denna allmänna principdebatt slutförts ställes frågan om godkännande av vad utskottet anfört under rubriken »Allmänna synpunkter» ävensom övriga yrkanden, som kan hänföras till den allmänna delen, under proposition.

Därefter övergår kammaren till överläggning rörande de olika avdelningarna var för sig. Avdelningens överrubrik framgår av betänkandets innehållsförteckning på s. 6. Under avd. II exempelvis behandlas sålunda kapitlen 6 t. o. m. 14, d. v. s. alla tulltaxenummer mellan 06.01 och 14.05. Därefter fortsättes avdelning efter avdelning, detta för att undvika en sammanblandning i diskussionen av frågorna om tulltaxor för textilier, för trädgårdsprodukter, för glas o. s. v., som skulle leda till en oöverskådlig röra.

Den som framställer yrkande under någon av avdelningarna bör självfallet ange vilka tulltaxenummer hans yrkande avser.

Kammarens behandling av betänkandet torde alltså nu först avse vad utskottet anfört under rubriken »Allmänna synpunkter».

Utskottets yttrande under rubriken

»Allmänna synpunkter»

(sid. 266—271 i betänkandet)

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Det är betydelsefulla och omfattande förändringar som riksdagen nu går att fatta beslut om. Den nu gällande tulltaxan är från år 1929,

Ang. ny tulltaxa, m. m.

men någon allmän revision av taxan ur sakliga synpunkter har, såsom utskottet påpekat, inte ägt rum sedan år 1911, d. v. s. på närmare femtio år. Mycket har förändrats under denna tidrymd, och därför är det tacknämligt att tulltaxan nu blir föremål för en genomgripande revision. Det finns alltså ingen anledning att på något sätt stödja sådana förslag som går ut på att avslå hela propositionen.

Däremot vill jag säga att man har kunnat hysa betänkligheter i fråga om själva behandlingen av ärendet. Tiden har blivit knapp för att behandla ett så omfattande förslag, och vi har i utskottet alls inte varit främmande för tanken att frågan kanske borde uppskjutas till höstrikdagen. Med hänsyn till det mycket starka önskemål om ett omedelbart avgörande, som har framförts, har vi dock forcerat behandlingen på ett sådant sätt att vi har kunnat acceptera att beslut fattas nu.

Med avseende på antalet punkter är kanske det föreliggande förslaget det största som riksdagen på mycket länge haft att behandla. Det har rått enighet om en hel del av de tekniska förändringar som nu tillstyrkts av utskottet. Det kan måhända förefalla litet egendomligt att i en svensk tulltaxa finns upptaget t. ex. sådant som mulor och mulåsnor, eftersom sådana djur inte är så vanliga i vårt land. Det sammanhänger emellertid med att här har genomförts någonting, som väl alla varit eniga om bör genomföras, nämligen en internationell nomenklatur, som Sverige velat ansluta sig till. Detta innebär att man i tulltaxorna i de olika länderna finner samma varor under samma rubrik och samma nummer.

En annan förändring som vi också från min partis sida har accepterat gäller själva principen för tullarna. Den förändringen har ju en reell betydelse i det att vi fastställt att man i allmänhet skall övergå till värdetullar och inte tillämpa viktullar. Värdetullarna är att föredraga därför att de bättre avspeglar varans värde och dessutom följer prisförändringar på ett annat sätt än viktul-

larna gör. Vi har gjort den erfarenheten att viktullarna under en period kan förändras ganska mycket i fråga om sin faktiska storlek.

I det sammanhanget har mycket diskuterats hur man bör gå till väga i det mest extrema fallet, nämligen om vårt land skulle bli utsatt för rena dumpingåtgärder från andra länders sida, och även i det fallet att andra länders prispolitik är sådan att vårt lands näringsliv inte förmår ta upp konkurrensen. Även från vår sida har framförts förslag om att man i en del sådana fall skulle komplettera värdetullarna med viktullar. Enighet har emellertid nåtts om att det knappast är möjligt att enbart genom att tillämpa en viktull komma till rätta med försök till ren dumping eller tillämpande av osedvanligt låga priser för att komma in på den svenska marknaden. Det kan också gälla rent tillfälliga åtgärder. Vi har därför anslutit oss till den enhälliga linje som uppdragits i utskottet och som går ut på att vi bör ge Kungl. Maj:t möjligheter att vidta åtgärder, därest vårt land skulle bli utsatt för sådana försök från utlandets sida att ta sig in på den svenska marknaden.

Vad sedan beträffar frågan om syftet med tullarna finns det en detalj som har lämnats å sido, nämligen frågan om finansstullarna. De har inte berörts i detta sammanhang, utan det förutsattes att frågan om finansstullarna skall tas upp i en framtid. Tullarna betyder inte så mycket ur statsfinansiell synpunkt. Såsom nämnes i utskottets betänkande utgjorde tullarna i slutet av 1800-talet 40 procent av statens inkomster, medan de nu inte utgör mer än 5 å 6 procent. Denna punkt lämnar jag å sido, då den väl kommer upp till diskussion senare.

När det gäller de vanliga tullarna kommer vi in på en mängd kontroversiella problem, och det är förvånansvärt att man i diskussionen hör så litet talas om tullarna. När man t. ex. diskuterar skyddsåtgärder för jordbruket är det alltid en våldsamt debatt. Därmed sägs det inte mycket om andra näringars skydd i olika former, men nu fick

Ang. ny tulltaxa, m. m.

vi ju se vilket oerhört starkt intresse det fanns inom en mängd olika avsnitt av den svenska produktionen i fråga om skyddsåtgärder; det gäller både industrien och andra områden. Alla skrivelser, som har kommit utskottet till handa, visar att man faktiskt fäster mycket stor vikt vid om tullsatsen blir en eller annan procent högre eller lägre.

Syftet med tullarna är väl att man skall åstadkomma skydd för en svensk produktion, att det i vissa fall skall bli en beredskapsproduktion, som man vill skydda, och att man kommer i en likvärdig ställning med andra länder, som också tillämpar protektionistiska åtgärder.

Nu kan man visserligen invända att tullarna inte kommer att få samma betydelse, om vi kommer så långt att det blir ett västeuropeiskt frihandelsområde. Till det vill jag dock foga den kommentaren, att vi ännu inte fått förhandlingarna därom i hamn. Vi vet inte om ett västeuropeiskt frihandelsområde kommer att bli en realitet, vi vet inte heller när ett sådant system kommer att träda i kraft. Dessutom bör vi observera att detta kommer att ske genom en avtrappning under åtskilliga år, och därför får den nuvarande tulltaxan ändå sin betydelse därigenom att den blir en utgångspunkt för hur man skall komma fram till det slutliga nolläge, som det västeuropeiska frihandelsområdet väl så småningom skall anses leda till. Härtill kommer, att även om vi får detta frihandelsområde kommer väl ändå vissa länder att stå utanför, och då blir de tullar, som vi nu fastställer, gällande gentemot dessa länder.

Vad beträffar tullsatsernas höjd, är det ju ytterligt svårt att bedöma den frågan och säga, att den eller den procentsatsen är precis befogad och lämpligt avvägd. En sådan bedömning kan man knappast göra, utan det är väl så, att produktionen i alla dess grenar har vant sig vid en viss tullsats. Och detta har i stor utsträckning fått bli normerande också för vad som tagits in i förslaget till ny tulltaxa.

Tulltaxekommittén, som först arbeta-

de med detta förslag, har lagt fram sina synpunkter. Sedan har Kungl. Maj:t företagit ändringar i vissa fall, och därutöver har utskottet gjort en del jämförelser. Därför är antalet reservationer till det föreliggande utlåtandet kanske mindre än man haft anledning förmoda med hänsyn till den mängd av motioner som förts fram.

Jag vill säga, att inom utskottet i flera avseenden har visats en god vilja till kompromisser. Utskottet tillsatte en delegation, som förberedande behandlade dessa frågor, och där fanns en mycket god vilja till kompromisser. Över huvud taget kan man säga, att delegationen föreslog vissa uppjusteringar av en del tulltaxor. Jag skall inte nu, med hänsyn till den ordning i vilken utlåtandet kommer att här behandlas, gå in på någonting som berör olika speciella delar av tulltaxan. Det kommer fram i senare sammanhang, och därför yttrar jag mig nu endast beträffande vissa principfrågor.

Det visades förståelse för en del industrigrenar, och man gick med på att höja tullsatserna beträffande deras produkter. Förståelse visades även för en viss bygd, som var särskilt känslig med hänsyn till den produktion som där bedrivs. Jag tyckte också, att det då och då fanns möjlighet att nå kompromisser även på andra punkter, och från det parti, som jag företräder, trodde vi i vår optimism att det skulle bli möjligt att uppnå kompromisser även på en del sådana punkter, t. ex. för trädgårds- och fruktodlingen, men när vi kom fram till behandlingen av dem, visades från en del av de andra grupperna total oförståelse. Vi lyckades icke nå resultat, utan behandlingen ledde till den rad reservationer, som föreligger på en del områden.

Härmed har jag haft tillfälle att redovisa några av våra principiella synpunkter när det gäller tulltaxan. Jag har inte avsett att hålla något längre anförande i detta sammanhang, eftersom jag förutsätter att utskottets ärade ordförande har åtskilliga kommentarer att göra till ärendets behandling. Jag skall därför inte säga någonting ytterligare beträff-

fande det allmänna avsnittet. Jag ber, herr talman, att få återkomma vid behandlingen av respektive avdelningar och varugrupper.

Herr SIEGBAHN (s):

Herr talman! Den proposition, som vi i dag skall behandla, är ju ett resultat av flera års utredningsarbete. År 1952 tillsattes den s. k. tulltaxekommittén. Denna framlade sitt betänkande 1956. Därefter var detta ute på remiss, och propositionen fick vi således först i år, två år sedan kommittén avslutat sitt arbete. Och under den tiden har ju, som jag senare skall återkomma till, en hel del saker inträffat.

Med hänsyn till tullfrågornas relativt komplicerade karaktär är det naturligt, att departementschefen vid sitt ställningstagande varit relativt bunden av den gjorda utredningen. Härtill kommer att man under mellantiden haft förhandlingar med de nordiska länderna om en tullunion, varvid preliminära överenskommelser på det tekniska förhandlingsplanet i stor utsträckning uppnått. I själva verket gäller detta omkring 80 procent av alla varor i tulltaxan. Icke desto mindre har departementschefen på en del punkter tagit avstånd från tulltaxekommitténs förslag och i stället anslutit sig till minoritetens uppfattning. Under utskottsbehandlingen har emellertid på ett 80-tal punkter höjningar i propositionen vidtagits, under det att sänkningarna begränsas sig till summa två positioner. Härigenom kan man säga, att det förslag till tulltaxa, som vi i dag har framför oss, i alla väsentliga avseenden överensstämmer med tulltaxekommitténs förslag och att sålunda de kritiska synpunkter, som kan riktas mot detta, även gäller utskottets förslag.

Redan i tulltaxekommittén yppade sig åtskilliga viktiga meningsskiljaktigheter om hur tullfrågan skulle lösas. Man var för det första icke överens om vad kommitténs uppgift innebar. Den primära uppgiften var visserligen att omarbete tulltaxan så att den kom att överensstäm-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

ma med den nya internationella varuindelningen, den s. k. Brysselnomenklaturen. Däremot var man inte ense om vilken tullnivå arbetet skulle inriktas på. Majoriteten tolkade direktiven så, att man skulle eftersträva en oförändrad tullnivå. Minoriteten, bestående av en socialdemokratisk ledamot och nuvarande statssekreteraren i finansdepartementet, ansåg emellertid att direktiven gav full frihet till en prövning av tullskyddets höjd. För egen del har jag tolkat direktiven på samma sätt. Det vore väl också märkvärdigt om representanter för olika politiska partier, när nu en ordentlig genomgång av vårt tullskydd skulle göras för första gången på över 40 år — som jag tror att herr Bengtson nämnde — i förväg skulle vilja binda sig för en viss tullnivå. När man sedan kom fram till den konkreta diskussionen av tullsatserna, visade det sig också att ej heller hela majoriteten var beredd att stå fast vid sin principståndpunkt. Dåvarande bondeförbundets representant föreslog t. ex. väsentligt höjda tullsats på en lång rad varor — på trädgårdsnäringens och jordbrukets område — utan att fördenskull på någon enda punkt, såvitt jag kunnat finna, anse sig behöva kompensera dessa höjningar med motsvarande tullsänkningar.

Nå, blev nu resultatet av kommitténs ansträngningar ett förslag om oförändrad tullnivå? Ja, olika meningar har framkommit om hur stor den hittillsvarande nivån var och hur stor den enligt kommittémajoritetens förslag skulle bli. Men till och med majoriteten måste medge, att blott om en viss metod användes och jämförelsen gjordes på visst lämpligt år och med speciella antaganden om importsammansättningen, kunde man påstå, att kommittémajoritetens förslag ej innebar en höjning av tullnivån.

Nu är det onekigen så, herr talman, att det är mycket svårt att få ett rättvisande mått på tullnivåns höjd. Den vanligaste metoden hittills har varit att man dividerat de totala tullinkomsterna med värdet på importen av alla tullpliktiga varor och kallat den siffra man då får för tullnivån eller importincidensen.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Tulltaxekommittén påpekade emellertid mycket riktigt, att denna metod ej alltid gav ett riktigt resultat. Om man hade en del mycket höga tullsats, som i verkligheten omöjliggjorde all eller nästan all import, påverkade dessa tullsats inte alls tullnivån. Tulltaxekommittén konstruerade därför i stället fram ett nytt tullnivåbegrepp, där man jämförde tullsatsen med hela konsumtionen, d. v. s. även med de inom landet producerade varorna. Denna nya metod ger säkerligen ett mycket värdefullt komplement till den gamla importincidenstekniken när det gäller att få en godtagbar siffra för tullnivån, åtminstone för länder som har många prohibitiva tullar.

När det emellertid gäller att jämföra tullnivåns förändringar i samband med ändringar i olika tullsats, är den helt otillfredsställande, och där ger det gamla tullincidensbegreppet betydligt mera rättvisande resultat.

Låt mig, herr talman, som illustration ta pappersområdet! Där har man för närvarande ganska höga tullar. I själva verket har emellertid den svenska produktionen för flertalet varuslag mycket lägre produktionskostnader än utlandet. Tullen utnyttjas i realiteten vanligen inte alls, och importen är mycket obetydlig. Om nu dessa tullar minskas eller t. o. m. helt tas bort, blir de svenska varorna inte billigare för det. Någon sänkning av konsumtionskostnaderna inträder inte.

I tulltaxekommitténs egen index ger emellertid denna tullsänkning stora utslag, under det att så ej är fallet beträffande det gamla importincidensbegreppet. Nu har just tulltaxekommittén sänkt tullarna framför allt på sådana områden, där det i själva verket inte spelar någon större roll, som t. ex. papper. Tullhöjningar däremot har av naturliga skäl föreslagits för sådana varuslag, där de svenska producenterna kämpar med svårigheter och där man sålunda har anledning räkna med att höjda tullar helt kommer att utnyttjas för högre priser även på de inhemska produkterna.

Det synes mig sålunda klart, att man i första hand måste använda sig av im-

portincidensen för att få en uppfattning om vad tulltaxekommitténs förslag, och numera således även propositionens och utskottsutlåtandets förslag, innebär. Härvid är det uppenbart, att förslagets genomförande skulle medföra en ganska betydande stegring av tullnivån och indirekt sålunda även av de allmänna konsumtionskostnaderna. Hur stor denna skulle bli är emellertid beroende på vilka år och priser man använder. Kommittéreservanterna, varibland väl statssekreteraren i finansdepartementet inte får helt fränkännas en viss sakkunskap, uppskattade på basis av 1952 års priser tullhöjningarna till närmare 50 procent. Den andra ytterligheten representeras av vissa beräkningar, som återfinns i propositionen, där med utgångspunkt från förhållandena 1954 tullhöjningen endast uppskattats till omkring 15 procent. Även denna siffra hade emellertid blivit ej obetydligt högre, om man kunnat företa uträkningarna på basis av 1957 års siffror.

Det finns ingen anledning att ge sig in på en noggrannare analys av vilka siffror som i detta sammanhang är riktiga. Det må räcka med att konstatera, att tulltaxekommitténs förslag trots sin målsättning innebar en icke obetydlig tullhöjning.

Vilka prishöjningar detta i sin tur skulle medföra är det nog ännu svårare att mer exakt ange. Tulltaxekommittén kom själv till det resultatet, att om man räknar med den enligt min mening närmast sanningen liggande förutsättningen, nämligen att tullhöjningarna slår igenom men inte tullsänkningarna, så skulle prisstegringarna för konsumenterna beräknade på 1954 års priser uppgå till 260 miljoner kronor. Om man gjorde samma kalkyl för 1957, skulle konsumtionsfördyringen bli ännu större. För att inget missförstånd skall uppstå vill jag tillägga, att en del av tulltaxekommitténs förslag till tullhöjningar ju genomfördes redan 1955, varför ett godtagande av det nu föreliggande förslaget inte skulle innebära så stora prishöjningar som nyss angivits.

Utöver den omedelbart kostnadshö-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

jande effekt, som ett antagande av tullförslaget kan väntas få, måste man emellertid räkna med långsiktverkningar på grund av omläggningen från viktullar till värdetullar, d. v. s. tullen beräknad i procent av varans värde. Enligt det nu gällande systemet med viktullar har ju vid prisstegringar tullen varit oförändrad, och i procent räknat har därför en sänkning gradvis av tullskyddet kommit till stånd under tidernas lopp. En av de främsta företrädarna för den svenska järnindustrien har vid något tillfälle sagt, att om vi inte haft viktullar under de senaste decennierna skulle den svenska järnindustrien inte på samma sätt tvingats att rationalisera och skulle aldrig ha stått där den i dag står. Detta förefaller mig, herr talman, vara en klok och framsynt uppfattning om tullarnas betydelse för industrien.

Med det nya värdetullsystemet kommer man nu att definitivt bryta denna utveckling. Varje varuprishöjning utifrån kommer dessutom i fortsättningen att medföra en höjning av tullen och sålunda i dubbel måtto verka prisfördyrande, samtidigt som den ger en ökad subvention till de inhemska industrier, som kan hävda sig endast i tullskyddets skugga.

Samtliga löntagare- och konsumentorganisationer som yttrat sig om tulltaxekommitténs utredning — t. ex. LO, TCO och KF — har ställt sig starkt kritiska till förslaget. I första hand har man riktat sig mot de faktiska tullhöjningarna. Men exempelvis LO har, likmätigt mångåriga frihandlartraditioner, krävt en sänkning av tullnivån. Ett utomordentligt stöd för sådana krav har man även kunnat finna i tullutredningens mycket förnämliga allmänna analys av tullproblemen. Här har bl. a. framhållits, att tull på en viss vara i verkligheten är en present eller subvention till vederbörande industri från landet i övrigt och sålunda indirekt en belastning på andra företag, som inte åtnjuter en liknande tull.

Man har även vänt sig mot det mycket vanliga argumentet för tullar, nämligen att så länge utlandet har höga tull-

lar måste också vi ha sådana för att skydda vårt näringsliv. Kommittén anförde här, att höga tullar utomlands visserligen är beklagliga, då de är ägnade att försvåra våra exportmöjligheter och den internationella arbetsfördelningen, men att de inte utgör några motiv för oss att hålla höga tullar. Detta skulle endast göra det onda värre, enär därigenom vi i vår tur skulle bidra till en oekonomisk inriktning av våra produktionskrafter.

Endast i så måtto drog kommittén konsekvensen av dessa synpunkter, att man sökte skapa ett s. k. neutralt tullskydd, d. v. s. man ville ge samma tullskydd för samma bearbetningskostnader. Därvid ansåg man sig böra höja sådana tullar, som låg lägre än detta genomsnittliga tullskydd, och i någon, men lägre mån, sänka dem som låg över. I likhetens namn höjde man sålunda tullskyddet för åtskilliga varor, där svensk produktion visat sig kunna klara sig ändå, och betungade sålunda i onödan konsumenterna. Detta ansåg jag, herr talman, olyckligt. Såsom herr Bengtson nyss nämnde, hade många industrier under årens lopp vant sig vid ett lågt tullskydd och med detta ringare stöd väl kunnat klara sig i konkurrensen, varför det inte borde finnas anledning att i den heliga likställighetens namn höja åtskilliga av de tullar, som tidigare varit låga.

Om man nu ansåg sina direktiv endast medge förslag om oförändrad tullnivå, borde man med de kloka synpunkter man kom fram till beträffande tullarnas funktion väl ha kunnat begära bemyndigande att ta upp tullfrågan i hela sin vidd. Hade så skett, kunde man i stället för nuvarande genomsnittstull exempelvis ha tagit tullfrihet som utgångspunkt för diskussionerna och sedan fört allmänna näringspolitiska resonemang om för vilka områden speciella skäl till äventyrs talade för en särskild behandling.

Vad näringslivets synpunkter på tullfrågan beträffar har handelns branschorganisationer, ävensom vissa handelskamrar, klart uttalat sig för låga tullar

Ang. ny tulltaxa, m. m.

i sina remissvar. Andra åter har visat ett betydligt svalare intresse för en sådan målsättning. I motioner och vid utskottsarbetet har såväl centerpartiets som högerns representanter i princip uttalat sig för lågtullinjen, men jag har kanske ändå fått den uppfattningen, att detta mera varit en munnens bekännelse än hjärtats förkrosselse — för att tala i teologiska termer.

I en motion i andra kammaren — B 43 — från högerhåll utvecklas en serie argument för höga eller i varje fall högre tullar. Man säger bl. a. att ett ordentligt tullskydd behövs för att bevara mångsidigheten i produktionen och skydda sysselsättningen, särskilt vid konjunkturnedgång, och att våra höga löner i sig motiverar särskilt tullskydd. I dagens läge tillkommer dessutom ett speciellt argument. Om vi så småningom får ett europeiskt frihandelsområde med ett gradvis avskaffande av tullarna bör vi till dess ge industrien tillfälle att genom tullhöjningar konsolidera sin position för att sedan stå bättre rustad i konkurrensen.

Jag vet inte om tankegångarna i motionen är representativa för uppfattningen inom näringslivet. Skulle så verkligen vara fallet, tror jag att man totalt felbedömt sina egna intressen och de faktiska sammanhangen. Först och främst är tullar inte något lämpligt konjunkturpolitiskt instrument. Möjligen kan det användas för att tillfälligt skydda en viss industrigren som råkat i svårigheter. Men våra erfarenheter av sådana experiment har inte varit särskilt gynnsamma — jag tänker då speciellt på höjningen av textiltullarna sommaren 1955. Och tanken att över hela linjen ha ett så att säga för högt tullskydd som i normala fall ej utnyttjas men som i händelse av konjunkturnedgång kan utnyttjas förefaller också helt orealistisk. På just de känsligaste områdena skulle tullskyddet redan i normala tider begagnas, och sedan stod man med samma svårigheter, när tiderna blev svåra. Det nya värdetullsystemet är för övrigt i sig mindre lyckat ur dessa synpunkter

än viktullsystemet när tullskyddet minskar med prissänkningen.

Vida farligare är emellertid tanken, att man generellt skulle kunna klara höga arbetslöner, d. v. s. en hög levnadsstandard, genom att förskansa sig bakom höga tullar. Sverige har uppnått sin nuvarande höga levnadsstandard på grund av — och jag skulle vilja säga delvis tack vare — sina låga tullar. Man kan inte lyfta sig själv i håret. Vi har inte en hög levnadsstandard, därför att vi har höga löner, utan därför att de anställdas produktionsresultat med stöd av vår industriella apparat medger dessa löner och denna levnadsstandard. Det finns bara en väg att fortsätta denna gynnsamma utveckling. Det är genom att producera varor billigare och bättre än andra länder. Att på olika områden inskrida och stödja skilda industrier med högre tullskydd är endast ägnat att minska effektiviteten i näringslivet och sålunda att ge en lägre levnadsstandard än som eljest varit möjligt.

Betydelsen av ett så effektivt näringsliv som möjligt är i dagens läge alldeles särskilt uppenbart. Vi står, som vi hoppas, inför ett väsentligt vidgat ekonomiskt samarbete i Europa med ett gradvis avskaffande av de inbördes tullarna. Detta kommer att ställa speciellt stora krav på förmågan hos vårt lands industri att utan tullskydd klara sig i konkurrensen med utlandet. Att i en sådan situation i stället höja tullskyddet och fördröja anpassningstvånget kan icke vara riktigt. Det kan heller icke vara riktigt, herr talman, att försvåra handelsutbytet med de transoceana länderna, av vilka många kämpar hårt för att genom ökad export skapa underlag för en industrialisering av ett outvecklat näringsliv.

Jag skall också tillåta mig att i detta allmänna sammanhang beröra ett speciellt problem, nämligen textilindustrin. På grund av de svårigheter denna näring hade att brottas med höjdes textiltullarna betydligt år 1955. Utskottet har nu accepterat en ytterligare höjning, som beräknas kosta konsumenterna 15

Ang. ny tulltaxa, m. m.

å 20 miljoner kronor i ökade textilutgifter per år. Härigenom kommer textiltullarna att på några år ha ökat med omkring 100 procent, ja, för t. ex. den stora posten bomullsvävnader med 250 å 350 procent. Redan nu ligger de över det genomsnitt, den normaltullnivå, som tulltaxekommittén räknade fram. De har således redan ett högre tullskydd än svensk industri i allmänhet. De kraftiga tullhöjningar, som för några år sedan genomfördes, har emellertid varken ändrat industriens karaktär som ett typiskt låglöneområde eller förbättrat industriens konkurrenskraft. I en flerpartimotion hävdas åtminstone, att lönsamheten ej förbättrats sedan tullarna höjdes 1955 och att ytterligare produktionsinskränkningar kan befaras, om åtgärder inte vidtas nu.

Man kan fråga sig, om verkligen de nu föreslagna tullhöjningarna med 1 å 2 procent, ehuru en belastning för konsumenterna, mera väsentligt kan förbättra textilindustriens läge. Varom inte, hur mycket högre skall textilindustriens tullar få stiga över den allmänna tullnivån? Går det över huvud taget att genom rimliga tullhöjningar dels ge textilindustrien i sin nuvarande omfattning en hygglig räntabilitet, dels lyfta upp textillönerna till en mera tillfredsställande nivå?

Som framgår av vad jag sagt i det föregående, anser jag den tullnivå, som framkommit genom tulltaxekommitténs betänkande och som i stort sett återfinnes i propositionen och utskottets förslag, otillfredsställande. Det är emellertid så att det för närvarande inte finns möjlighet att göra mera väsentliga ändringar i det framlagda förslaget, i all synnerhet som man är i någon mån bunden av de preliminära förhandlingarna om en nordisk tullunion. Även jag har emellertid en känsla av att de svenska förhandlingarna i sin tur låtit sig bindas av tulltaxekommitténs förslag. Om de inte haft att snegla på detta utan haft större frihet, kanske de hade kunnat komma fram till för Sverige förmånligare tullsätser. Jag har därför inskränkt

mig till att göra reservationer endast på ett par punkter, där departementschefen synes mera väsentligt ha avvikit från de av honom själv deklarerade principerna för tulltaxans utformning.

Om emellertid förslaget om en nordisk tullunion skulle realiseras, blir det under alla förhållanden nödvändigt att underkasta tulltaxan en översyn, då åtskilliga tullsätser nu ej överensstämmer med föreliggande nordiska förslag och andra fastställts i avsaknad av sådana förslag. Vid denna översyn bör tullnivåns höjd, självfallet i samråd med i tullunionen deltagande länder, underkastas en ingående prövning, som tulltaxekommittén icke ansett sig bemyndigad att företaga. Denna översyn blir ännu betydelsefullare och kan ske med större rörelsefrihet, om våra förhoppningar om en nordisk tullunion ej infrias. Vare sig vi lyckas skapa en europeisk marknad eller ej, kvarstår under alla förhållanden betydelsen av att underlätta handelsutbytet med de transoceaniska länderna.

Häri instämde herr *Anderson, Carl Albert*, (s).

Herr **HANSSON, GUSTAF HENRY**, (h):

Herr talman! Det förslag till ny tulltaxa, som bevillningsutskottet här framlägger, innebär en synnerligen omfattande omarbetning av den taxa, som nu gäller. Att så också måste vara fallet, framgår bäst av att den nuvarande taxan daterar sig från år 1929 men till sina grunddrag hänför sig till en av riksdagen redan år 1911 antagen taxa. Med den utveckling, som skett sedan dess, står det fullt klart, att denna taxa nu är mogen för en omfattande modernisering.

Arbetet med denna modernisering har också pågått under relativt lång tid, all den stund den kommitté, vars betänkande ligger till grund för detta förslag, tillsattes redan 1952. Det är därför med ett beklagande man måste konstatera, att den tid, som bevillningsutskottet fått till sitt förfogande, har varit knapp och

Ang. ny tulltaxa, m. m.

nödvändiggjort ett synnerligen intensivt arbete inom utskottet.

Anledningen till denna brådska är angelägenheten av att Sverige har en fullt modern tulltaxa, om och när vi skall ansluta oss till det västeuropeiska frihandelsområdet. När propositionen i våras framlades, framstod för oss högerrepresentanter bildandet av frihandelsområdet inte som någonting så aktuellt, att tulltaxeförslaget därför snabbt måste forceras fram till beslut. I anslutning till denna vår uppfattning har vi inom högerpartiet väckt en motion, där det bl. a. yrkas på att ärendet skulle uppskjutas till höstsessionen. Emellertid har handelsministern i sommarriksdagens remissdebatt på direkt fråga av herr Ewerlöf angivit skälen för att riksdagen snarast fattade ett beslut om en ny modern tulltaxa. De skäl, som handelsministern därvid anfört, är av den art, att vi nu är beredda att avstå från yrkandet att avgörandet uppskjutes till hösten.

I tekniskt och formellt avseende är ju den nya tulltaxan uppställd i överensstämmelse med Brysselkonventionen, till vilken Sverige skall ansluta sig. Därom råder ju full enighet. Detta bör i praktiken leda till att arbetet med tulltaxeringen i hög grad underlättas till förmån för både tullverket och dess kunder, om man nu kan tala om kunder i detta sammanhang.

I sakligt avseende föreligger ävenledes stora ändringar genom övergången från viktullar till värdetullar. Huruvida denna övergång kommer att ske friktionsfritt, är något som det på förhand är svårt att bilda sig en säker uppfattning om. Men det är ju självfallet, att Sverige, som är ett utpräglat lågtulland, kan komma i svårigheter, som kan leda till negativa verkningar i sysselsättningsavseende. Skulle så bli fallet, utgår jag från att Kungl. Maj:t snabbt kommer att använda den fullmakt och de befogenheter i avseende på tullavgifter, som stadgas i förordningen den 15 mars 1957.

Med denna uppfattning kan jag, herr talman, i principiellt avseende ansluta mig till det förslag till ny tulltaxa, som

här föreligger, men kommer i avseende på vissa detaljer att yrka på ändringar på sätt lämnade reservationer angiver.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Det har ju omvittnats av de föregående talarna, att en modernisering av tulltaxan, som har fungerat åtminstone i princip på ett ungefärligen likartat sätt i 50 år, är nödvändig och önskvärd. Det är uppenbart, att en av de största vinsterna med den tulltaxa, som här föreslås, är den modernisering, som föranledes av att man har anslutit sig till en gemensam internationell nomenklatur. Man har därmed fått en grundval för klassificering av varor i tulltariffen som är europeiskt och internationellt gängse, och man har därmed också fått ett bättre underlag för tullförhandlingar, vare sig de sker på det nordiska planet eller på ett vidare plan. Man har lättare att kunna jämföra de handelsstatistiska uppgifterna mellan olika länder, man har över huvud taget större möjligheter än förr att verkligen kunna bedöma verkningarna i vårt land och i andra länder av de olika åtgärderna på det tullpolitiska planet.

Den andra saken som är värdefull, fastän även den givetvis har sina nackdelar, är att man mera har gått in för värdetullar än förut, då man väsentligen hade viktullar. Vi har ju en del viktullar kvar, huvudsakligen på trädgårdsområdet och för övrigt här och var, men mest tas tullarna ut i procent av importvarans pris. Vad man därmed har vunnit är en jämnare avvägning av tullskyddet mellan olika varuslag. Man har fått en möjlighet till smidigare anpassning efter växlande priser, då tullen följer med genom att den är procentuell, och man har sluppit differentiera tulltaxan i så stor utsträckning som förut varit nödvändigt. Detta är rent tekniska förtjänster.

Men det är alldeles uppenbart att man därmed har tappat bort något som kanske var det allra värdefullaste i det gamla tullsystemet, nämligen den automatiserade utvecklingen till lägre tullar genom

Ang. ny tulltaxa, m. m.

en ständigt pågående prisstegring. Det är alldeles uppenbart att detta betydde ett ständigt krav på anpassning efter de nya prisförhållandena, som höll industrien och det svenska näringslivet ekonomiskt vakna och inte tillät någon egentlig ekonomisk slummer i tullsystemets skydd. Men man har ansett att man måste offra detta, och det sker nu en betydande förändring på det planet. Medan man i det nuvarande tullsystemet har 576 positioner, av vilka 412 — alltså den långt övervägande delen — är kvantitetstullar, så har man i det nya systemet med dess nära 1100 positioner inte mindre än 635 värdetullar, och det vittnar ju tydligt om att det har blivit en fullständig omläggning av tullsystemet i detta avseende. Värdetullarna var i det gamla systemet bara 60. Nu förändras detta så, att medan de förut var litet mer än en tiondel blir de betydligt mer än hälften. Kvantitetstullar finns ännu kvar i det nya systemet, det blir ett åttiotal av de 1100 positionerna. Tullfrihetspositionerna ökas utomordentligt, från 76 i det nuvarande systemet till inemot 370 i föreliggande förslag.

Finanstullarna har lämnats orörda i Kungl. Maj:ts förslag. Man har av principiella grunder inte gett sig in på dem och ansett att den frågan bör upptas i ett annat sammanhang. Dessa tullar motsvarar egentligen en accis och har ingenting att göra i en diskussion om tullskyddssystemet, och det är det som man i detta fall behöver reformera. Om man bortser från kaffet betyder finanstullarna ungefär 25 miljoner kronor, och hälften därav är tullar på spritdrycker och vin. Vi förstår att finanstullarna spelar en mycket ringa roll i hela systemet. Det var väl en missägning, som en av de föregående talarna gjorde då han sade att finanstullarna i en äldre tid hade utgjort 40 procent av statsbudgeten. Det var inkomsten av tullarna över huvud taget, som nådde så högt, och inte av enbart finanstullarna.

Dessa finanstullar, som intar en mycket blygsam plats i hela systemet, har alltså lämnats orörda. Inte heller utskottet har, då man saknar den förberedande

departementalbehandlingen, kunnat ge sig in på en diskussion av de olika finanstullarna, utan det får anstå till ett annat tillfälle.

Men en sak, herr talman, skulle jag i detta sammanhang vilja tillåta mig att något beröra. Det är det i åtskilliga motioner framburna önskemålet att kombinera vikt- och värdetullar, särskilt på det sättet att man vid sidan av värdetullen skulle ha en minimitull av ett visst belopp. Denna kombination har Kungl. Maj:t på någon punkt tagit upp, och motionärerna har tagit upp den på flera punkter. Det är ju alldeles uppenbart att vid en onormalt låg prissättning på importvaran, då kanske en verklig dumping föreligger, kan det vara svårt angripa denna. Man kan kanske inte direkt råda bot på missförhållandena genom en antidumpingtull, man kan kanske inte klara dem genom någon importreglering, vilket dock ofta har visat sig vara det smidigaste medlet. Det kunde vara lämpligt att man över huvud taget såg över alla de möjligheter som finns då en sådan dumping med abnormt låga priser föreligger på någon importvara. Kungl. Maj:t har redan utlovat att en sådan undersökning skall komma till stånd, och utskottet vill för sin del starkt understryka att översynen av Kungl. Maj:ts befogenheter i detta fall verkligen blir av. Utskottet kan därvidlag tänka sig minimitullden såsom ett lämpligt medel, och detta bör enligt utskottets mening beaktas vid översynen. Kungl. Maj:t har rätt att pålägga sådana tullar, och den bör enligt utskottets mening tillgripas redan vid den nya taxans ikraftträdande, åtminstone på den punkt där Kungl. Maj:t redan nu enligt det nuvarande systemet har upptagit en sådan minimitull, detta fastän utskottet ansett sig av principiella skäl böra avföra den ur tulltaxan nu. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t vid behov utnyttjar sina befogenheter på det området. Om denna uppfattning är utskottet enigt, efter vad jag förstår.

En av de föregående talarna har talat om den tullnivå, som vi nu har, och den som vi får enligt det förslag som här

Ang. ny tulltaxa, m. m.

föreligger. Man har ju av gammalt brukat räkna med den s. k. importincidensen, d. v. s. man har tagit värdet av de importerade varorna plus tullarna och jämfört detta med enbart tullarna och så fått fram en viss procentsiffra. Enligt den skulle man 1954 ha haft en importincidens på 9,2 procent, och den skulle nu enligt utskottets förslag gå upp till 10,6 procent. Härvidlag får emellertid kammaren erinra sig att en del ändringar gjordes i tulltaxan 1955, och det var mycket betydande ändringar, inte minst på textilområdet, men även på vissa andra håll. Dessa ändringar betydde en uppgång från 9,2 till 10,1. Den större delen av tullökningen skedde alltså redan sommaren 1955 och har sedermera godkänts av riksdagen. Vad utskottet nu i enlighet med propositionen och med en viss jämkning av denna har kommit fram till, det är att föreslå en ökning inte från 9,2 till 10,6 utan från 10,1 till 10,6. Det är alltså en ökning med ungefär 5 procent, ett helt annat tal än det som en av reservanterna har rört sig med.

Det har inte från något håll, i varje fall inte inom utskottet, framförts någon uppfattning om att man skulle gå bort från sommartullarna och ned till den tullsats som rådde dessförinnan. I stort sett är man alltså ense om att sommartullarna åtminstone skall behållas. Debatten står väl då om den fortsatta ökningen, från 10,1 procent till 10,6. I kronor räknat skulle det betyda en ökning från 1954 med 60 miljoner, från en tulluppbörd av ungefär 400 miljoner kronor till ungefär 460 miljoner. Men av denna ökning faller 36 miljoner på sommartullarna, alltså åtskilligt mer än hälften, och vad som återstår är 24 miljoner kronor. Vi får ha den saken i blickfältet för att kunna bedöma detta förslags innebörd jämfört med nu existerande tullar, och det är väl dem vi närmast skall jämföra med.

Men metoden att räkna med importincidensen har sina brister. Den utgår ju uteslutande från de importerade varorna och tar inte med den verkan, som tullarna givetvis har för att höja produktionspriset på inom landet producerade

varor. Detta har gjort att man inom tulltaxekommittén och senare inom utskottet har resonerat även om konsumtionsincidensen, varvid man utgår från produktionen inom landet, ökar den med importen och minskar den med exporten och så sätter tullarna i proportion till detta. Tullarna beräknas på det sättet på hela produktionen, och man försöker då få fram en siffra. För 1954 har vi på det viset fått en siffra på 11 procent. År 1955, efter sommartullarna, skulle talet ha ökat till 11,5 procent, men efter det nu föreliggande förslaget i utskottets gestaltning skulle det ha sjunkit från 11,5 till 10,2. Det betyder, att enligt dessa beräkningar skulle man ha sänkt från 1954 med 100 miljoner kronor och från 1955 med inte mindre än 160 miljoner kronor.

Nu är det uppenbart att det är mycket besvärligt att beräkna en sådan konsumtionsincidens. Den har sina avigsidor även den, och de är kanske större än importincidensens — det vågar jag inte yttra mig om. Men den främsta invändning man kan göra är naturligtvis att om man har en tull, som inte betyder en höjning av konsumtionspriset, blir beräkningsmetoden missvisande. Det finns tullar som inte påverkar konsumtionspriset i landet, beroende på att det förekommer t. ex. en inbördes konkurrens av den arten, att man inte alls utnyttjar tullskyddet.

Man har gjort, har det sagts mig, en undersökning inom departementet, varvid man plockat bort sådana varor, där tullarna inte påverkar konsumtionspriset. Man har på det sättet kommit fram till en mycket betydande sänkning av tullarnas inverkan på konsumtionspriset. Det visar sig, att om importincidensen har sina brister och om konsumtionsincidensen också har sina brister, kan ett hänsynstagande till båda dessa faktorer kanske föra fram till en mera avvägd bedömning. Med de föreslagna tullsatser, som utskottet för sin del har accepterat, skulle det bli en i huvudsak oförändrad press på konsumenterna. Jag erkänner emellertid att vi befinner oss på ett så svårbedömbart fält, att det är

Ang. ny tulltaxa, m. m.

mycket ungefärliga beräkningar vi här rör oss med.

Vi kan nog bedöma läget i vårt land så, att vi fortfarande är ett lågtulland. I början på 1930-talet var tullincidensen 18—19 procent, men den kommer enligt det nya förslaget ned till 10,6 procent. Man kan därför säga att den utveckling som skett mot lägre tullar i det stora hela har bibehållits.

Detta bestyrkes också om man räknar med tullincidensen när det gäller Sveriges förhållande till alla länder och då räknar med alla importvaror över hela linjen. Importincidensen var vid detta års början 5,6 procent och utgjorde enligt propositionens förslag 5,7 procent, vilket är en obetydlig ändring, en ändring som helt ligger inom felmarginalen. Man kan inte med bestämdhet säga, att det blir en ökning. Det blir i det stora hela oförändrat. Importincidensen för de länder som är sammanslutna i OEEC, gentemot vilka vi har ömtåligare förbindelser än med andra länder, blir fullständigt oförändrad, 6,8 procent i början av år 1957 och 6,8 procent för närvarande.

Jag tror att man har alla skäl att säga, att Sverige var ett lågtulland i början på detta år, och vårt land kommer fortfarande att vara ett lågtulland om vi inför det nya tullförslaget.

Praktiskt taget ingen ställer sig bakom tanken att rygga den ökning av tullarna, som skedde på sommaren 1955. Alternativet var naturligtvis att beträffande dem stryka hela systemet med värdetullar och återigen övergå till vikt-tullsystemet. Ingen vill väl på allvar vara med om detta, ty det skulle sätta oss i ett mycket besynnerligt förhandlingsläge både inom Norden och inom Europa i övrigt. Stora och viktiga och kanske avgörande förhandlingar kommer att äga rum måhända redan under innevarande år.

Jag finner det, för att använda ett starkt ord, inte vettigt att i detta läge förutsätta, att vi skulle vägra att gå över till det system, som ligger i Kungl. Maj:ts proposition och som utskottet har anslutit sig till.

Jag skulle egentligen inte nu ha gått in på de speciella varugrupperna, men eftersom de i någon mån har berörts i något av de föregående anförandena vill jag säga, att den produkt som utskottet här har lämnat ifrån sig är, som det ofta brukar vara i ett svenskt utskott, en kompromissprodukt. Vi har på sådana punkter, där vi har tyckt att de sakliga motsättningarna inte var så stora, försökt att jämka ihop oss till en enhetlig ståndpunkt. Vi har gjort det t. ex. beträffande hela textilområdet, som kanske var det allra känsligaste. Om utskottet inte hade kommit fram till en sådan kompromiss skulle det med all sannolikhet ha lämnat ett utomordentligt fräsig betänkande att behandlas av kamrarna under denna riksdagens elfte timme.

Från vissa håll har det beklagats, att det inte skett någon kompromiss beträffande trädgårdsnäringen. Men där är läget det, att vi har behållit det nuvarande tullsystemet. På vissa punkter har tullarna i någon mån sänkts, och på andra punkter har tullarna höjts, men i det stora hela lämnas det nuvarande tullsystemet oförändrat på detta område. Vissa omständigheter har gjort, att vi inte har haft någon annan uppfattning än att vi där måste hålla fast vid vikt-tullsystemet. Motsättningarna har här varit sådana, att man å ena sidan har velat höja de nuvarande tullarna — enligt propositionens mening och utskottets mening över hövan — och å andra sidan ansett att det nuvarande tullsystemet får anses räcka för trädgårdsnäringen i den nuvarande situationen. Tullarna ligger ändå på detta område betydligt över de normaltullar vi räknat ut för industrien — de är ungefär dubbelt så höga som tullarna på industriprodukter. Det har därför inte funnits några möjligheter att skapa en kompromiss på detta fält, då de sakliga motsättningarna varit för stora.

Man kan inte sätta sig vid ett bord i ett utskott och säga, att vi nu skall göra upp allting och träffa någon kompromiss. Det är komplett omöjligt att göra så. Man får undersöka på vilka fält de

Ang. ny tulltaxa, m. m.

sakliga motsättningarna inte är större än att man kan sammanjämka dem till ett enhetligt betänkande. Detta har vi gjort. Vid denna sammanjämningsprocedur har det konstaterats, att tullarna på en hel rad varor har blivit oförändrade, medan de i någon utsträckning har ändrats på andra. Jag anser, att utskottets förslag kan fåla skärselden även som kompromissprodukt.

Herr talman! Vi har arbetat hårt inom utskottet. Vi förberedde vårt arbete redan under våren, då vi gjorde undan praktiskt taget alla huvudföredragningar och hade en hel rad diskussioner. Detta gjorde det möjligt för oss att nu på en månad ta hand om alla de motioner, som väcktes redan i våras, behandla dem och föra ärendet till ett slut. Det har redan vittnats om att det fanns en viss tveksamhet inom utskottet om vi skulle våga oss på den uppgiften. Men vi vågade oss på den och har genomfört den, och jag tror att man från utskottets sida känner sig rätt belåten med att ha lyckats komma fram till en avslutning av detta ärende. Därigenom har skapats ett underlag och en fastare utgångspunkt för de nordiska förhandlingar, som rätt snart kommer att flyttas ifrån expertplanet upp till regeringsplanet, och kanske inte minst för de västeuropeiska förhandlingar, av vilka vi väntar oss så mycket. Underlaget för dessa förhandlingar på nordiskt och västeuropeiskt plan tror jag man har skaffat fram genom denna utskottets behandling av den kungl. propositionen, som utskottet i huvudsak har anslutit sig till, även om det skett en omarbetning i några avseenden.

Det är angeläget för oss att nu få en ny och modern tulltaxa. Den är behövlig för de internordiska förhandlingarna och inte minst för de västeuropeiska. Om det kommer till stånd ett västeuropeiskt samarbete, räknar vi med att det skall ske en nedskärning stegvis av tullarna.

Sverige är och förblir ett lågtulland, och vi hoppas att ha skapat en utgångspunkt för allt lägre tullar vid överenskommelser med västra Europa.

Jag ber med detta, herr talman, att i princip få yrka bifall till det förslag, som här föreligger.

Herr SIEGBAHN (s) kort genmäle:

Herr talman! Då jag tyckte, att herr Sjödahl sneglade litet på mig när han talade om övergång till värdetullar från viktullar och accepterade av den nya Brysselnomenklaturen, kände jag mig i någon mån träffad, och jag vill därför rätta till ett missförstånd. I och för sig är vi väl alla överens om en övergång till Brysselnomenklaturen. Detta betyder emellertid inte med nödvändighet, att man frångår viktullarna. Man kan mycket väl ha viktullar även i samband med Brysselnomenklaturen. Denna är bara en beteckning på varorna.

Men när jag och andra med mig i utskottet och här har talat om konsekvensen av att överge viktullsystemet, har vi menat, att man därigenom bryter en tullsänkingsprocess, som länge har pågått, och det är i och för sig olyckligt. Jag har inte yrkat på att man skulle kvarstå vid viktullarna, men jag menar, att man måste på annat sätt ta konsekvensen av övergången. I tulltaxekommitténs förslag tror jag man omnämnde, att Kungl. Maj:t från tid till annan bör ompröva procentsatserna. Därigenom skulle man kunna fortsätta den tullsänkingsprocess, som tidigare ägt rum, även inom det nya tullsystemet.

Vad beträffar den andra frågan, om tullnivåns höjd, är det klart att man kan fråga sig hur stor felmarginalen egentligen är. Vi har fått del av vissa ej närmare redovisade beräkningar, men jag vet inte vad de baserar sig på för material, om det är fråga om svenska eller utländska varor, eller hur man har räknat, när man kommit fram till en siffra om i vilken mån tullnivån kommer att ändras. Det är därför svårt att bedöma vilka beräkningar av ändringar i tullnivån som kommer att visa sig mest korrekta. Vi får också räkna med en viss felmarginal.

När herr Sjödahl säger, att ingen har krävt att man skulle återgå till den nivå

Ang. ny tulltaxa, m. m.

som gällde före sommartullarna, vill jag svara, att för det första förelåg en motion, i vilken krävdes en sänkning av bl. a. textiltullarna, och att för det andra — och det är det centrala — att det i den principmotion, som undertecknats av representanter för KF, TCO och min egen ringhet, fanns ett förslag om en allmän återgång till den tullnivå som rådde 1952 — alltså före ändringen 1955. Det är därför det finns anledning att jämföra med de tullar, som tidigare gällde, och i jämförelse med dessa sker nu, enligt min mening, en klar tullhöjning.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inget minne av att jag fysiskt sneglade på herr Siegbahn, men herr Siegbahn kanske upptäckte, att jag bildligt talat sneglade på honom.

Emellertid är det väl tämligen uppenbart, att Kungl. Maj:t bör ha både plikt och möjlighet att vid förefallande behov ompröva dessa tullar. Det är väl ingen som förutsätter något annat, och i vårt förslag ligger inget avrådande ifrån riksdagens sida för Kungl. Maj:t att vid förefallande behov ta upp olika tullsatter till omprövning. Omprövningar i större sammanhang kan naturligtvis också förekomma, t. ex. i samband med utvecklande av det nordiska samarbetet.

Jag är glad över att herr Siegbahn, trots att han sneglade litet åt de gamla viktullarna, mig veterligen ändå varken inom utskottet eller i kammaren i dag har velat hävda att vi inte borde ge oss in på det nya systemet med värdetullar. Men det var med ett beklagande som han avstod från tanken på ett bibehållande av viktullarna. Även jag beklagar att vi måste överge viktullarna, men jag har funnit att en övergång till det nya systemet ändå skulle ge övervägande fördelar och att man därför bör ta på sig de nackdelar som följer därmed. Nu ser tydligen herr Siegbahn och jag litet olika på denna sak på grund av att herr Siegbahn är principiell frihandlare. Jag har mina sympatier åt samma håll, men jag har blivit så garvad under de 30 år som

jag har suttit i denna riksdag att jag måste räkna med politiska realiteter, herr Siegbahn!

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! I denna allmänna principdebatt har, som det förefaller mig, alla talare beflitat sig om att göra korta inlägg, och jag skall försöka att inte bryta denna goda ordning. Men tillåt mig, herr talman, att framföra ett tack och en komplimang till utskottet och dess värderade ordförande för det arbete som har presterats i och med framläggandet av det betänkande som kammaren nu behandlar. Den proposition om en ny tulltaxa, som i år har lagts på riksdagens bord, är väl ett av de mest voluminösa aktstycken som Kungl. Maj:t någonsin har presenterat riksdagen. Jag vill minnas att den omfattade cirka 800 sidor. Det bakomliggande arbetet har varit mycket långvarigt. Propositionen innehåller utomordentligt kontroversiella ting och är dessutom ett i hög grad detaljbetonat aktstycke. Den har varit svararbetad för utskottet, men utskottet har beflitat sig om att få den här saken avklarad vid innevarande års riksdag, och jag vill uttrycka min stora tillfredsställelse över detta. Det var helt enkelt nödvändigt att redan nu få ett beslut i denna fråga med hänsyn till att hela omläggningen måste vara klar till den 1 januari 1959, då vissa strukturella förändringar av handeln i Europa kommer att äga rum genom att sexstatsalliansen träder i kraft. Det gäller för de övriga staterna att då vara anpassade till det nya läget, och den enda möjligheten därtill för oss ligger ju i att vi får en tulltaxa, som är uppbyggd efter internationellt vedertagna principer. Dessutom var det ju nödvändigt att vi just vid denna riksdagssession skulle få ett beslut på grund av att — såsom det här har påpekats — ersättandet av den gamla, 50-åriga tulltaxan med en ny, i grunden annorlunda beskaffad taxa kräver så mycket förarbeten inom generallullstyrelsen, att verket säkert inte hade kunnat klara arbetet i tid, om ärendet skulle ha sparats till höstriksdagen.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

I den debatt som här har förts har det sagts — och jag vill understryka detta — att Sverige är ett lågtullland och kommer att förbli ett lågtullland även efter antagande av den nya taxan. Ju mer man följer den internationella debatten, studerar utvecklingen på det internationella området och ser på de interna nordiska diskussionerna om en gemensam tulltaxa, desto mera uppenbart blir det för en att Sverige är och förblir ett lågtullland.

Betyder nu den nya taxan en höjning eller en sänkning av den genomsnittliga tullnivån i förhållande till den gamla taxan? Ja, därom tvistar de lärda. Redan i den stora kommittén bröt sig meningarna mycket starkt på denna punkt. Å ena sidan fanns det ekonomisk expertis, som gjorde gällande att det nya förslaget, som är baserat på värdetullar och utformat så som framgår av propositionen, innebär en påtaglig höjning av de gamla tullsatserna. Å andra sidan fanns det i kommittén ekonomisk expertis av, jag skulle vilja säga ungefär samma dignitet, som mycket bestämt motsade detta påstående och gjorde gällande att den nya tulltaxan icke innebar någon förhöjning. Både regeringen som helhet och framför allt jag personligen har under beredningen av detta ärende satsat åtskilliga timmar för att försöka komma fram till en föreställning om huruvida förslaget innebär en höjning i förhållande till nuvarande tullsats eller inte, men jag har för min del icke kunnat få någon deciderad uppfattning, utan jag har snarast kommit till det resultatet, att man kommer sanningen närmast om man säger att den nya tulltaxan medför praktiskt taget samma höjd på tullarna som den gamla taxan gör.

Man kan ta upp en diskussion om viktullar och värdetullar, och man kan uttala att vi nog ändå hade en viss vinst av viktullsystemet. Jag tror det var herr Siegbahn som sade att en svensk industrirepresentant i ett ärligt ögonblick hade gjort gällande, att en av anledningarna till att den svenska industrien har varit piskad till den rationalisering, som den onekligen har genomgått, har legat

just i viktullsystemet. Det kan naturligtvis ligga en hel del i detta resonemang, men om man ser på tullförhållandena i andra länder, finner man att tulltaxorna allmänt är uppbyggda på värdetullsbasis. Om vi kan utgå ifrån att själva startläget för vårt land motsvarar en riktig avvägning av skyddet för den svenska produktionen, så bjuder ju konsekvensen, menar jag, att man tillser att eventuellt kommande prisstegringar och penningvärdeförsämringar inte automatiskt sätter de svenska företagen i en ogynnsammare ställning än deras utländska konkurrenter har. Om utgångsläget motsvarar en riktig avvägning, är det inte särdeles påkostande — i varje fall inte för mig — att säga att det inte har hänt någon olycka om man bibehåller utgångsläget relativt till andra länder oförändrat. Man kanske inte i det långa loppet kan satsa på att den svenska produktionen med den piska på ryggen, som viktullsystemet skulle innebära, ensam i en värld av värdetullskyddade nationer skall ha förmågan till denna ständigt fortskridande rationalisering, som skulle behöva gå snabbare och effektivare än i konkurrentländerna. Det har ju inte heller i debatten ställts något krav på att man skall tillbaka till det gamla systemet. Jag har funnit att man, visserligen med en del modulationer, ändå i regel rent allmänt accepterar den nya uppläggnings i detta avseende.

För att sedan säga något av kanske mera principiell karaktär i fråga om låga tullar, modererade tullar eller höga tullar, så tror jag inte man kan se det problemet utan hänsyn till den utveckling som sker hos oss och i alla andra länder, den utveckling som representeras av låt mig säga ett starkare inflytande från producent- och intresseorganisationernas sida och som innebär en mindre tolerans mot arbetslöshet och störningar och en större benägenhet att ge koncessioner åt ett utbyggt skydd. De båda sista omständigheterna måste man nog räkna med. När våra gamla frihandlare predikade frihandels evangelium, tolererade man att arbetslöshet och and-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

ra störningar fick inträffa. Övergångssvårigheterna fick komma; i det långa loppet skulle de ändå rätta till sig.

Principiellt har jag ingenting att invända mot det resonemanget, men själva övergångsperioden kunde ju på stora avsnitt vara av ganska besvärande karaktär. I dag är vi inte lika toleranta när det gäller övergångssvårigheter. Vi är mera lyhörda även för de lokala arbetslöshetsproblemen och mera inställda på skyddssynpunkten. Detta gäller inte bara vårt land utan är en internationell företeelse. Jag tror att tidsutvecklingen har givit nya perspektiv åt hela frågan om lågtullar och frihandel i den gamla bemärkelsen.

Tulltaxan är emellertid, som det också sagts här, att se såsom i huvudsak ett näringspolitiskt instrument. Fortfarande är det väl så, att de allra flesta av oss är beredda att stå upp och deklarerar vår principiella anslutning till lägsta möjliga tullar och största möjliga frihandel. Vi knyter naturligtvis stora förhoppningar till det liberaliseringsarbete och det frihandelsarbete som är i gång ute i Europa. Men om man har tillfälle att se detta arbete från mera interna utgångspunkter, kan man aldrig bli nog förbluffad över den energi och den ambition, som varje enskild nation lägger i dagen för att själv få ett gynnsamt utgångsläge, när den liberalisering träder i kraft som vi allesammans är så synnerligen eniga om. Man vill inte starta med något handikapp, man vill helst starta med ett litet extra försprång för att därmed från nationella utgångspunkter ha möjlighet att tjäna litet på det hela. I varje fall är man ytterst angelägen om att inte de andra skall ha några extra favörer.

Om man i denna verklighet ser bort från vad som faktiskt förekommer och bara ansluter sig till de principiellt riktiga talesätten och tongångarna, kan man naturligtvis säga, att vi i en internationell församling företräder de vita själarna och den stiligaste attityden, men jag är inte alldeles övertygad om att de praktiska verkningarna hemma i landet blir sådana, att den attityden är gångbar i alla lägen. Man kan ju säga: Se på

intresseorganisationerna, se på Kooperativa förbundet och se på Landsorganisationen! De har klart givit sin anslutning till ett tulltaxeförslag som kanske skulle ligga litet lägre än den kungl. propositionens.

Jag är ju inte helt obekant med vad som försiggick under den tid, då denna tulltaxa behandlades, inte bara i Kungl. Maj:ts kansli utan även i utskottet. Det förekom mycket intensiva uppvaktningar, inte från Landsorganisationen men från de enskilda förbund, som tyckte att deras intressen började komma i ett farligt läge. Det var uttalanden från textilhåll, det var uppvaktningar och uttalanden från de arbetarförbund och de fackorganisationer som representerar gummiindustrien och porslinsindustrien, och jag har haft uppvaktningar från sådana som representerar trä- och leksaksindustrien. Bilden är alltså mera nyanserad än att man bara kan säga, att de stora intresseorganisationerna är helt på det klara med att denna tulltaxa borde ha varit lägre.

Jag skall inte kritisera dem som i dag driver den gamla liberala frihandelsargumenteringen. Alla önskar vi frihandel, men vi kan inte se bort från den värld vi har att agera i, och därför är det här som på alla andra områden fråga om en linje som i praktiken måste ha sina modifierationer och få sina kompromisser.

Jag skall inte, herr talman, ge mig in på någon mera detaljerad utläggning av den ekonomiskt rätt intressanta frågan om importincidens och konsumtionsincidens. Herrar Sjödahl och Siegbahn har ju utvecklat de båda motsatta ståndpunkterna i det avseendet, och det siffermaterial som finns på området, är väl därmed framlagt.

På det mera principiella planet vill jag emellertid också komma med en replik till herr Bengtson. Jag fann i herr Bengtsons inlägg en viss kritik emot utskottet och därmed också mot regeringen för att vederbörlig hänsyn inte tagits till det område, som ligger herr Bengtson alldeles speciellt om hjärtat. Det gäller visserligen i detta fall knappast jordbruket, eftersom detta är undandraget

Ang. ny tulltaxa, m. m.

från tulltaxediskussionen; där tillämpar vi ju en annan teknik och ett annat system för gränsskyddet. Det gäller här snarare trädgårdsyrket eller det gränsområde som representeras av låt mig säga odlingen av färskpotatis, blomkål och vissa grova grönsaksprodukter, ett gränsområde mellan jordbruket och trädgårdsnäringen. Herr Sjödahl har ju hedan påpekat, att man dock gått denna näring så långt till mötes, att tullskyddet för den är ungefär dubbelt så högt som den svenska produktionen i övrigt kan räkna med.

Jag vill dessutom varna för tron att höga tullar på trädgårdsprodukter skulle innebära ett mera påtagligt skydd för den svenska trädgårdsnäringen. Man får nämligen aldrig glömma bort, att när det gäller trädgårdsnäringen är möjligheterna till produktionsstegring helt enkelt obegränsade, och förändringar kan inträffa mycket snabbt. Produktionen kan ändras mycket väsentligt från det ena året till det andra, ja, från den ena perioden till den andra under samma år. Ett starkt gränsskydd för trädgårdsprodukterna leder bara till att näringens utövare planterar så mycket fler blomkålsplanter, melonplanter, tomatplanter och gurkplanter. Det finns ju ingen begränsning i fråga om arealen, det finns ingen begränsning i fråga om tillgången på frö, och det finns ingen begränsning i fråga om produktionsresurserna. När det gäller trädgårdsnäringen och fruktodlingen är problemet överproduktionen inom det egna landet, och då hjälper inget tullskydd. Det kan vara motiverat med ett tullskydd under en speciell tidrymd, eftersom den svenska trädgårdsnäringen naturligtvis inte kan bygga upp en hållbar existensgrundval, om den under låt mig säga maj och juni månader alldeles på egen hand skall behöva slåss mot produktionen från Danmark och framför allt från Holland, som ju arbetar under andra och klimatologiskt gynnsammare betingelser, men jag tror att det tullskydd, som här är föreslaget på detta område, är riktigt avvägt.

Jag har bara velat säga detta eftersom

jag som gammal yrkesman på detta område har varit tvingad att föra så många diskussioner med företrädarna för den populära föreställningen, att man skulle kunna lösa trädgårdsnäringens problem på den enkla vägen, att det byggdes upp ett bastant tullskydd. Trädgårdsnäringens problem är helt enkelt inte av det slaget, men genom de tullar som nu uppställs i regeringens förslag har ändå den hänsyn tagits till näringen som man enligt min mening kan ta.

Jag har, herr talman, bara velat anföra dessa allmänna synpunkter i principdebatten.

Herr BENGTSOEN (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det blir ju tillfälle att ytterligare tala om den här saken då den speciella avdelning, som gäller tullarna på trädgårdsprodukter, behandlas. Jag vill emellertid redan nu genmäla till finansministern, att tullarna ändå måste anses ha en viss inverkan även i detta fall. Finansministern har själv intygat, att det tullskydd som nu föreslagits har en lämplig avvägning, och det kan alltså inte bestridas att det är av betydelse att det finns ett visst tullskydd.

Det är klart att man inte kan sätta en viss gräns för produktionens omfattning på detta område, utan att den kan utvidgas ytterligare. Men det är å andra sidan nödvändigt att det finns en viss, stabiliserad produktion, som någorlunda eller helst helt täcker landets behov. Detta är från min synpunkt det önskvärda, och har man den uppfattningen, måste man anse att det är nödvändigt att i någon mån skydda trädgårdsnäringen för de i många fall rent dumpande åtgärder som den kan bli utsatt för. Till följd av produktionens beroende av väderleken kan den bli ovanligt rik ett år ute i Europa, och då kan den inhemska trädgårdsnäringen utsättas för en konkurrens, som inte kan anses vara rimlig.

Jag har nu bara velat göra dessa reflexioner, det blir möjlighet att återkomma ytterligare till saken senare.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Herr SIEGBAHN (s) kort gemmäle:

Herr talman! Både herr Sjödahl och finansministern talade om det politiskt möjliga. Jag kan naturligtvis instämma i att det är självklart att det i varje läge finns något som är politiskt möjligt och något som inte är det. Det är ju också självklart att en viss näring genom ett tullskydd för denna speciella näringsgren kan få en bättre ställning, vilket jag också utvecklade i mitt tidigare anförande. Svenska folket — övriga konsumenter — kan subventionera en viss näring.

Men när sedan finansministern kom in på frågan om frihandlare och icke frihandlare i det moderna och omoderna Sverige, kan jag inte riktigt följa honom. En sak är att säga att man måste ta hänsyn till det praktiskt möjliga. En annan sak är om man anser de uppfattningar, som finansministern framförde, i och för sig riktiga från teoretiska utgångspunkter. Han citerade vad man i internationella sammanhang träffar på, nämligen hur vissa länder försöker höja sin tullnivå inför införandet av ett frihandelsområde för att därigenom komma i ett bättre utgångsläge. Det är en sak, att de gör det. Men frågan är, om det är riktigt från deras egna utgångspunkter. I mitt tidigare yttrande här försökte jag att hävda, att det är meningslöst att försöka hålla en hög tullnivå längs hela linjen, ty det blir inget skydd.

Om man skall fortsätta det teoretiska resonemanget, kan man lika gärna säga, att man i stället kan ta en devalvering i motsvarande grad och då få precis lika bra stöd för sin export och skydd mot import. Men jag fick en känsla av att finansministern inte bara böjde sig för vissa faktiska nödvändigheter utan i viss mån anslöt sig till att man genom ett tullskydd — visserligen efter den lågtullslinje, som tillämpas i Sverige, men i varje fall genom ett tullskydd — kunde skydda näringslivet som helhet. Om man bestrider att så är fallet, tror jag inte det är en orealistisk gammal frihandelslinje.

Jag kanske emellertid har missförstått finansministerns synpunkt i den frågan.

Herr NORLING (k):

Herr talman! I en motion i andra kammaren, nr B 36, har herr Senander m. fl. yrkat avslag på proposition B 4 samt föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en omarbetning av förslaget, så att den nuvarande genomsnittliga tullnivån bibehålles eller sänkes.

Sedan nu bevillningsutskottet tagit ställning till hela detta stora komplex av frågor finner man, att inte bara de höjningar av tulltaxorna, som föreslagits av tulltaxekommittén och som propositionen innehöll, förordas, utan därtill att höjningar vidtagits av utskottet i ytterligare ett 80-tal fall, vilket kommer att innebära, att konsumtionsprisnivån kommer att öka med 200 å 250 miljoner kronor. Denna summa skall således uttagas av konsumenterna i form av ökade varupriser och blir en ny punktskatt, som tillsammans med de redan beslutade kommer att försämra försörjningsläget för de små inkomsttagarna och barnfamiljerna.

Till detta kommer, att den föreslagna ändringen av tulltaxorna från viktullar till värdetullar kommer att medföra fortgående ökade tullar vid stigande priser. Detta kommer att innebära, om jag förstår frågan rätt, att varje höjning av priserna kommer att följas av ytterligare höjd extra beskattning i form av automatiskt höjd tull. I förhållande till viktullen, som verkar utjämnande, kommer värdetullen på längre sikt att vid stigande priser verka prishöjande för konsumenterna.

Vid remiss av förslaget har också ett stort antal remissinstanser, bl. a. inom handelns område och inom arbetarorganisationerna, uttalat sig för att nuvarande tullnivå inte bör höjas. LO har t. o. m. ansett, att en viss sänkning kunde förordas.

Då utskottets förslag i huvudsak innebär ett godkännande av propositionen och utöver detta i vissa fall höjda tullsats, ber jag, herr talman, att med detta korta anförande och under hänvisning till motiveringen i motionen

Ang. ny tulltaxa, m. m.

få yrka bifall till motion B 36 i andra kammaren.

Herr BOO (s):

Herr talman! De svenska tullarna har ju undan för undan övergått från att vara ett finanspolitiskt medel till att bli ett näringspolitiskt sådant. Därför är det inte heller längre så hårda motsättningar i dessa frågor. Hade det varit på det sättet, att beskattningssynpunkten varit dominerande, hade vi väl i dag haft en helt annan intensitet i motsättningarna i denna fråga. Men det är väl ändå befoget, att man, när vi nu efter decenniernas oberördhet av den ekonomiska utvecklingen i övrigt genomför en tulltaxerevision, tar upp vissa principiella problem till diskussion. Dessa problem skall ju ändå beaktas vid ställningstagandet i denna fråga. Låt mig därför som ledamot i denna utredning göra några reflexioner.

Sedan utredningen avlämnat sitt betänkande har det förekommit ett remissförfarande och en rätt utsträckt debatt i tidningar och tidskrifter om tullfrågan. Sedan har det varit en utskottsbehandling med motioner och allt sådant i vanlig ordning.

Herr Siegbahn har här i dag i ett anförande karakteriserat utskottsförslaget såsom varande lika med det förslag, som tulltaxekommittén på sin tid framlade. Herr Siegbahn kommer fram till detta efter ett konstaterande av att utskottet har vidtagit höjningar på ett 80-tal punkter utöver vad som framgår av propositionen och endast gjort sänkningar på ett par enstaka punkter.

Låt mig därför, för att göra utskottet rättvisa — jag tror inte att utskottets ordförande berörde denna fråga i sitt anförande — ändå påpeka, att när det gäller textilområdet är det inte på det sättet, att utskottet har gått på samma linje som utredningen på sin tid föreslog. Det rör sig i stället om en kompromiss mellan vad som föreslås i propositionen och vad utredningen förordar. Man kan också hänvisa till skoområdet och kanske en del ytterligare områden. Detta gör ändå, att man inte kan sätta

likhetstecken mellan det föreliggande utskottsförslaget och det förslag, som utredningen på sin tid framlade.

En av de frågor, som har varit föremål för debatt under tiden från det att utredningen framlade sitt förslag och tills nu, gäller beräkningen av vad denna förändring av tulltaxan kommer att innebära. När utredningen framlade sitt förslag, redovisades dels vad förändringarna innebär i fråga om importincidensen, den direkta verkningen på importsidan, dels en större beräkning över vad det skulle leda till för belastning på konsumenterna. Man kom då fram till att det var en obetydlig höjning, som skulle belasta konsumenterna genom detta nya förslag.

Nu kan vi givetvis diskutera, vilken beräkningsmetod som är den riktiga. Men de som har vänt sig mot användningen av konsumentprisutvecklingen som beräkningsgrund för vad det nya tulltaxeförslaget innebär, har å andra sidan motiverat sitt motstånd mot detta förslag just med att förslaget innebär en så stor belastning för konsumenterna. Här föreligger alltså en motsägelse, som jag inte kan underlåta att påvisa i detta sammanhang. Jag håller med dem som anser att förslaget skall bedömas från utgångspunkten, vilken grad av belastning som det innebär på hela konsumtionen. Men då skall man inte sedan säga att man ville ha beräkningen lagd på importincidensen.

Det sägs att kommitténs beräkningar ändå inte är riktiga, därför att de tullar, som man föreslår sänkta, är sådana där inte tullarna har utnyttjats, medan man däremot höjer tullar på sådana områden där näringslivet är trängt och därför kommer att utnyttja tullskyddet. Ingen av de kritiker, som använder just detta argument, vill emellertid redovisa, vilket underlag kommittén har för sina beräkningar. Underlaget för beräkningarna är att man har uppskattat, att sänkningarna skulle slå igenom till 25 procent och höjningarna till 75 procent. Nu är det omöjligt för någon expertis att säga, att så här blir det i verkligheten sedan man genomfört förändringar i en tull-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

taxa. Verkligheten är alltför nyanserad för att man skall kunna komma fram till någon exakt beräkning på detta område. Den uppskattning, som tulltaxekommittén har gjort, tror jag ändå är realistisk. Man bör dock observera att när man höjer tullar för de delar av näringslivet, som befinner sig i ett pressat läge, är det inte alls säkert att dessa delar av näringslivet kan utnyttja denna höjning genom en prisstegring på hemmamarknaden. Vi fick vissa provisoriska tullhöjningar år 1955, t. ex. på textilområdet. Men har textiltvarorna fördyrats genom denna tullhöjning sedan år 1955? Jag tror inte någon kan påvisa att några sådana fördyringar inträffat till följd av tullhöjningarna vid den tiden. Dessa tullhöjningar har medfört ett förmåns-läge för den inhemska industrien, därför att det är förenat med ett större motstånd för den utländska konkurrensen att övervinna de litet högre tullbarriärerna, men de har inte kunnat utnyttjas av den inhemska industrien till en prishöjning, som är lika stor som tullhöjningen. Därmed faller en stor del av kritiken på detta område, och därigenom faller också herr Norlings konstaterande, rent schematiskt, att en höjning av tulltaxenivån för dessa näringsgrenar omedelbart leder till en automatiskt ökad belastning på konsumenterna med så och så många hundra miljoner kronor. Man kan inte i sammanhang som dessa resonera från rent matematiska utgångspunkter.

Sverige har ju som industriland en av de lägsta tullnivåerna i världen. Det har varit målsättningen för tulltaxekommitténs arbete, att man i stort sett skulle ha en oförändrad tullnivå. Kommitténs redovisning av detta förhållande har missuppfattats på det sättet, att man trott sig förmärka att kommittén under sitt arbete eftersträvat såsom en absolut riktpunkt att tullnivån skall vara oförändrad, så att man har höjt vissa tullar och sänkt andra tullar bara för att komma fram till en oförändrad tullnivå. Den arbetsmetoden har man ingalunda använt inom kommittén. Kommittén har gjort en sådan omfördelning av tullskyddet,

som man ansett berättigad med hänsyn till de senaste decenniernas förändringar på det ekonomiska området, och den har givit det slutresultat, som här redovisats. Men det har ingalunda varit utslagsgivande att man skulle nå just denna riktpunkt, utan det har skett en avvägning alltefter skyddsbehovet mellan de olika näringsgrenarna; detta har varit den ledande tanken under tulltaxekommitténs arbete.

Man kan alltså säga att efter ett beslut i dag i enlighet med bevillningsutskottets förslag kommer vi att ha kvar en av de lägsta tullnivåerna i världen. Det är skäl att hålla detta i minnet, när man läser olika reservanternas svartmåling av de åtgärder som vi nu står i begrepp att vidtaga. Det är ingen protektionism i vedertagen bemärkelse utan en verklighetsbetonad frihandel som vi nu går att besluta om.

Under mitt ledamotskap i utredningen, herr talman, lärde jag mig en hel del. Beträffande jordbruksområdet är vi väl alla medskyldiga till en omfattande protektionism. Detta område är helt undantaget i det nya förslaget när det gäller tullar, men protektionismen kommer ju ändå till synes genom importregleringar och andra ingripanden. Bortsett från detta lärde jag mig emellertid, att det inte längre finns några som man kan beteckna såsom frihandlare eller några som man kan beteckna såsom protektionister. Om man över huvud taget skall dra upp några skiljelinjer i detta avseende, kommer jag till, att man kan tala om praktiska och teoretiska frihandlare.

Tulltaxekommitténs majoritetsförslag liksom förslaget i propositionen är exempel på en praktisk frihandelssträvan. Huvudreservationen i betänkandet — liksom en hel del eftersägare bland motionärer och utskottsreservanter — skulle kunna tas som exempel på en teoretisk frihandel. I praktiken är skillnaden dock bara den, att den teoretiska frihandeln på vissa avsnitt av tulltaxekommitténs förslag förordar en nivå, som ligger 1 eller 2 procent under den som majoriteten föreslagit. På andra avsnitt är budet detsamma, och sammantaget

Ang. ny tulltaxa, m. m.

kan man säga att reservanternas linje i stort sett innebär en nivå som ligger ungefär 1 procent under majoritetens. Det är på denna grund jag kallar det en svartmålning, när man i debatten har talat om protektionism i detta sammanhang. Det är väl ändå orimligt att säga t. ex. vad beträffar textilområdet, där den dominerande positionen gäller vävnader, att 14 procent skulle vara protektionism och 12 procent frihandel. I det fallet kunde man med skäl tala om tuffjätet mellan det sublimes och det löjliga.

Företrädarna för denna teoretiska frihandel hävdar, att det är fel att övergå till värdetullar, såsom kommittén har föreslagit. Nu låg det i kommitténs direktiv, att man skulle pröva huruvida det inte vore lämpligare att övergå till dylika värdetullar. Men de nämnda företrädarna säger att kvantitetstullarna borde ha fått vara kvar, varigenom tullskyddet vid en fortsatt penningvärdeförsämring skulle genomgå en glidande sänkning. Man hänvisar i den tidigare nämnda reservationen till att importtendensen under 1930-talets förra hälft var i genomsnitt 18 å 19 procent, men att den år 1952 var nere i 8 procent, och man vill ha en fortsatt utveckling efter dessa linjer. Men då skall man observera ett problem, som är så stort att vi inte utan vidare kunde låta det fortsätta som hittills. Det är ju så, att stora avsnitt av tulltaxan redan nu har värdetullar, under det att man på andra områden har kvantitetstullar, som undgick denna minskning av den skyddande effekten. Om således enligt utredningens uppgifter tullnivån sedan 1930-talet hade minskats med i genomsnitt 5 procent, så faller en betydligt större del av sänkningen på vissa områden, medan andra områden inte uppvisar någon sänkning alls.

Ståndpunkten att man borde bibehålla kvantitetstullarna för att få en fortlöpande sänkning av den genomsnittliga tullnivån är alltså inte konsekvent ens ur deras synpunkter, som hävdar denna ståndpunkt. Om man skulle vara konsekvent, borde man säga att vi skall in-

föra kvantitetstullar över hela linjen, och sedan skall de få fortsätta att glida nedåt, om penningvärdeförsämringen fortskrider. Men jag har inte hört någon, som velat gå så långt i detta avseende. Vi skulle nämligen därigenom komma i en märklig situation, då den allmänna tendensen ute i världen är, att flertalet länder redan undan för undan i allt större utsträckning övergått till värdetullar. Och varför gör man det? Jo, därför att man på så sätt tillgodoser ett lämpligt skyddsbehov vid förändringar i penningvärdet.

Vill man nu sänka tullskyddet, så borde det finnas andra metoder för detta. Varför inte i så fall föreslå, att vi tid efter annan får en återkommande prövning genom riksdagsbeslut, eller någon annan riktigt? Att som föreslagits låta tullskyddet för vissa näringsgrenar fortsätta glidningen nedåt vid ett penningvärdefall, medan andra grenar har kvar ett värdetullskydd, det är ju att i utomordentligt hög grad låta »slumpens skördar» komma fram. Fördelningen i den gamla tulltaxan mellan kvantitetstullar och värdetullar är nämligen inte resultat av samlade ingående överväganden, utan ett »lappverk» som tillkommit undan för undan. Ofta har det blivit fel näringar som kommit att erhålla värdetullar. Skulle vi ha en glidande sänkning genom kvantitetstullar, borde den ju i allra första hand tillämpas för våra exportindustrier, medan enligt min mening hemmamarknadsindustrierna borde ha ett i olika situationer mer stabilt tullskydd.

De av mig här tidigare apostroferade kommittéreservanterna har i en stor allmänekonomisk uppsats — om jag får kalla den så — fört det teoretiska frihandelsresonemanget. De säger, att majoriteten inte beaktat de samhällsekonomiska konsekvenserna av sina förslag. Jag måste för min del hävda, att det är just de bedömandena som gjort att majoriteten inte alltid kunnat acceptera reservanternas ståndpunkt. Vem som fått rätt i detta avseende visar ju ändå utvecklingen på textilområdet, sedan utredningen avslutat sitt arbete. Reservan-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

terna sade kritiskt, att kommittémajoriteten i alltför hög grad låtit sig påverkas av tillfälliga, övergående krisförhållanden vid fastställande av den långsiktiga tullpolitiken på detta område. Ja, hur har det gått inom textilområdet? Är krisen över i dag? Kan någon i dag säga, att den är över om två år? Vem är det då som har felbedömt utvecklingen?

Herr talman! Det säges ju, att den enda sanna glädjen skulle vara skadeglädjen, men jag njuter inte av den i detta ögonblick. Jag skulle tvärtom vara glad å den landsdels vägnar som jag representerar i detta hus, om reservanterna hade fått rätt, men tyvärr är det inte så. Förhållandena inom textilindustrin är i dag nämligen alltjämt allvarliga trots tullhöjningarna år 1955. Sedan dess har åtskilliga företag nedlagts och tusentals arbetare friställts i denna näringsgren. Även de stabilare företagen är nu ganska pressade; det är därför berättigat att denna industris problem beaktas, och det har utskottet i viss mån gjort.

Herr Siegbahn kom i sitt anförande just in på frågan om textiltullarna och hänvisade till att de skulle ha höjts med 100 procent och i vissa fall väsentligt mera. Hur är då utvecklingen för textiltullarna i jämförelse med andra områden, som textilindustrin väl bör jämföras med, nämligen hemmamarknadsindustrin? Textiltullarna var på 1930-talet — det var fråga om kvantitetstullar — uppe i 17 å 18 procent. De har sedan sjunkit med tiotalet procent fram till år 1954. Andra hemmamarknadsindustrier har haft värdetullar på cirka 15 procent, som har stått kvar oförändrade. Nu ligger tullen när det gäller textilvaror enligt utskottsforlaget på ungefär 13 procent för huvudpositionen vävnader, och förslaget innebär inte annat än i viss mån ett återställande, inte av den gamla nivån, utan av det tullskydd, som andra hemmamarknadsindustrier även enligt det nya förslaget åtnjuter. Kan detta vara någonting orimligt? Jag anser att man bör beskriva vad som skett från denna utgångspunkt, och då kommer man fram till en helt an-

nan slutsats än herr Siegbahn drog i sitt anförande.

Nu säges det från detta håll, att det är fel att uppehålla tullskydd för en viss näringsgren på en sådan höjd, som det här skulle vara fråga om. Det sägs att det är bättre att låta tullarna rasa nedåt, att låta industrien gå under, om den inte kan klara sig i konkurrensen med betydligt mindre tullskydd, och att flytta över arbetskraften till våra stora exportnäringar. Där skulle både landet och de själva få bättre utbyte av den insats man gör. Detta låter teoretiskt mycket fint. Men låt mig konstatera att om inte den provisoriska höjningen av textiltullarna skett år 1955, skulle säkerligen något tiotusental textilarbetare ytterligare ha friställts. På vilka andra områden skulle de ha skördat guld? Var skulle de ha fått bostäder på de nya orterna? Vilken industri skulle ha kommit i stället för den textilindustri som upphört? Kan någon svara på detta? Här är det inte fråga om att slå vakt om en viss industri för industriens egen skull. Låt oss gärna få en annan industri i stället, men — som finansministern här tidigare utvecklat — detta problem är inte så enkelt att det kan lösas i ett enda drag eller på kort sikt. Då textilindustrin är lokaliserad till vissa områden i landet så starkt, att den ibland fullkomligt dominerar sysselsättningen i ett helt samhälle eller i en hel bygd, så att mellan 50 och 80 procent av de sysselsatta arbetar i denna näringsgren, gäller det här så stora problem att man inte kan bortse från dem vid ett ställningstagande i detta avseende.

Låt mig avslutningsvis säga, herr talman, att jag är med på att vi bör ha ett tullskydd, som helt och hållet ligger inom lågtullpolitikens ram, om detta skall kunna accepteras, men jag anser också att det föreliggande förslaget gör detta. Vi skall vidare arbeta internationellt för en fri och oberoende handel mellan nationerna. Men jag är inte så blåögd, att jag tror att vi ensamma kan släppa alla tullar och restriktioner i en omvärld, som sannerligen till stor del fort-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

farande är protektionistisk. Våra näringsgrenar måste ändå ha möjlighet att producera, om vi skall kunna konsumera på den höga nivå vi för närvarande har. Här har klagats över att vi ändrar tullarna inför en förestående fri europamarknad. Jag tror att det är nödvändigt att göra detta för att ge våra näringar en sådan utgångspunkt, att de inte males sönder under den tullsänkingsperiod, som eventuellt kommer, utan kan fortleva även därefter.

Slutligen bara en enda liten sak. Under mitt arbete i tullkommittén märkte jag vid åtskilliga tillfällen, att tullar hade kommit till som uppfostringstullar eller som andra åtgärder. De kunde vara ett led från svensk sida i ett tullkrig, som man här i landet försökte sig på i början av 1930-talet. Dessa tullar blev kvar av ren slentrian. De blev inte föremål för någon omprövning. Det kom däremot ofta framställningar att få höja tullarna på ett visst område. Detta har föranlett mig att, även om det inte ingick i kommitténs direktiv, ändå i ett särskilt yttrande ifrågasätta, om man inte borde tillsätta en permanent tullberedning med representanter från näringslivet och intresseorganisationerna för att ta hand om dessa problem och göra en mer fortgående genomgång av våra bestående tullsatser. Nu har statsrådet sagt, att han inte nu vill ta ställning till denna fråga. Vi står inför en eventuell gemensam nordisk marknad, och då blir dessa frågor föremål för gemensamma handläggningar, säger finansministern. Ja, det är sant, men just detta samarbete talar enligt min mening ytterligare för att man bör ha en svensk tullberedning, som får ta hand om ändringsförslag, innan de avgöres på det övernationella planet, ty de skall ju ändå förberedas. Jag kommer alltså fram till att detta förhållande snarare är ett skäl för en sådan tullberedning än ett skäl emot. Men jag har, herr talman, inte något förslag på detta område i dag. Jag skall inte driva en annan mening gentemot finansministern. Jag har bara velat fästa uppmärksamheten på denna fråga. Det är ju finansministern och inte jag,

som får ta olägenheterna i den mån de uppkommer, men jag är övertygad om att utvecklingen leder därhän, att jag så småningom får rätt i detta avseende.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Liksom herr Boo har jag deltagit i arbetet inom tullkommittén, och jag har inom bevillningsutskottet följt detta arbete under den tid, som utskottet har behandlat denna proposition. Jag har t. o. m. tillhört den delegation, som handlagt vissa speciella spörsmål. Så jag är, herr talman, i särskilt hög grad belastad när det gäller det förslag, som nu ligger på riksdagens bord.

Jag har ju till utskottsbetänkandet inte fogat någon reservation. Jag står alltså bakom betänkandet och kan i stort sett instämma med vad både herr Boo och utskottets ärade ordförande här har yttrat under debatten. Som herr Boo anförde, är vi ju inte längre i vårt land uppdelade i frihandlare och protektionister. Den gamla liberala inställningen, som finansministern nämnde om, till frihandeln har ju faktiskt slagit igenom.

Det tullförslag, som ligger på kammarens bord, är enligt min och jag skulle tro enligt finansministerns och bevillningsutskottets uppfattning inte ett protektionistiskt förslag utan är, som det har understrukits från flera håll, i själva verket ett förslag till tullar, som ligger i nivå med de lägsta i världen. Kanhända ligger de allra lägst, möjligen med undantag för Danmark. Jag vill då understryka ordet »möjligen», ty i Danmark har man ju vissa regleringar av importen, som t. o. m. kan verka betydligt hårdare än en hög tull.

Jag skall här endast taga upp en sak, som tidigare har berörts. Man har påstått att den successiva minskningen av de tullar, som utgick efter kvantitetsprincipen, utgjorde en sporre för rationalisering av vederbörande industri. Jag vill säga att det då är märkligt, att även den industri, som tidigare hade en värdetull, t. ex. den mekaniska industrien, även har rationaliserats. Jag tror, upp-

riktigt sagt, inte på att en successiv sänkning av tullen med en och annan procent har varit den sporre till rationalisering som man gör gällande, utan det har varit helt andra anledningar. Det har varit de höjda arbetslönerna, det har varit den skärpta konkurrensen och en allmän teknisk expansion, som är de verkliga orsakerna till industriens rationalisering.

Jag tror, herr talman, att kammaren med mycket stort lugn i dag kan följa bevillningsutskottets förslag, till vilket jag ber att få ansluta mig.

Herr ANDERSON, CARL ALBERT, (s):

Herr talman! Jag hade ursprungligen inte tänkt att delta i denna principdebatt och avsåg därför att nöja mig med ett instämmande i de synpunkter som herr Siegbahn framförde i sitt inledningsinlägg. Då jag har lyssnat till de olika talarna här, ansåg jag det emellertid påkallat att deklarerat min ståndpunkt till dessa frågor. Jag kan nämligen inte med tystnad åhöra alla de inlägg som har gjorts och som egentligen går ut på att övertyga kammaren om att det inte är fråga om något protektionistiskt förslag. Såvitt jag kan finna av vad som har anförts här kan man inte komma ifrån att så är fallet. Jag tror inte att utskottet självt vill bestrida, att dess förslag på flera punkter innebär en höjning av de tullsatser som föreslagits i propositionen. Det betyder en skärpning av propositionens förslag, enligt mitt sätt att se en skärpning i negativ riktning, men ur tullivrartänkandets synpunkt naturligtvis i positiv riktning.

Jag är medveten om att det har varit många diskussioner om detta. Här gäller det den principiella grundsynen, om man anser att tullar över huvud taget är ett skydd för näringslivet i ett land eller om man tror att det på längre sikt är till gagn för landet att ha låga tullar eller inga tullar alls. Det kan naturligtvis anföras belägg för båda meningarna, och såsom finansministern tidigare nämnde är det klart att i en tid, då man är mera känslig för exempelvis männi-

skornas sysselsättningsproblem, det protektionistiska tänkandet kan vinna anhängare på många håll, där man normalt inte skulle kunna tänka sig att så borde vara fallet. Jag är medveten om att t. ex. inom en del industriföretag oron för den framtida sysselsättningen påverkar arbetargrupperna och att den tekniska företagsledningen också huser oro för framtiden. Man tar kontakt med varandra och förenas i en önskan om att skapa ett skydd för just det företags produktion, ett skydd som säkrar anställningen för arbetarna och som tryggar utvecklingen för företaget — som man tror. Vad man glömmer i dessa sammanhang är hur det verkar på längre sikt. Framför allt glömmer man, att om liknande betraktelsesätt anföres för ett flertal näringsgrenar, faller konsekvenserna därav — kostnaderna — tillbaka på den första näringsgrenen. De anställda där får vara med om att betala de ökade tullkostnaderna. Det saknas helt enkelt ett konsumentskydd, och det är det som man frågar efter. Jag är övertygad om att det i många av dessa fall kan vara befogat med ett korttidsskydd, men jag är mycket orolig för konsekvenserna av det nu nämnda betraktelsesättet, därför att det i åtskilliga fall biter sig fast på ett sådant sätt att det sedan inte går att eliminera.

Det är ju tyvärr så — det är med beklagande jag konstaterar det — att den tullsatsnivå man nu inför är högre än den tidigare. Jag medger att det är utomordentligt svårt att få ett grepp om var den ligger. Det fordras detaljberäkningar över hela linjen, som är mycket svåra att göra. Kammarens ledamöter har ju själva under debatten kunnat konstatera, att expertisen är delad när det gäller att söka bedöma storleken av de skärpningar som här införes. Men att det totalt sett är en skärpning tror jag inte man kan komma ifrån, och det är detta som jag ur konsumentens synpunkt beklagar. Vad man saknar är ett skydd för de breda konsumentmassorna, som får vara med om att betala alla dessa olika stöd åt företagen eller i sysselsättningsfrågan men som själva inte kan göra sig

Ang. ny tulltaxa, m. m.

hörda på det samlade sätt som de olika grupper vilka här kräver ökat skydd för sin produktion.

Det är väl ingen tvekan om att lägre tullar leder till en ökad konkurrens och att en sådan konkurrens på lång sikt är till gagn för det svenska samhällets utveckling. Det är felaktigt att tro, att någon näringsgren i längden kan bemästra sina svårigheter genom att få större tullskydd för sin produktion. Det är möjligt att man kan göra det för kort tid, men på längre sikt går det inte. Jag beklagar att utskottet i detta läge icke har följt propositionen utan på flera områden höjt de tullsatser som föreslagits.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag skulle vilja mycket bestämt protestera mot herr Carl Albert Andersons påstående att förslaget är ett protektionistiskt förslag. Det är tvärtom på det sättet, att Sverige är kanske det främsta lågtullandet i världen, och det nu framlagda förslaget innebär så obetydliga ändringar i förhållande till vad som nu gäller att de lärde — såsom finansministern sade — är tveksamma huruvida det genomsnittligt blir en höjning eller sänkning. Under sådana omständigheter tar man ett alltför stort ord i sin mun, då man påstår att detta är ett protektionistiskt förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner till en början komme att framställas beträffande utskottets hemställan i punkten B 31, rörande motio-

nen II: B 36, av herr Senander m. fl. I denna motion hade hemställts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition samt i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att förslaget till ny tulltaxa måtte omarbetas så, att den nuvarande genomsnittliga tullnivån bibehölles eller sänktes.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt i punkten B 31, samt vidare på bifall till motionen II: B 36; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

På sedermera gjord proposition godkändes utskottets yttrande under rubriken »Allmänna synpunkter».

Beträffande utskottets hemställan under A 1, avseende det vid propositionen fogade förslaget till tulltaxa, anförde nu vidare herr talmannen, komme föredragningen att ske avdelningsvis och efter tulltaxenummer. För varje avdelning komme först de tulltaxenummer, beträffande vilka olika yrkanden ställts, att företagas till avgörande, samt därefter de till avdelningen hörande numren i övrigt att behandlas.

Avd. I (omfattande kap. 1—5)

Utskottets hemställan bifölls.

Avd. II (omfattande kap. 6—14)

Vegetabiliska produkter

Tulltaxenummer 06.01—14.05

Utskottets förslag hade i nedan angivna delar följande lydelse:

06.02	Levande växter och rötter, ej hänförliga till nr 06.01, sticklingar och ympkvistar härunder inbegripna:	
	C. körsbärs-, plommon-, päron- och äppelträd, förädlade 100 kg ¹	60: —
	D. andra växter 100 kg ¹	30: —
06.03	Blommor och blomknoppar, avskurna, till buketter eller eljest till prydnad, friska, torkade, blekta, färgade, impregnerade eller på annat sätt preparerade:	
	A. friska:	
	1. mimosa och ljung 100 kg	400: —

¹ Tullen beräknas efter varans vikt inkl. allt närmaste emballage, såsom baljor eller krukor med jord, korgar, bastmattor m. m.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

	2. andra:		
	a. under tiden 1 mars—30 november	100 kg	750:—
	b. under tiden 1 december—29 februari	100 kg	500:—
06.04	Blad, kvistar och andra växtdelar (med undantag av blommor och blomknoppar) samt gräs, mossor och lav, till buketter eller eljest till prydnad, friska, torkade, blekta, färgade, impregnerade eller på annat sätt preparerade:		
	A. adiantum och asparagus	100 kg	350:—
	B. andra slag		fri
07.01	Köksväxter, färska eller kyllda:		
	B. gurkor:		
	1. slanggurkor:		
	a. under tiden 16 mars—30 september	100 kg	50:—
	b. under tiden 1 oktober—15 mars		fri
	C. lök:		
	1. under tiden 1 juli—31 december	100 kg	20:—
	2. under tiden 1 januari—29 februari	100 kg	15:—
	3. under tiden 1 mars—30 juni		fri
	G. tomater:		
	1. under tiden 1 maj—30 november	100 kg	50:—
	IJ. ärter:		
	1. under tiden 1 mars—31 december	100 kg	20:—
	2. under tiden 1 januari—29 februari		fri
	K. andra slag:		
	1. rotfrukter:		
	a. nyskördade, under tiden 1 maj—30 juni	100 kg	20:—
	b. andra	100 kg	10:—
	2. andra:		
	a. under tiden 1 mars—31 december	100 kg	40:—
	b. under tiden 1 januari—29 februari		fri
07.04	Köksväxter, torkade, även sönderdelade i stycken eller krossade eller pulveriserade men icke på annat sätt beredda	100 kg	25:—
08.06	Äpplen, päron och kvittenfrukter, färska:		
	A. äpplen:		
	1. under tiden 1 juli—29 februari	100 kg	25:—
	2. under tiden 1 mars—30 juni		fri
	B. päron och kvittenfrukter:		
	1. under tiden 1 juli—31 december	100 kg	25:—
08.07	Körbär, persikor, plommon och liknande stenfrukter, färska:		
	B. persikor:		
	1. under tiden 1 juli—15 oktober	100 kg	20:—
08.09	Andra färska frukter:		
	A. meloner:		
	1. under tiden 16—30 september	100 kg	40:—

I motiveringen beträffande nr 07.01 D 1 (nyskördad potatis) hade utskottet å sid. 279 i betänkandet yttrat bland annat:

»I likhet med departementschefen anser utskottet övervägande skäl tala för att gränsskyddet även i fortsättningen ges formen av tull, och utskottet finner

sig även kunna godtaga den av departementschefen förordade tullsatsen. Med avstyrkande av de i ämnet framförda motionerna får utskottet sålunda föreslå riksdagen att biträda Kungl. Maj:ts förslag.»

Ang. ny tulltaxa, m. m.

I reservationen IV, av herr *Bengtson m. fl.*, hade reservanterna, under åberopande av innehållet i motionerna I: B 57 och II: B 66, I: B 58 och II: B 68, I: B 115 och II: B 180, I: B 142 och II: B 181 samt II: B 116, ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i nedanstående delar antaga Kungl. Maj:ts förslag till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

06.02	Levande växter och rötter, ej hänförliga till nr 06.01, sticklingar och ympkvistar härunder inbegripna:		
	C. körsbärs-, plommon-, päron- och äppelträd, förädlade	100 kg ¹	100:—
	D. andra växter	100 kg ¹	50:—
06.03	Blommor och blomknoppar, avskurna, till buketter eller eljest till prydnad, friska, torkade, blekta, färgade, impregnerade eller på annat sätt preparerade:		
	A. friska:		
	1. mimosa och ljung	100 kg	500:—
	2. andra:		
	a. under tiden 1 mars—30 november	100 kg	1 000:—
	b. under tiden 1 december—29 februari	100 kg	750:—
06.04	Blad, kvistar och andra växtdelar (med undantag av blommor och blomknoppar) samt gräs, mossa och lav, till buketter eller eljest till prydnad, friska, torkade, blekta, färgade, impregnerade eller på annat sätt preparerade:		
	B. andra slag	100 kg	50:—
07.01	Köksväxter, färska eller kylda:		
	C. lök:		
	1. under tiden 1 juni—31 mars	100 kg	30:—
	2. under tiden 1 april—31 maj		fri
	IJ. ärter	100 kg	40:—
	K. andra slag:		
	1. rotfrukter (med undantag av rädisor):		
	a. nyskördade, under tiden 1 maj—30 juni	100 kg	20:—
	b. andra	100 kg	10:—
	2. sallad, dill, persilja och rädisor:		
	a. under tiden 1 mars—30 april	100 kg	75:—
	b. under tiden 1 maj—29 februari	100 kg	40:—
	3. andra	100 kg	40:—
07.04	Köksväxter, torkade, även sönderdelade i stycken eller krossade eller pulveriserade men icke på annat sätt beredda:		
	A. svampar	100 kg	75:—
	B. andra slag	100 kg	25:—
08.06	Äpplen, päron och kvittenfrukter, färska:		
	A. äpplen:		
	1. under tiden 1 juli—31 mars	100 kg	35:—
	2. under tiden 1 april—30 juni		fri
	B. päron och kvittenfrukter:		
	1. under tiden 1 juli—31 december	100 kg	35:—
08.07	Körsbär, persikor, plommon och liknande stenfrukter, färska:		
	B. persikor:		
	1. under tiden 1 juli—15 oktober	100 kg	35:—
08.09	Andra färska frukter:		
	A. meloner:		
	1. under tiden 16 juni—30 september	100 kg	75:—

¹ Tullen beräknas efter varans vikt inkl. allt närmaste emballage, såsom baljor eller krukor med jord, korgar, bastmattor m. m.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

I reservationen V hade herrar *Söderquist* och *Stenberg*, under åberopande av innehållet i motionerna I: B 61 och II: B 64, ansett att tulltaxenumret 06.03 A 2 a bort erhålla viss ändrad lydelse, nämligen densamma som angivits i reservationen IV (se ovan).

I reservationen VI, av herr *Söderquist m. fl.*, hade reservanterna, såvitt nu var

07.01 Köksväxter, färska eller kylda:

B. gurkor:

1. slanggurkor:

a. under tiden 16 mars—31 maj	100 kg	75:—
b. under tiden 1 juni—30 september	100 kg	50:—
c. under tiden 1 oktober—15 mars		fri

G. tomater:

1. under tiden 1 maj—30 november	100 kg	60:—
----------------------------------	--------	------

Beträffande tulltaxenummer 06.04 A hade anmälts en reservation, XV, av herr *Siegbahn*, som dock ej antytt sin mening.

Därjämte hade beträffande olika delar av utskottets motivering under avd. II avgivits reservationerna II och III, båda av herr *Bengtson m. fl.*

I reservationen II hade reservanterna ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del å s. 274 i betänkandet — beträffande vissa spörsmål rörande stöd åt trädgårdsnäringen i hela dess vidd — bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade.

I reservationen III hade ansetts, att det s. 33 här ovan återgivna stycket av utskottets yttrande å s. 279 i betänkandet bort hava följande lydelse:

»Odling av färskpotatis är av stor ekonomisk betydelse för jordbruket i de bygder, där den bedrivs. Samtidigt är den mycket arbetskrävande och dyrbar samt utsatt för hård konkurrens från länder med bättre klimatiska förhållanden. Det synes utskottet därför angeläget, att gränsskyddet för denna odling anordnas efter ett system, som medger bästa möjliga anpassning efter de aktuella pris- och avsättningsförhållanden på potatismarknaden, som kan uppstå. Utskottet delar den i motionen II: B 157 framförda meningen, att detta krav tillgodoses bätt-

re, om färskpotatisen, i stället för att tullbeläggas, hänföres till jordbruksreglerad vara. Den fältmässiga omfattning, vari odlingen numera bedrivs, och dess förläggning till jordbruk, där kraven på en högt uppdriven odlingsteknik kan tillgodoses, gör det vidare fullt berättigat att hänföra färskpotatisen till jordbruksprodukterna i egentlig mening. Härför talar också det förhållandet, att någon bestämd gräns svårigen kan dragas mellan färskpotatis och annan potatis. Det bör i sammanhanget omnämnas, att mellan statens jordbruksnämnd, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, och färskpotatisodlarna och deras organisationer överenskommelse träffats, enligt vilken färskpotatisen skulle hänföras till jordbruksregleringsvara. I överensstämmelse med motionen II: B 157 förordar utskottet, att färskpotatisen lämnas gränsskydd som jordbruksregleringsvara genom att en särskild importavgift fastställes för densamma att tillföras samma regleringskassa som importavgifterna för annan potatis samt att denna importavgift för färskpotatisen fastställes till 20 öre per kg under fem kalenderveckor, räknat från den 1 juni, och under annan tid till samma belopp som för annan potatis. Utskottet får föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om att förslag skyndsamt framläggas i nämnda syfte.»

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! Då det gäller den svenska trädgårdsnäringen, vet vi att det många gånger är svårt för den att kunna hävda sig gentemot konkurrensen från utlandet. Detta beror till stor del på att inflationen i vårt land gått längre än på många andra håll. Härav följer, att de länder som säljer sina varor hit har lägre kostnader än näringsutövarna här och således producerar sina varor billigare. Detta gör att vi, även om rationaliseringen nått längre här än i utlandet, behöver skydda vår näring emot förödande utländsk konkurrens. Ett sådant skydd har vi också, men i många fall är detta skydd otillräckligt. På en del punkter är det således önskvärt att få ett bättre skydd än det nu föreslagna. Vi känner också till att viktullarna, som fortfarande skall gälla för trädgårdsnäringen, försvagas vid en inflation.

Bland de varor, för vilka reservanterna önskat en högre tull, vill jag nämna gurkor och tomater. Odlingen av dem kräver nämligen mycket manuellt arbete och är således i behov av ett bättre skydd.

I fråga om äpplen har utskottsmajoriteten föreslagit en tull av 25 öre per kilogram för tiden 1/7—29/2 och tullfrihet övriga delar av året. Reservanterna anser att denna tull är för liten och föreslår i stället en höjning till 35 öre per kg, gällande tiden 1/7—31/3. Detta motiveras med att fruktodlarna numera nödgas investera stora kapital i frukt-lagerhus med kylanordningar för att kunna under längre tid saluföra en högklassig kvalitet. Dessa anläggningar är mycket dyrbara. De skall förräntas och amorteras. Vi menar att man bör tillmötesgå fruktodlarna, då de får ikläda sig stora ekonomiska risker genom uppförandet av dessa lagerlokaler.

Vad musten beträffar har föreslagits ett skydd av 20 öre per kg för vanlig must, och det kan anses vara tillfredsställande. Men det finns en annan sort, nämligen mustkoncentrat, d. v. s. vanlig must indunstad eller på annat sätt koncentrerad fem till åtta gånger. Om vi endast räknar must som indunstats fem

gånger, skulle tullen för denna utgöra en krona per kg, ifall den skulle ur skyddssynpunkt jämföras med vanlig must. Det är skäl i att mycket noggrant se upp med detta varuslag för framtiden. I annat fall kan det lända fruktodlingen till obotlig skada.

I fråga om färskpotatisen noteras med tacksamhet den föreslagna höjningen med fem öre per kg. Det som skiljer här är att reservanterna önskar överföra färskpotatisen till ur skyddssynpunkt jordbruksreglerade varor, därför att färskpotatisen är en ren jordbruksprodukt. Den reella skillnaden härvidlag är att tullen stannar hos tullverket, under det att införselavgiften går till en clearingkassa, som står under jordbruksnämndens kontroll, och medlen får användas endast efter nämndens anvisningar.

Då det slutligen gäller blomsterodlingen anser reservanterna att det behövs ett bättre skydd än det nu föreslagna, bland annat därför att det numera går så lätt att få över blommor till vårt land med de snabbare kommunikationer som flyget medger.

Med detta korta yttrande, herr talman, ber jag få yrka bifall till reservation nr III), däri inkluderas nr 07.01 i vad det gäller motiveringen och yrkande om att överföra färskpotatis till jordbruksreglerade varor.

Vidare yrkas bifall till reservation IV) av herr Bengtson m. fl. avseende nr 06.02 C. och D., 06.03 A 1. samt 2. a. och b., 06.04 B., 07.01 C. 1 och 2, IJ., K. 1. a. och b., 2. a. och b. samt 3., 07.04 A., B., 08.06 A. 1 och 2. samt B 1., 08.07 B. 1. ävensom 08.09 A. 1. Dessutom yrkas bifall till reservation VI) angående nr 07.01 B. 1 a., b. och c. samt G. 1.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Trädgårdsodlingens ekonomiska betingelser berörs starkt av det kapitel vi nu behandlar. Man kan utan vidare säga, att trädgårdsnäringens ekonomiska problem blivit allt större. Räntabiliteten har försämrats, och orsakerna till detta är av olika slag. Det är dock inte minst att beakta, att vi har en

Ang. ny tulltaxa, m. m.

rätt omfattande import, delvis beroende på att kommunikationerna har förändrats så att det går mycket lättare att få in produkter från andra håll nu än tidigare. Jag vill också visa på en annan faktor som verkat ogynnsamt för trädgårdsodlingen, och det är de förpliktelser Sverige åtagit sig i samband med antagandet av GATT-avtalet, som vi tidigare haft tillfälle att diskutera vid åtskilliga tillfällen.

Fråga är, om denna försämring för trädgårdsnäringen skall ses med någon oro, eller om man skall utan vidare acceptera, att det blir allt färre som ägnar sig åt trädgårdsodling, och konstatera, att vi i alla fall får in trädgårdsprodukter och frukt under normala tider.

Jag vill dock poängtera, att vi här har om inte exakt samma, så dock liknande problem som för jordbrukets del. I 1947 års beslut om jordbruket har vi anlagt beredskapssynpunkter på vårt lands försedde med livsmedel, och jag tror man kan säga, att liknande förhållanden gäller för trädgårdsodlingen. Det är önskvärt att vi kan frambringa största delen av dessa produkter inom landets gränser, särskilt då det framgår alltmörklart, att de är så betydelsefulla för folkhälsan.

Det kan visserligen sägas, som finansministern här tidigare nämnde, att denna produktion kan utökas nästan hur mycket som helst. Det är sant, att trädgårdsodlingen inte upptar några större arealer. Det är bara att sätta i gång med mer odling. Men samma skäl kan anföras för annan produktion inom landet. Det finns inte några särskilda hinder för att utöka en industrigren av något slag, om den nu kan få råvaror.

Låt oss tänka på dessa beredskapssynpunkter! Det har tidigare diskuterats om protektionism eller icke protektionism. Jag tror inte vi från centerpartiets sida vill hävda mera protektionistiska synpunkter än andra partier, men vi har speciellt velat hävda beredskapssynpunkterna. Jag säger med djupaste beklagande, att vi inte kan se fram emot en fred, som sträcker sig över en längre tid. Jag hoppas vi skall få en sådan, men

bara de beslut vi fattade under gårdagen i försvarsfrågan visar, att vi tyvärr inte litat på att få leva under fredsförhållanden. Då måste vi också inrikta oss på att det kan hända, att vårt land blir avstängt. Från dessa synpunkter har vi betraktat jordbruksproduktionen, och vi bör nog betrakta trädgårdsproduktionen ur samma synvinkel.

Jag vet inte, om det nu på en längre tid publicerats någonting om saken, men för ett antal år sedan läste jag en skrift, utgiven av någon internationell organisation, som visade på de protektionistiska åtgärder, som företagits av andra länder till skydd för jordbruksproduktionen. Dessa åtgärder var ganska omfattande.

Det är att observera, att när vi yrkar på ett bättre skydd för trädgårdsodlingen, kan vi hänvisa till att man på liknande sätt skyddar textil- och gummiindustrierna, där det dock i stor utsträckning används utländska råvaror — för gummi helt och för textilvaror delvis. När det gäller trädgårdsodlingen har vi inte samma problem. Där använder vi den svenska jorden, och därför vore det ännu mer berättigat att göra någonting för denna näringsgren.

Här finns en hel rad punkter, som jag inte i detalj skall gå in på, eftersom herr Nilsson redan berört dem och under-tecknat samma reservation. På några punkter vill jag dock nämna ytterligare något.

Beträffande frukten skulle jag vilja anföras, att jag tror att konsumenterna ser med förvåning, att landet vissa tider under året översvämmas med utländsk frukt, trots att det då finns tillräckligt med prima svensk frukt. Man kan fråga sig, varför vi då inte kan vidtaga ytterligare skyddsåtgärder för den svenska frukten. Man kan inte anföras det skälet, att den svenska frukten är så dyr, att den måste ha konkurrens från utlandet. Det är inte något skäl, ty den svenska frukten är fastmer billigare än den utländska, som också har sämre kvalitet. Men likafullt har vi denna uppsjö av importerad frukt från andra länder. Jag vet att importen inte vid alla tillfällen

Ang. ny tulltaxa, m. m.

skulle stoppas med tullar, men man har ansett att sådana skulle ha en rätt väsentlig betydelse.

Det har tidigare framskymtat i debatten, att våra tullar för trädgårdsnäringsens produkter och frukt för närvarande skulle vara så pass höga, att det inte finns anledning att ändra dem ytterligare. Herr Sjödahl var inne på den saken, när han nämnde om vad som gjorts i utskottet tidigare. Till detta måste jag konstatera, att om man utgår ifrån att propositionen har gjort lämpliga avvägningar beträffande tullsatserna, så har utskottet trots detta varit berett att höja tullsatserna för t. ex. textilindustrin. När det gällde trädgårdsprodukterna fanns emellertid ingen möjlighet att få något gehör från dem som velat skydda textilnärigen.

Det är förvånande att man i ena fallet säger, att Kungl. Maj:t har föreslagit något för låga tullsatser när det gäller textilindustrin, medan man när det gäller trädgårdsnärigen inte kunde finna någon möjlighet att höja tullsatserna — snarare ville man, såsom hänt i något fall, gå lägre än vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Av de produkter som här nämnts kanske jag skall säga några ord om speciellt en, nämligen färskpotatisen, som också herr Nilsson har talat om. Färskpotatisen har mycket stor betydelse för de bygder som odlar den. Jag vill särskilt understryka att det finns jordar, där man i många fall har svårt att bedriva annan produktion. Av den anledningen skulle jag nog önska att det kunde beaktas vad som anförts i reservation III.

Till sist vill jag nämna några ord om en annan del av trädgårdsodlingen, nämligen blomsterodlingen. Det är klart att det därvidlag kan anföras det skälet, att denna odling inte kan motiveras av beredskapssynpunkter, och det vill jag heller inte göra här. Däremot vill jag påpeka att den har sin betydelse ur odlingssynpunkt, eftersom den är mycket lämplig som kompletteringsodling till trädgårdsprodukter. Därför har det sitt berättigande att också beakta denna odling. Ser vi det materialistiskt, vill nog

även svenskarna ha blommor. Man kan då inte helt förbise denna odling, utan den blomsterodling som förekommer i vårt land bör stödjas.

Med dessa ord, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till reservation II beträffande den allmänna motiveringen. I övrigt instämmer jag helt i de yrkanden, som herr Nilsson har framställt tidigare, eftersom vi undertecknat samma reservationer.

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Under några av reservationerna beträffande denna avdelning i bevillningsutskottets tulltaxebetänkande återfinnes också mitt namn. Reservationerna avser oftast trädgårdsprodukter av olika slag och bygger på motioner i ärendet.

I ett motionspar, första kammaren nr B 61 och andra kammaren B 64, talas bl. a. om nödvändigheten av en särskild utredning rörande trädgårdsnärigen problem i sin helhet. En sådan utredning är tillsatt, framhåller utskottet i sitt betänkande, och enligt direktiven torde de sakkunniga äga rätt att behandla frågan om stöd åt trädgårdsnärigen i hela dess vidd. Utskottet säger sig förutsätta, att så kommer att ske och att de synpunkter, som framföres i nämnda motioner, därvid också skall komma att beaktas. I den delen är sålunda ifrågavarande motioner praktiskt taget tillstyrkta.

Emellertid har vi reservanter ansett att trädgårdsnärigen behov av stöd är så påtagligt, att vi menat oss böra tillstyrka bifall till några nu motionsvis framförda förslag härom.

Ett par av mina medreservanter, herr Bengtson och herr Yngve Nilsson, har tidigare motiverat våra förslag, alltså dem som är gemensamma för oss, och yrkat bifall till ifrågavarande reservationer. Jag kan i allt väsentligt instämma i deras argumentation och givetvis helt i yrkandena beträffande de reservationer, som vi gemensamt undertecknat.

I fråga om reservation nr 5 har emellertid inget yrkande framställts av dessa båda herrar av det naturliga skälet,

Ang. ny tulltaxa, m. m.

att deras namn inte finns under den reservationen. Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till densamma. Den avser tullsatsen för blommor m. m. och är hänförlig till nr 06.03 i tulltaxan. Vi båda reservanter har här ansett oss kunna tillstyrka utskottets förslag beträffande punkt A 1) i detta sammanhang, men i övrigt, alltså beträffande punkt A 2), vill vi tillstyrka förslaget i de motioner, som jag nyss nämnde och som innebär en tullsats av 1000 kronor per 100 kg under tiden 1/3—30/11 varje år.

Herr SIEGBAHN (s):

Herr talman! Som jag tidigare i dag framhållit, har jag principiellt en helt annan uppfattning om tullskyddets höjd och funktion än som kommit till uttryck i tullkommitténs förslag och den därpå baserade propositionen, men med hänsyn till det faktiska läget avser jag att endast på ett par punkter ställa särskilda yrkanden.

I vad avser detta kapitel har jag inte för avsikt att göra något yrkande men skulle närmare vilja kommentera tullen på en vara, nämligen adiantum och asparagus, representativ för skyddet över huvud taget när det gäller trädgårdsprodukterna. För den, som inte vet det, vill jag säga att adiantum och asparagus är de gröna kvistar man får för 50 eller 75 öre styck när man köper blommor.

För närvarande åtnjuter adiantum ett tullskydd av 50 öre per kilo. Enligt vad som upplysts i utskottet, är importvärdet för varan 4 å 5 kronor per kilo. Tullen ger sålunda ett skydd på 10 till 15 procent. Med detta skydd föreligger en viss svensk produktion som, enligt vad jag inhämtat, också är lönande. Större delen av konsumtionsbehovet tillfredsställs dock genom import.

Tulltaxekommittén föreslog en höjning till 7:50 kronor per kilo, d. v. s. en tullhöjning med 1500 procent. Tullskyddet skulle därigenom komma att uppgå till 150 å 180 procent. I motioner från centerpartiet har man nu t. o. m. föreslagit en höjning till 10 kronor per

kilo eller med 2000 procent, under det att utskottet stannat för 3:50 kronor per kilo, d. v. s. en ökning med 700 procent.

Den enda motivering, som framlades i kommitténs betänkande för denna jättelika höjning, var att man därigenom skulle komma i nivå med det föreslagna tullskyddet för blommor. Samtidigt konstaterade emellertid kommittén, att tullskyddet för blommor, även med den reducering man föreslagit, var alldeles för högt och åtminstone bort sänkas till hälften. Det enda skälet till att man inte nu i ett sammanhang föreslog en sådan sänkning var, att man ville låta anpassningen till en rimligare tullnivå ske i etapper. Men om man nu redan har en viss tull för adiantum, som tydligen möjliggör en viss svensk produktion, finns det då verkligen någon anledning att i den heliga likställighetens namn driva upp denna med flera hundra procent, i själva verket med 700 procent? Det förefaller mig ha varit betydligt vettigare att här stanna vid det nuvarande, ganska rimliga tullskyddet.

Jag vill inte överdriva betydelsen av denna fråga för svenska folkets levnadsstandard. Enligt gjorda beräkningar skulle det innebära en kostnadsökning på ett par miljoner kronor. Men förfarandet är ett ganska typiskt utslag dels för den totala bristen på proportion mellan stödet till industrien och vissa delar av jordbruksnäringen, dels för hur tulltaxekommittén utan större betänkligheter kunnat acceptera väsentliga tullhöjningar vid sitt försök till utjämning av tullskyddet mellan olika områden men sedan haft mycket svårare för att föreslå lika stora tullsänkningar, när detta varit befogat med samma resone-mang.

I fråga om vad reservanterna anfört beträffande äpplen och andra jordbruksprodukter skulle jag vilja ta upp en punkt, nämligen den som gäller äpplena. Fram till 1956 var tullen 20 öre per kilo, nu är den 25 öre, och reservanterna föreslår nu 35 öre per kilo. Man frågar sig vad en sådan höjning med 10 öre skulle kunna få för effekt på den svenska äppleodlingen.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Som herr Bengtson sade, är de svenska äpplena i allmänhet bättre och nästan alltid billigare än de utländska. Om man gör en liten undersökning av marknaden i dag och under tidigare månader i år, skall man finna att de utländska äpplena kostar kanske 3 kronor och att de svenska ligger omkring 1 krona under dem i pris. Med en sådan prisskillnad kan man ändå inte komma upp till det skydd man skulle behöva för att kunna konkurrera effektivt med de utländska äpplena, om man inte kan göra det i nuvarande läge. Över huvud taget tror jag inte att äppleodlingens problem kan lösas genom ett tullskydd, i varje fall inte genom ett skydd på ytterligare tio öre per kilo.

Det gäller för denna näring att rationalisera sig, inte minst beträffande lagerhållningen. Äppelodlarna hade utomordentliga förtjänster under kriget men använde inte dessa förtjänster för att organisera sig och rationalisera produktionen. I så fall hade denna näringsgren i dag haft betydligt säkrare läge. Nu har man sent omsider vaknat till medvetande om läget och vidtagit en del åtgärder. Det är på den vägen man måste lösa problemen — inte genom en tullhöjning på tio öre mer eller mindre. Man måste driva propaganda för att övertyga konsumenterna om att vår egen frukt är bättre och samtidigt göra den ännu bättre.

När det är ett gott fruktår i Sverige, är det ofta också ett gott fruktår i utlandet. Man har då att räkna med konkurrens, inte bara från utländsk frukt, som kan säljas till priser som nästan går ned mot noll öre per kilo för att fruktodlare utomlands skall bli av med sina produkter — och i ett sådant läge hjälper inte ett tullskydd på tio öre — utan man måste dessutom räkna med konkurrens från alla amatörodlare i Sverige. Den konkurrensen kan man inte komma åt vare sig genom tullar eller på annat sätt. Den kommer alltid att bestå. Det kommer alltid att under goda fruktår uppstå stora problem. Det enda som hjälper är att driva propaganda och förbättra produkterna.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att i övrigt få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr NILSSON, YNGVE, (h) kort genmäle:

Herr talman! Gentemot herr Siegbahn vill jag endast göra det konstaterandet, att det inte har funnits svensk frukt i marknaden på bra länge. Under denna tid har det rätt tullfrihet, men ändå kan vi konstatera att den utländska frukt, som under de senaste månaderna sålts i affärer här i Stockholm, har kostat cirka 2:95 kronor per kilo. Det är betydligt mer än vad den svenska frukten kostar, när vi har tull.

Herr BENGTSON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det är väl knappast möjligt att instämma med herr Siegbahn i att adiantum och asparagus är representativa för trädgårdsnäringsens produkter. Utfallet av de procentberäkningar, som herr Siegbahn har gjort, beror på vilka utgångspunkter han har haft. Enligt Kungl. Maj:ts beräkning — som man här har hänvisat till — borde tullen egentligen vara högre än utskottet har kommit fram till. I vilket fall som helst är inte de nämnda produkterna representativa för trädgårdsodlingen.

Vad herr Siegbahn sade om äpplena har redan bemötts av herr Nilsson. Herr Siegbahns resonemang skulle väl leda till att man borde ha en mycket högre tull, eftersom vi är eniga om de svenska äpplenas utmärkta kvalitet och det önskvärda i att man använder dem i större utsträckning, men, herr Siegbahn, låt oss nu i varje fall höja med denna tioöring som stöd åt den svenska produktionen!

Herr statsrådet STRÅNG:

Herr talman! Det är ju en mycket obetydlig sak som nu diskuteras, men frågan om adiantum och snittgrönt har spelat en viss roll i debatten.

Herr Bengtson vände sig direkt till

mig och gjorde gällande att Kungl. Maj:t här har varit synnerligen generös. Propositionens förslag om en tullsats av kronor 7:50 både för avskurna blommor och för snittgrönt har den enkla och rationella grunden, att dessa båda ting hör ihop. Herr Siegbahn går inte ut och köper en bukett adiantum för att förära sin hustru, när hon fyller år, inte heller enbart nejlikor eller rosor, utan han köper adiantum i kombination med rosor eller nejlikor. Därför finns det faktiskt en rimlig motivering för att man skall ha samma tull på dessa varuslag. Även om höjningen i förhållande till den gamla tullsatsen blir betydligt större för adiantum, medför detta ingen risk, ty begränsningen i försäljningen av adiantum ligger helt enkelt däri, att den hör ihop med omfattningen av försäljningen av snittblommor.

Detta är den enkla förklaringen till att finansministern tyckte sig kunna föreslå samma tull på snittgrönt som på blommor. Utskottet har korrigerat mig beträffande tullsatsens höjd, men det tar jag inte så hårt.

Herr SIEGBAHN (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag trodde att sambandet mellan adiantum och nejlikor närmast skulle anses ligga däri, att de kanske odlas tillsammans. Det faktum, att man köper dessa varor samtidigt, är inte särskilt övertygande som argument för de föreslagna tullsatserna. När jag köper en blomsterbukett till min fru, ber jag i allmänhet också att få ett papper om den, och med samma resonemang, som finansministern nyss förde, skulle han kunna yrka på samma tull för papperet som för blommorna. Jag vet inte, om detta förhållande, att varorna köps vid samma tillfälle, egentligen har med saken att göra.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Papper används faktiskt också för andra ändamål än som omslag för snittblommor, men snittgrönt an-

vänds uteslutande i kombination med snittblommor. Det är det som är skillnaden.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag får nästan be om ursäkt på utskottets vägnar för herr Siegbahns inlägg i denna debatt, ty på denna punkt gjorde vi i utskottet en liten kompromiss, men en buss råkade köra på herr Siegbahns bil, så att han inte kunde bli delaktig av denna kompromiss. Detta är orsaken till att herr Siegbahn i dag opererar på fri hand — en liten trafikolycka alltså.

Jag kan naturligtvis inte beröra alla dessa enskilda positioner i taxan, vilka har tagits upp från olika håll, och gå in i diskussion på varje punkt. Jag vill bara påpeka att det i fråga om de GATT-bindningar, som någon här har talat om, nästan helt har rört sig om sådana perioder, då vi inte har haft något tullskydd, därför att det inte har funnits någon inhemsk produktion av dessa varor, alltså under de perioder, då tullarna verkar som rena finanstullar. Dessa tullar kommer alltså inte i betraktande såsom skyddstullar.

Så vill jag också rent allmänt säga att tullskyddet för dessa varor under den egentliga skyddstiden, då varorna produceras och försäljs inom landet, för några år sedan låg vid 18 à 19 procent av värdet, medan motsvarande siffra för den tullbelagda industriproduktionen samtidigt var ungefär 9 procent. Det är väl mycket vänligt mot jordbruket att på detta sätt låta dess produkter få dubbelt så högt tullskydd som industrivarorna får.

Beträffande äpplen, päron och liknande produkter vill jag påpeka att riksdagen för några år sedan fattade ett beslut i linje med utredningar, som hade gjorts inom tulltaxekommittén, och att Kungl. Maj:t nu har tillsatt en ny utredning som skall arbeta med vissa hithörande frågor. Några inom utskottet har observerat att den nya utredningskommittén i mycket stor utsträckning består av representanter för intressentgrupperna på detta område. Vi får väl låta dessa före-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

trädare för intressentgrupperna i lugn och ro och utan störningar från riksdagens håll arbeta med sina utredningar, och i sinom tid får vi ta ställning till deras förslag. Jag tycker därför att man kan lämna å sido alla de produkterna, och dessa utgör en mycket stor del av dem det här är fråga om.

Det förhåller sig ju så, att vissa av tullsatserna här har blivit höjda. Det gäller t. ex. tulltaxenummer 06.02 D. Där har skett en höjning från 20 till 30 öre, alltså med 50 procent, därför att den nuvarande tullen var så låg, att man ansåg att den kunde och borde höjas. I fråga om andra positioner har tullen sänkts, t. ex. för 06.03 A 2. Det visade sig nämligen att importincidensen i det fallet nådde upp till 50 procent, vilket ju är orimligt högt. Den hade varit nere i 30 procent vid en tidpunkt, men år 1957 hade den gått upp till 40 procent. Jag tror att det var tulltaxekommittén som av den anledningen föreslog en sänkning under högtullperioden, och departementschefen, liksom senare utskottet, har gått på samma linje. Däremot gjordes ingen ändring av tullsatsen för denna produkt under lågtullperioden, då incidensen, märk väl, inte var högre än 16 å 18 procent, vilket ju ändå är ganska mycket även det.

Jag tror inte, herr talman, att jag behöver anföra ytterligare exempel. Den avvägning, som utskottet här gjort i huvudsaklig anslutning till den kungl. propositionen, är sådan att jag tror att vi lugnt kan se trädgårdsnäringsens företrädare i ansiktet och i övrigt låta trädgårdsutredningen arbeta på sina förslag. Jag förmodar att åtskilligt kommer att värpas fram så småningom i den utredningen. Jag hoppas det blir guldägg, men jag är inte riktigt säker på att det blir så.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i samtliga här ifrågavarande punkter.

Herr **LARSSON, NILS THEODOR**, (cp):

Herr talman! Jag kan inte dela herr Sjödahls uppfattning att trädgårds-

näringsen skulle vara tillgodosedd med de tulltaxor, som man här är i färd med att besluta. Jag tror inte att trädgårdsnäringsens folk kommer att bli tillfredsställda med den tullsättning, som skulle tillämpas, om man följer herr Sjödahls linje. Jag skall emellertid inte här gå in på detaljer utom på en punkt.

Jag vill säga några ord angående varuslaget nr 07.01 C, matlök. Detta gör jag, därför att jag representerar en landsända, där avfolkningen satt in mycket kraftigt, nämligen landskapet Öland ute i Östersjön. Detta landskap har naturliga betingelser för den lökodling, som sedan länge bedrivits där. Lökodlingen är också av betydelse, därför att den kan sysselsätta människorna i detta landskap även på vintern, då sysselsättnings-svårigheterna särskilt är för handen.

Jag vill därför vädja till kammaren när det gäller tullsättningen på just varuslaget matlök att här följa vad reservanterna föreslår i reservation IV. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till nämnda reservation.

I detta anförande instämde herr *Mannerskantz* (h).

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först beträffande nedan angivna tulltaxenummer.

06.02 C, 06.02 D och 06.03 A 1

I fråga om förevarande tulltaxenummer hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Bengtson m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen.

Därefter gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

06.03 A 2 a

Angående det nu ifrågavarande tulltaxenumret, yttrade herr talmannen, ha-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

de yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) av herr *Nilsson, Yngve*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Bengtson m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen; samt 3:o), av herr *Söderquist*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölles i den av honom och herr Stenberg vid betänkandet avgivna, med V betecknade reservationen.

Herr talmannen fäste kammarens uppmärksamhet på att yrkandena under 2:o) och 3:o) helt sammanföll, varefter herr talmannen gjorde propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i såväl reservationen IV som reservationen V; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bengtson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenummer 06.03 A 2 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i dels den av herr Bengtson m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen, såvitt gäller nämnda tulltaxenummer, och dels den av herrar *Söderquist* och *Stenberg* vid betänkandet avgivna, med V betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen änyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering me-

delst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 55.

06.03 A 2 b och 06.04 B

I fråga om förevarande tulltaxenummer hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen IV, av herr Bengtson m. fl.

Därefter gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

07.01 B 1

Herr talmannen yttrade, att rörande det nu ifrågavarande tulltaxenumret yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr *Söderquist* m. fl. vid betänkandet avgivna, med VI betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Söderquist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenummer 07.01 B 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Söderquist* m. fl. vid betänkandet avgivna, med VI betecknade reservationen, såvitt gäller nämnda tulltaxenummer.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Söderquist* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;
Nej — 56.

07.01 C

Angående det nu förevarande tulltaxenumret, yttrade vidare herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Bengtson m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenummer 07.01 C, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bengtson m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen, såvitt gäller nämnda tulltaxenummer.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Mannerskantz* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86;
Nej — 47.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

07.01 G 1

I fråga om det nu förevarande tulltaxenumret gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt beträffande detta tulltaxenummer samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr *Söderquist* m. fl. avgivna, med VI betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

07.01 IJ, 07.01 K och 07.04

Beträffande nu ifrågavarande tulltaxenummer hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen IV, av herr Bengtson m. fl.

Därpå gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

08.06 A

Angående det nu förevarande tulltaxenumret, anförde herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Bengtson m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Ang. ny tulltaxa, m. n.

Herr *Bengtson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenummer 08.06 A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Bengtson* m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen, såvitt gäller nämnda tulltaxenummer.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 91;

Nej — 44.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

08.06 B 1, 08.07 B 1 och 08.09 A1

I avseende å de nu ifrågavarande tulltaxenumren hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen IV, av herr *Bengtson* m. fl.

Därefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Övriga till avd. II hörande tulltaxenummer.

Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets motivering under avd. II

Herr talmannen yttrade, att med anledning av de under överläggningen förekomna yrkandena propositioner komme att framställas särskilt angående de olika delar av utskottets motivering, som blivit föremål för ändringsyrkanden.

I fråga om utskottets uttalanden i visst avsnitt å s. 274 i betänkandet — beträffande vissa spørsmål rörande stöd åt trädgårdsnäringen i hela dess vidd — fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att dessa uttalanden skulle godkännas, dels ock att kammaren skulle godkänna det yttrande, som förordats i den av herr *Bengtson* m. fl. vid betänkandet avgivna, med II betecknade reservationen.

Vid sedermera enligt dessa båda yrkanden gjorda propositioner godkändes utskottets uttalanden i nu förevarande del.

Vidkommande utskottets motivering i det stycke, som å s. 279 i betänkandet började med orden »I likhet» och slutade med »Kungl. Maj:ts förslag», yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats dels att nämnda motivering skulle godkännas, dels ock att kammaren skulle godkänna det förslag till motivering i denna del, som innefattades i den av herr *Bengtson* m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets motivering i nu angivna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bengtson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner vad bevillningsutskottet i sitt betänkande nr B 1 yttrat i det stycke av utskottets motivering, som börjar å s. 279 rad 17 uppifrån med orden »I likhet» och slutar å samma sida

Ang. ny tulltaxa, m. m.

rad 21 uppifrån med orden »Kungl. Maj:ts förslag», röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, godkännes det förslag till motivering i berörda del, som innefattas i den av herr Bengtson m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering

medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 90;
Nej — 44.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Avd. III—V (omfattande kap. 15—27)

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avd. VI (omfattande kap. 28—38)

Produkter av kemiska och närstående industrier Tulltaxenummer 28.01—38.19 IJ

Utskottets förslag hade i nedan angivna delar följande lydelse:

29.01 Kolväten:

A. nonen, dodecen, bensen (bensol), toluen (toluol), xylen (xylo), cymen (cymol), styrener (styroler) och cyklohexan fri

29.44 Antibiotika:

A. penicillin samt salter och andra derivat därav 1fri

30.03 Läkemedel, även för veterinärmedicinskt bruk:

A. innehållande penicillin eller salter eller andra derivat av penicillin 1fri

32.01 Vegetabiliska garvämnesextrakter

..... fri

38.19 Produkter, preparat och återstoder från kemiska eller närstående industrier, blandningar av naturprodukter härunder inbegripna, ej hänförliga till annat nummer:

A. naften- och naftensulfonsyror samt till nr 34.02 ej hänförliga alkalialter av dessa syror eller av peroleumsulfonsyror; kolväteblandningar huvudsakligen bestående av nonen eller dodecen fri

I reservationen VII hade herrar *Stenberg* och *Rydén*, såvitt nu var i fråga, ansett, att utskottet bort hemställa, att

riksdagen måtte i nedanstående delar antaga Kungl. Maj:ts förslag till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

29.01 Kolväten:

A. nonen, dodecen, bensen (bensol), alkylbensener (alkylbensoler), styrener (styroler) och cyklohexan fri

38.19 Produkter, preparat och återstoder från kemiska eller närstående industrier, blandningar av naturprodukter härunder inbegripna, ej hänförliga till annat nummer:

A. naften- och naftensulfonsyror samt till nr 34.02 ej hänförliga alkalialter av dessa syror eller av petroleum-sulfonsyror; kolväteblandningar huvudsakligen bestående av nonen, dodecen eller alkylbensener (alkylbensoler) fri

I reservationen VIII hade herrar *Siegbahn* och *Kristenson* i Göteborg, såvitt nu var i fråga, under åberopande av innehållet i motionerna I: B 180 och II:

B 224, ansett, att tulltaxenumren 29.01 A och 38.19 A bort erhålla viss ändrad lydelse, nämligen densamma som i reservationen VII angivits (se ovan).

Ang. ny tulltaxa, m. m.

I reservationen IX, av herr *Söderquist m. fl.*, hade reservanterna dels ansett, att utskottet beträffande positionerna nr 29.44 A och 30.03 A (penicillin) bort föreslå riksdagen att med bifall till motionen II: B 84 fastställa tullsatsen till 30 öre per miljon I.E. samt därvid uttala

att frågan om fortsatt tull å nämnda varuslag borde upptas till förnyad prövning vid 1960 års riksdag, dels ock hemställt, att riksdagen måtte i nedanstående delar antaga Kungl. Maj:ts förslag till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

29.44	Antibiotika:		
	A. penicillin samt salter och andra derivat därav	1 milj. I.E.	0: 30
30.03	Läkemedel, även för veterinärmedicinskt bruk:		
	A. innehållande penicillin eller salter eller andra derivat av penicillin	1 milj. I.E.	0: 30

I reservationen X hade herr *Bengtson m. fl.*, under återopande av innehållet i motionen II: B 37, ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall

till nämnda motion måtte i nedanstående del antaga Kungl. Maj:ts förslag till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

32.01	Vegetabiliska garvämnesextrakter		18 %
-------	----------------------------------	--	------

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! I en motion i andra kammaren — nr B 84 — yrkas att den nu utgående tullen på penicillin och penicillinpreparat måtte bibehållas samt att frågan om tullsatsen upptages till förnyad prövning år 1960.

Motionärerna framhåller, att det kan göras en hel del invändningar mot penicillintullens slopande. De anför att penicillin är ett av våra viktigaste läkemedel och att riklig tillgång på penicillin under krigstid är ett krav ur beredskapssynpunkt, speciellt med hänsyn till tillkomsten av nya stridsmedel. De flesta industriländer har därför byggt upp penicillinindustrier med en betydande överkapacitet för att tillgodose behov i ett krigstillstånd. Stora investeringar har också i vårt land gjorts både i fråga om forskning vid laboratorier genom en kvalificerad forskarstab och för utveckling av fabriker med en tränad arbetarstab. Penicillintillverkningen utgör den vetenskapliga och tekniska grundvalen för vidare forskning och utveckling av nya former av antibiotika, framhålles det vidare. En nedläggelse gör dessa investeringar onyttiga och kringskar möjligheterna för fortsatta inhemska framsteg på området. Vidare

såges det, att en nedläggning av svensk industri, vilket kan befaras om tullskyddet slopas, framstår som särdeles beklaglig, när den nordiska och europeiska marknaden befinner sig i ett ovisst läge. Resultatet skulle kunna bli, att en svensk industri tvingas till nedläggelse, innan de internationella handelshindren avvecklas, trots att den kanske reellt sett vore livskraftig på en fri internationell marknad.

Motionärerna säger vidare, att motviljan mot tullar på läkemedel givetvis beror på att man ogärna vill fördyra läkemedel genom avgifter till det allmänna. Skulle den inhemska tillverkningen upphöra, blir det emellertid nödvändigt att sörja för en betydande utökning av lagring av penicillin för beredskapsändamål. Och kostnaderna härför blir dryga med hänsyn till att det rör sig om en föga hållbar vara, varför förråden relativt ofta måste förnyas.

Tulltaxekommittén har funnit övervägande skäl tala för att icke omedelbart vidtaga någon ändring av tullen men har förordat en omprövning av frågan efter ytterligare några års erfarenheter. Fyra av kommitténs tio ledamöter har emellertid direkt uttalat sig för en omedelbar eller successiv avveckling

¹ Suspenderad så länge konsumtionsgarantiavtal föreligger mellan Sveriges garveriidkares bottenlädersektion och tillverkare inom landet.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

av tullen med hänvisning till den eljest i tulltaxan genomförda principen om tullfrihet för läkemedel. Denna princip är accepterad i förslaget till gemensam nordisk tulltaxa, enligt vilken tullfrihet således skall gälla även för nu ifrågasvarande preparat. I det nu framlagda tulltaxeförslaget är varorna upptagna med tullfrihet, dock med anmärkning att den nuvarande tullen skall bibehållas till och med den 31 december 1960.

Utskottet finner liksom departementschefen övervägande skäl tala för en avveckling av tullen. Den föreslagna övergångstiden anses ge nog rådrum för vidtagande av de åtgärder, som kan finnas erforderliga med anledning av tullens avskaffande. Utskottet säger slutligen, att hinder icke föreligger att överväga en förlängning av denna tid.

Herr talman! Under åberopande av motionärernas motivering, som reservanterna funnit hållbar och i hög grad beaktansvärd, ber jag att få yrka bifall till den med IX betecknade reservationen, d. v. s. bifall till ovannämnda motion. Jag avser tullsatserna 29.44 och 30.03.

Herr SIEGBAHN (s):

Herr talman! Beträffande vissa kemiska preparat har motioner väckts från såväl socialdemokratiskt, folkparti- som högerhåll med begäran om fortsatt tullfrihet. Jag hade tänkt att något närmare motivera dessa önskemål.

Alkylbensen utgör råvara vid tillverkningen av alkylarylsulfonater, som i sin tur är en viktig beståndsdel i syntetiska tvätt- och diskmedel. I propositionen föreslogs en enhetlig tull för nästan alla kemikalier på 12 procent, varvid undantag nu dock inte gjordes för alkylbensen — om det skett oavsiktligt eller av förbiseende, undandrar sig min kännedom.

Den totala förbrukningen i Sverige kan uppskattas till närmare 5 000 ton per år. Någon inhemsk produktion av alkylbensen förekommer icke, utan den svenska tvättmedelsindustrin är helt beroende av import. Det kan även be-

dömas som uteslutet, att någon tillverkning av denna produkt i framtiden skulle komma att upptagas, eftersom en årlig förbrukning av 5 000 ton knappast skulle kunna bilda grundval för en lönsam produktion. Med hänsyn till produktionsförhållandena utomlands skulle en svensk tillverkare icke heller kunna räkna med export.

Såsom receptutvecklingen för syntetiska tvätt- och diskmedel utformat sig, kommer den föreslagna tullen på alkylbensen att medföra en höjning i fabrikantledet med belopp varierande mellan 2,7 och 5,5 öre per kilogram tvättpulver för olika tvättmedelsmärken. Med sedvanliga marginaler i de olika handelsleden kommer denna tull att motsvara en höjning i konsumentledet av mellan 4,5 och 8,6 öre. Tar man hänsyn även till föreslagna tullhöjningar på andra råvaror, som ingår i tvättmedel av ifrågasvarande typ, tillkommer en ytterligare höjning i fabrikantledet på mellan 2,0 och 3,8 öre per kilogram tvättpulver, vilket i konsumentledet betyder en höjning med mellan 3,0 och 6,0 öre per kilogram.

Enbart tullhöjningen på alkylbensen motsvarar i konsumentledet en kostnadsökning för tvätt- och diskmedel med cirka 1,6 miljoner kronor under nuvarande produktions- och kalkyleringsförhållanden. De svenska tvättmedlen ligger ej obetydligt lägre i pris än de som importeras, och trots att det nya tulltaxeförslaget innebär en viss sänkning av tullen på färdiga tvättmedel, kommer de utländska produkterna ändå att ligga väsentligt högre i pris, och någon större import av sådana kan inte förväntas. Detta innebär emellertid att de svenska producenterna säkerligen kommer att höja sina priser så mycket som motsvarar kostnadsfördyringen och sålunda vältra över denna på konsumenterna.

Någon motivering för denna ökade belastning på konsumenterna har departementschefen icke framlagt i tulltaxepropositionen. Tvärtom har han förklarat att han ej avsåg att höja några finanstullar, även om han för närvarande ej

Ang. ny tulltaxa, m. m.

var beredd att avskaffa de tullar som fanns. Här skulle i själva verket en ny finanstull tillskapas.

Jag får därför yrka bifall till de med VII och VIII betecknade reservationerna som avgivits av herr Stenberg och herr Rydén respektive av mig själv och herr Kristenson i Göteborg. I enlighet med den formulering, som återgivits i reservationerna, föreslås tullfrihet när det gäller tullpositionerna 29.01 och 38.19.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! I denna fråga om penicillinet har utskottet liksom finansministern utgått från att detta läkemedel liksom andra läkemedel principiellt bör vara tullfritt. Denna princip har sedermera också accepterats i förslaget till gemensam nordisk tulltaxa. Av dessa skäl har utskottet anslutit sig till förslaget om att penicillin i princip skall vara tullfritt men att man skall lämna en övergångstid på två år för industrien att anpassa sig efter dessa förhållanden. Reservanterna föreslår att denna tull skall bibehållas men att man efter två år skall ompröva den. Det är naturligtvis ingenting som hindrar, att även Kungl. Maj:t — även om denna vara är frilagd, låt vara med en interimistisk tull på två år — senare upptar frågan till omprövning med hänsyn till det industriella läget. Jag vill för min del på utskottets vägnar ansluta mig till tanken, att vi bör principiellt uttala att detta läkemedel liksom andra bör vara tullfritt — även om man låter en interimistisk tull gälla under två år — och yrkar alltså i det avseendet bifall till utskottets förslag.

Den andra frågan, som väcktes av herr Siegbahn, gällde alkylbensen och dess betydelse för tvättmedelsindustrien. Förslaget till nordisk tulltaxa överensstämmer ju med tulltaxekommitténs förslag däri, att under dessa rubriker upptagna varugrupper i allmänhet skall ha en tull på 12 procent, och det har departementschefen anslutit sig till. Att denna vara inte var tullbelagd till en början, berodde på att frågan om tullbeläggningen av dessa varor skulle om-

prövas. När den nu har blivit omprövad av tulltaxekommittén och av den nordiska samarbetskommittén och när man därvid kommit fram till en tullsats av 12 procent, så har finansministern liksom utskottet anslutit sig till förslaget. Hade det funnits någon avgjord förhoppning om att tvättmedelskonsumenterna skulle kunna få någon glädje av att någon tull inte åsattes, hade kanske utskottet sett något annorlunda på frågan, men det tror inte utskottet på, efter vad den sett av denna industri.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag på denna punkt.

Herr BENGTSO (cp):

Herr talman! Under hänvisning till den motivering, som lämnats i motionen II: B 37, ber jag att få yrka bifall till reservationen X. Den gäller positionsnummer 32.01.

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Såvitt jag förstår, råder det ändå en viss skillnad mellan att nu principiellt fastslå tullfrihet för penicillin, även om man avser att frågan kan omprövas 1960, och att säga att läkemedlet skall tullbeläggas.

Enligt ett meddelande, som har åberopats i utskottet, har det visat sig, att det finns risk för nedläggelse av den svenska tillverkningen av penicillin. Det gäller en skrivelse från AB Kabi till försvarets sjukvårdsstyrelse och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, att man blir tvungen att säga upp gällande avtal om tillverkning och lagring av penicillin, om tullfriheten skall upphöra.

Det är uppenbart, att om man vet, att tullfriheten skall upphöra om två år, har man större anledning att noga tänka sig för, om man skall fortsätta en rörelse som denna, än om det förutsättes, att varan skall vara tullbelagd. Att man självfallet kan ompröva hela saken, om förhållandena gör det nödvändigt, förändrar ingenting härvidlag.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Menar man att en vara i princip bör vara tullfri, är det bättre att säga, att den skall vara tullfri, och att ge två år för en viss anpassning än tvärtom.

Herr SIEGBAHN (s):

Herr talman! Herr Sjödahl nämnde att man vid de nordiska tullförhandlingarna kommit överens om en 12-procentig tull på alla kemikalier, vilket skulle vara motiveringen för Kungl. Maj:t att nu föreslå att den gamla tullfriheten på detta område avskaffas och att en tull på 12 procent införes. Jag förstår inte, varför det skulle vara nödvändigt. För ett stort antal produkter har man i avvaktan på genomförandet av den nordiska tullunionen — ingen vet vad det blir av den — låtit tullarna stå kvar på den tidigare nivån för att sedan eventuellt företa den omprövning som kan bli nödvändig. Det hade varit naturligt, att man också på detta område, där man har en råvara som ingår i en produkt av stor betydelse för de svenska konsumenterna, låtit det förbli vid nuvarande tullfria nivå, tills man fick se vad som sedan skulle hända. Det blir ändå tillfälle att ta ställning till den saken. För övrigt har man på både norskt och finskt håll under de nordiska tullförhandlingarna gjort åtskilliga förbehåll för egen del beträffande tillämpningen av olika tullpositioner om vilka man i princip uppnått enighet. Ingenting hindrar oss att låta denna vara under viss tid vara tullfri, även om man senare får ta upp förhandlingar härom.

Det gäller här en finanstull. Ur vår och även ur övrig nordisk synpunkt skulle därför varan bli tullfri. Den faller nämligen under den kategori, som enligt förslaget skall vara tullfri, nämligen varor som belastas av finanstullar.

Sedan nämnde herr Sjödahl något som visade, att han tydligen var mycket skeptisk när det gällde tvättmedelsindustriens vilja att hålla låga priser. Med den kännedom han hade om tvättmedelsindustrien, sade han, kunde man säkerligen inte räkna med att denna indu-

stri skulle förbilliga varorna, om man tog bort tullen.

Men förhållandet är ju det rakt motsatta, herr Sjödahl. Vi har för närvarande ingen tull. Har man denna låga uppfattning om tvättmedelsindustriens intresse för konsumenterna, måste man räkna med att införandet av en tull kommer att medföra att industrien höjer sina priser. Ur herr Sjödahls egna moraliska bedömningar borde han därför närmast tillstyrka reservationen.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Penicillin hör till våra allra viktigaste läkemedel, särskilt under krigsförhållanden. Penicillin hör även till de läkemedel som är svårast att förvara. Det måste vara försäkrat. Våra inhemska läkemedelsindustrier har med stora ekonomiska uppoffringar satt i gång en penicillinproduktion; det har varit besvärligt att få den till stånd. Om tullskyddet kommer bort, är jag övertygad om att dessa läkemedelsindustrier kommer att nedlägga penicillinproduktionen. Resultatet blir att vi får betydande kostnader för beredskapsåtgärder på detta område — det blir en synnerligen dyrbar affär för staten. Skulle vi i dag fatta ett beslut av den innebörden, att tullen skall upphöra om två år, måste industrien omedelbart vidtaga åtgärder på grund därav. En industri som skall bygga upp eller ändra sin penicillinproduktion behöver nämligen en mycket lång förberedelse tid, och det går ytterligare avsevärd tid innan ökning eller minskning av produktionen kommer till stånd.

Ett beslut i dag om avskaffande av det nuvarande skyddet — det är ju inte så stort — skulle som sagt medföra betydande utgifter för staten i form av beredskapsåtgärder längre fram. Vi kan inte, som herr Sjödahl föreslår, göra så att vi om ett par år ändrar oss. Då har industrierna redan ställt om sin produktion, och då kan det dröja besvärliga år, innan den åter kommer i gång.

Jag instämmer därför i herr Söderquists yrkande.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Jag vill endast tillägga, att det denna gång, herr Sjödahl, inte bara är fråga om industriell anpassning. Enligt uppgift förekommer i rätt betydande omfattning dumping från utländska tillverkare av penicillin, som har överskott härpå, och tullfrihet skulle i mycket hög grad öka effekten av denna dumping. Jag tror därför, att det vore ytterst beklagligt, om vi skulle besluta en tullfrihet, om vars riktighet vi för övrigt inte är alldeles övertygade, eftersom man vill ompröva frågan år 1960. Det vore beklagligt om principen om tullfrihet nu fastslogs.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Det är ju inte fråga om att nu avskaffa denna tull. Den skall tvärtom bibehållas till den 31 december 1960. Då bör väl läkemedelsindustrien — i ljuset av de erfarenheter den hittills gjort och som den kommer att göra under denna tid — kunna finna eventuella motiv för en framställning till Kungl. Maj:t att ta upp frågan om fortsatt tullskydd. Utskottet har också uttalat, att det naturligtvis inte föreligger något hinder att överväga en förlängning av tullskyddstiden, därest det visar sig nödvändigt. Men visar det sig inte nödvändigt, varför skall man då tullbelägga ett läkemedel?

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Jag vill bara till sist säga, att jag känner tillfredsställelse över att herr Sjödahl nu uttalar som sin mening, att det finns motiv för en omprövning av denna sak.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill bara understryka vad jag nyss sade, att penicillinproduktionen är en industri där det tar lång tid att åstadkomma en färdig produkt. Det tar ett par tre år för att komma i gång med en sådan industri, och det tar också ett par år för att lägga om

en sådan industri. Företagaren kan inte planlägga om han inte vet hur det går om två år, utan måste räkna med att det kan bli en ändring då.

Det vore synnerligen olyckligt om nu industrien får det meddelandet, att tullskyddet skall upphöra om två år. Man kommer att nedlägga tillverkningen, inte minst med hänsyn till den dumping som förekommer på marknaden från motsvarande industrier i andra länder där man vet hur viktigt det är ur krigssynpunkt, att landet har sådan industri. Under krig, när det gäller att ge de skadade och sårade vård, behövs penicillin mer än eljest. Det hör till våra viktigaste beredskapsåtgärder att ha penicillinindustri i gång i landet.

Herr SJÖDAHL (s):

Jag förstår inte att herr Edström inte kan begripa, att denna tull skall bestå under två år, och sedan får man överväga huruvida den skall fortsätta eller inte. Kungl. Maj:t har, i anslutning till den nordiska kommitténs utlåtande och till principen att läkemedel skall vara fria, sagt ifrån att även penicillin skall vara tullfritt, men vi behåller tullen under två år. Om industrien kan komma tillbaka inom den tiden och övertyga Kungl. Maj:t om att det behövs förlängd tull, då kommer också en proposition i ärendet. Men kan inte industrien komma med en sådan bevisning, så övertygar den inte Kungl. Maj:t och inte oss — ja, herr Edström är ju övertygad från begynnelsen, så där är ingenting att övertyga.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder framkomna yrkandena propositioner enligt följande.

29.01 A

Rörande detta tulltaxenummer, yttrade herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i såväl reservationen VII,

Ang. ny tulltaxa, m. m.

av herrar Stenberg och Rydén, som reservationen VIII, av herrar Siegbahn och Kristenson i Göteborg.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Siegbahn* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenummer 29.01 A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i dels den av herrar Stenberg och Rydén vid betänkandet avgivna, med VII betecknade reservationen, och dels den av herrar Siegbahn och Kristenson i Göteborg vid betänkandet avgivna, med VIII betecknade reservationen, såvitt reservationerna gälla nämnda tulltaxenummer.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Siegbahn* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 104;

Nej — 24.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

29.44 A

I fråga om förevarande tulltaxenummer, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan

skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr *Söderquist* m. fl. vid betänkandet avgivna, med IX betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Söderquist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenummer 29.44 A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Söderquist* m. fl. vid betänkandet avgivna, med IX betecknade reservationen, såvitt gäller nämnda tulltaxenummer.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Söderquist* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 57.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

30.03 A

Beträffande nu förevarande tulltaxenummer gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt beträffande detta tulltaxenummer samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen IX, av herr *Sö-*

Ang. ny tulltaxa, m. m.

derquist m. fl.; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

32.01

Angående det nu ifrågavarande tulltaxenumret gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen X, av herr Bengtson m. fl.; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

38.19 A

I avseende å det nu förevarande tulltaxenumret gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i dels reservationen VII, av

herrar Stenberg och Rydén, dels reservationen VIII, av herrar Siegbahn och Kristenson i Göteborg; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Övriga till avd. VI hörande tulltaxenummer

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avd. VII (omfattande kap. 39 och 40)

Plaster (cellulosaetrar och cellulosaestrar, konsthartser och andra plaster) samt varor därav; naturgummi (kautschuk), syntetiskt gummi och faktis samt varor därav

Tulltaxenummer 39.01—40.16

Beträffande tulltaxenummer 40.11 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

40.11 Ringar, däck, slangar och fälgband av mjukgummi för alla slags hjul:

A. massiva ringar	10 %
B. andra	13 %

Herr ELMGREN (s):

Herr talman! Åtlydande talmannens i debattens början lämnade anvisning skall jag nämna, att jag tänker tala om tullpositionen 40.11 B., dock utan att framställa något yrkande.

Några motionärer har under denna tullposition föreslagit en kombinations-tull. Vi har nämligen velat komplettera Kungl. Maj:ts förslag om en 13-procentig värdetull med ett förslag om en minimiviktull på 85 kronor per 100 kg.

Det är, herr talman, riktigt vad utskottet anfört, att detta yrkande främst är framfört med tanke på prisfallssituationer, betingade av försäljningssvårigheter för utländska bilringsfabriker. Det måste självfallet, som i motionen framhållits, te sig frestande för en utländsk fabrik att i ett lågtulland som Sverige bli av med ett överskottslager, något som emellertid omedelbart kan komma att påverka sysselsättningsförhållandena vid de svenska gummifabrikerna i negativ riktning.

Bevillningsutskottet vill möta en sådan ur svensk synpunkt besvärlig situa-

tion på ett annat sätt än motionärerna. Utskottet säger nämligen på s. 300 i sitt nu debatterade betänkande: »I övrigt får utskottet beträffande frågan om minimitull erinra om vad utskottet anfört rörande möjligheten för Kungl. Maj:t att förordna om sådan tull i händelse av import till onormalt låga priser. Vid bedömning av dylika frågor bör hänsyn självfallet kunna tagas till sådana förhållanden som exportpremier o. d. i ursprungslandet.»

I propositionen nr B 4 uttalar Kungl. Maj:t, att minimitullar kan ha en uppgift att fylla i situationer med onormalt låg prissättning av importvaror, exempelvis i fall där en regelrätt anti-dumpingtull av praktiska skäl är svår att tillämpa. Utskottet understryker detta och uttalar som sin mening att Kungl. Maj:t oavsett den pågående översynen av Kungl. Maj:ts befogenheter på hithörande område skall äga rätt att redan från och med ikraftträdandet av den nu behandlade tulltaxan vid behov meddela förordnande om minimitullar. Herr Sjö-dahl har ju ytterligare utvecklat dessa

Ang. ny tulltaxa, m. m.

synpunkter i sitt huvudanförande nyss i principdebatten.

Jag vill, herr talman, kraftigt understryka detta utskottets uttalande och hoppas livligt, att medkammaren i denna punkt skall fatta samma beslut som denna kammare nyss gjort.

Blir detta, som jag förutsätter, riksdagens beslut vädjar jag till regeringen och särskilt till finansministern och handelsministern att i god tid använda de meddelade befogenheterna att införa minimitullar beträffande den av mig diskuterade tullpositionen, om en situation av onormalt låg prissättning på importerade varor skulle uppstå. Dessa fullmakter, herr talman, bör självfallet användas på ett så tidigt stadium, att skadeverkningar för sysselsättningen vid de svenska gummifabrikerna ej behöver uppstå.

Med hänsyn till de av utskottet gjorda uttalandena avstår jag, herr talman, från att framställa något yrkande om bifall till motionen, utan förutsätter att Kungl.

Maj:t uppmärksamt kommer att följa prisutvecklingen på detta område och i god tid vidtaga åtgärder, om sådana skulle visa sig behövliga.

Häri instämde herr *Anderberg* (s).

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet hemställt dels beträffande förevarande tulltaxenummer, dels ock rörande övriga till avd. VII hörande positioner.

Avd. VIII (omfattande kap. 41—43)

Utskottets hemställan bifölls.

Avd. IX (omfattande kap. 44—46)

Trä och varor därav; träkol; kork och varor därav; korgmakeriarbeten och andra varor av flättningsmaterial

Tulltaxenummer 44.01—46.03 B

Utskottets förslag hade i nedan angivna delar följande lydelse:

44.13	Virke (parkettstav härunder inbegripen), hyvlat, spontat, falsat, fasat eller på liknande sätt bearbetat:	
	A. parkettstav	6 %
44.23	Byggnadssnickerier, även grövre (timmermansarbeten), monteringsfärdiga hus och sammansatt parkettstav härunder inbegripna:	
	A. sammansatt parkettstav	6 %
	B. andra slag	fri

I reservationen XI, av herr *Söderquist m. fl.*, hade reservanterna, såvitt nu var i fråga, under åberopande av innehållet i motionerna I: B 64, II: B 63 och II: B

75, ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i nedanstående delar antaga Kungl. Maj:ts förslag till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

44.13	Virke (parkettstav härunder inbegripen), hyvlat, spontat, falsat, fasat eller på liknande sätt bearbetat:	
	A. parkettstav	10 %
44.23	Byggnadssnickerier, även grövre (timmermansarbeten), monteringsfärdiga hus och sammansatt parkettstav härunder inbegripna:	
	A. sammansatt parkettstav	10 %
	B. andra slag	8 %

Herr *BENGTSON* (cp):

Herr talman! Den svenska småindustrien är av utomordentlig betydelse för hela vårt näringsliv. Detta är väl numera erkänt från alla håll. Den ger större arbetsglädje än andra industrier, och det har ofta anförts lokaliseringssyn-

punkter, beredskapssynpunkter och en hel mängd andra skäl för att gynna den svenska småindustrien.

Detta avsnitt av tulltaxan gäller tillverkningen av trävaror, som förekommer vid småindustrier under utnyttjande av svensk råvara.

Med denna kortfattade motivering och med tanke på att man bör kunna gynna småindustrien på detta område vill jag yrka bifall till reservation XI, som avser positionerna 44.13 och 44.23.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Med hänsyn till att tulltaxekommittén och nordiska kommittén är samstämmiga på denna punkt och vidare med hänsyn till att praktiskt taget ingen import förekommer, utan marknaden helt domineras av den inhemska produktionen, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

44.13 A

Beträffande detta tulltaxenummer, yttrade herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med XI betecknade reservationen.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bengtson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenummer 44.13 A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med XI betecknade reservationen, såvitt gäller nämnda tulltaxenummer.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 79;

Nej — 57.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

44.23

I avseende å det nu förevarande tulltaxenumret gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen XI, av herr Söderquist m. fl., och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Övriga till avd. IX hörande tulltaxenummer

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avd. X och XI (omfattande kap. 47—63)

Utskottets hemställan bifölls.

Avd. XII (omfattande kap. 64—67)

Skodon; huvudbonader; paraplyer och parasoller; bearbetade fjädrar samt varor av fjädrar; konstgjorda blommor; varor av människohår; solfjädrar

Tulltaxenummer 64.01—67.05

Utskottets förslag hade i nedan angivna delar följande lydelse:

64.01.	Skodon med sulor och överdelar av gummi eller plast	14 %
64.02	Skodon med sulor av läder eller konstläder samt skodon med sulor av gummi eller plast, ej hänförliga till nr 64.01	14 %

Ang. ny tulltaxa, m. m.

64.03	Skodon av trä eller med sulor av trä eller kork	14 %
64.04	Skodon med sulor av annat material	14 %
64.05	Delar till skodon (inläggssulor, hälskydd o. d. härunder inbegripna) av annat material än metall: A. nåtlade överdelar	14 %
65.01	Hattstumpar av stampad filt, icke formpressade och icke försedda med brätte; plana eller cylindriska hattämnen av stampad filt: A. av hårfilt B. av ullfilt	10 % 12 %
65.03	Hattar och andra huvudbonader av stampad filt, tillverkade av stumpar eller plana ämnen, hänförliga till nr 65.01, ogarnerade eller garnerade: A. capeliner av hårfilt B. andra slag	10 % 12 % dock högst 5:— per styck
65.05	Hattar och andra huvudbonader (hårnät härunder inbegripna) av trikå eller av annan textilvara (längdvara) dock ej av flåtor, band, remsor e. d., ogarnerade eller garnerade	12 % dock högst 5:— per styck

I reservationen XII, av herr *Gustaf Henry Hansson m. fl.*, hade reservanterna, såvitt nu var i fråga, under åberopande av innehållet i motionerna I: B 33 och II: B 42, I: B 37 och II: B 65 samt

I: B 116 och II: B 152, ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i nedanstående delar antaga Kungl. Maj:ts förslag till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

64.01	Skodon med sulor och överdelar av gummi eller plast	15 %
65.01	Hattstumpar av stampad filt, icke formpressade och icke försedda med brätte; plana eller cylindriska hattämnen av stampad filt: A. av hårfilt B. av ullfilt	14 % 14 %
65.03	Hattar och andra huvudbonader av stampad filt, tillverkade av stumpar eller plana ämnen, hänförliga till nr 65.01, ogarnerade eller garnerade: A. capeliner av hårfilt B. andra slag	14 % 14 %
65.05	Hattar och andra huvudbonader (hårnät härunder inbegripna) av trikå eller av annan textilvara (längdvara) dock ej av flåtor, band, remsor e. d., ogarnerade eller garnerade	14 %

I reservationen XIII hade herr *Gustaf Henry Hansson m. fl.*, under åberopande av innehållet i motionerna I: B 116 och II: B 152, ansett, att utskottet bort hem-

ställa, att riksdagen måtte i nedanstående delar antaga Kungl. Maj:ts förslag till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

Ang. ny tulltaxa, m. m.

64.02	Skodon med sulor av läder eller konstläder samt skodon med sulor av gummi eller plast, ej hänförliga till nr 64.01	15 %
64.03	Skodon av trä eller med sulor av trä eller kork	15 %
64.04	Skodon med sulor av annat material	15 %
64.05	Delar till skodon (inläggssulor, hälskydd o. d. härunder inbegripna) av annat material än metall:	
	A. nåtlade överdelar	15 %

Herr HANSSON, GUSTAF HENRY, (h):

Herr talman! I mitt inledningsanförande påtalade jag svårigheten att avgöra, huruvida de av utskottet föreslagna värdetullarna gav samma skydd som de hittills gällande viktullarna. När det gäller vissa varor har det emellertid stått klart, att övergången ger ett sämre skydd med risk för de industrier det här är fråga om, och därför har jag i två reservationer, XII och XIII, yrkat på ökat tullskydd.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservation XII beträffande positionerna 64.01, 65.01 A och B, 65.03 A och B samt 65.05. Vidare yrkar jag bifall till reservation XIII beträffande positionerna 64.02, 64.03, 64.04 och 64.05 A.

Herr LINDAHL (s):

Herr talman! Under A-riksdagen väcktes i detta ämne några motioner, som visserligen inte utskottet har ställt sig välvilligt till men som ändå framkallat en reservation till dagens utskottsutlåtande. Våra motioner rörde sig om en viss höjning av tulltaxorna på importen av skor. Det sammanhänger helt med att vi motionärer representerar ett län, som i detta nu lider mycket svårt på grund av konkurrensen från utlandet i fråga om produktionen av skor, nämligen Örebro län.

Vi vet alla, att den svenska skotillverkningen i mycket stor utsträckning är koncentrerad till Örebro län. Det finns städer i länet, som så gott som uteslutande lever på skoindustrien. Dessa platser har nu lidit ett svårt ekonomiskt avbräck genom att vår skoindustri inte förmår konkurrera med utländsk industri. Kumla t. ex. har det mycket besvärligt just nu — en stad där skotillverkningen är huvudnäringen. Det har

redan inträffat, att stora skofabriker där slagit igen. Många arbetare, som har varit sysselsatta trettio eller fyrtio år på fabriken, står nu utanför fabriksportarna. Man kan naturligtvis säga, att det finns arbete på annat håll, men när folk börjar komma upp i en viss ålder är det inte så lätt för arbetsmarknadsmyndigheterna att placera dem.

När tullskyddet för skor genom penningvärdets fall minskas, ökar importen av skor på ett fantastiskt sätt, vilket redan inträffat. År 1950 uppgick importen till 370 000 par, medan man 1957 importerade 1,32 miljoner par skor. Den senare siffran motsvarar drygt 12 procent av tillverkningen inom landet. Denna import har under det år som nu är inne ytterligare accentuerats.

Det är ju sant att skor som kommer utifrån är billigare än de svenska. T. o. m. de skor som kommer från Västtyskland är billigare än genomsnittspriset för skor tillverkade här i landet. Men å andra sidan är det klart, att en del av dessa importerade skor är av utpräglat dålig kvalitet. Man kan fråga sig, om det är bättre att köpa billiga men dåliga skor än att hålla sig till vad vi kan producera här i landet, till vad som av alla anges vara förstklassiga varor. Kammarrens ledamöter vet nog att de svenska skor vi köper i många fall är nästan outslitliga. Men köper vi utländska skor håller de i många fall inte så värst länge.

Det tragiska är ju att denna import är så stor, att vi här i landet, om importen kunde begränsas och varorna tillverkas inhemskt, skulle kunna ge sysselsättning åt ett femtontal medelstora skofabriker. Jag är naturligtvis inte i princip anhängare av höjda skyddstullar. Om man måste höja tullarna för vissa produkter, kan man ju ha rätt att ställa

Ang. ny tulltaxa, m. m.

krav på att ifrågavarande industrigren skall bjuda till så gott den kan för att möta den utländska konkurrensen. Jag har också en bestämd känsla av att man genom rationaliseringar av driften av olika slag — jag är själv ingen expert på detta område — inom skoindustrien söker få fram billigare skor. Utan att alltså någon av oss motionärer var anhängare av höga skyddstullar, så tänkte vi, att medan denna rationaliseringsprocess pågår och möjligheterna ökar att få fram modeller, som gör industrien konkurrenskraftigare mot andra länder, skulle denna industri få ett handtag genom den höjning av skyddstullarna som vi föreslår.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr XIII av herr Gustaf Henry Hansson m. fl. Det gäller tulltaxenumren från 64.02 till 64.05.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Med anledning av det sista anförandet vill jag framhålla, att den inhemska produktionen på detta område är fullständigt dominerande. Under de sista av de år för vilka vi har produktionssiffror, jämförbara med importsiffrorna, omfattar produktionen 275 miljoner kronor, medan importvärdet uppgår till 20 miljoner kronor. Det kan inte vara så, att importen dränker den svenska skoindustrien.

Den del av skomarknaden där importen har ökat är den som omfattar de allra dyraste skorna. Damer och herrar excellerar ju i att gå med italienska skor, som nu har kommit på modet. Emot en smakförändring hjälper sannerligen inga tullar! Jag undrar vilken dam som herr Lindahl genom en tullhöjning kan få att låta bli att gå i italienska skor. Jag skulle vilja se den damen — och hans försök att övertyga henne. Nej, tullar hjälper inte här, men på dessa dyra skodon blir ju ändå tullen mycket hög på grund av att den beräknas efter visst procenttal.

Inte heller när det gäller de allra billigaste skorna har tullarna någon tillräckligt stark effekt. Om skorna är ne-

re i 2 eller 3 kronor per par, vad har tullen då för betydelse? Dessa typer av skodon svarar ju nu bara för en obetydlig del av hela skoimporten, men detta slag av import kan å andra sidan egentligen bara mötas genom importförbud. Hur skulle man eljest kunna klara sig ifrån att få in exempelvis ett parti om 94 000 par japanska tofflor eller vad det är för något, som kostar 2 kr. 68 öre per par? Vilken tull skall man lägga på för att stoppa en sådan import?

Men för övrigt har alltså importen från lågprisländerna numera gått ner. Det är högprisländerna som nu står för den stora delen av importen. Det är därvid Italien, som leder ståtligt före alla andra med sina dyra, för kvinnor och män så begärliga skor. Men man kan inte med tullar hindra de mänskliga begärens, herr talman!

Jag vill till slut erinra om att efter de ingående debatter, som vi har haft i utskottet, har bara en enda representant i denna kammare för motionärerna antecknat sig för reservationen på denna punkt. De övriga nio står för utskottets betänkande.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

64.01

I fråga om förevarande tulltaxenummer gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen XII, av herr Gustaf Henry Hansson m. fl.; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

64.02—64.05 A

Rörande de nu ifrågavarande tulltaxenumren, yttrade herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen XIII, av herr Gustaf Henry Hansson m. fl.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hansson, Gustaf Henry*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenumren 64.02—64.05 A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Gustaf Henry Hansson m. fl. vid betänkandet avgivna, med XIII betecknade reservationen, såvitt gäller nämnda tulltaxenummer.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hansson, Gustaf Henry*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsappa-

rat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 108;

Nej — 20.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Herr *Lindahl* anmälde, att han av misstag röstat för ja-propositionen.

65.01, 65.03 och 65.05

Beträffande förevarande tulltaxenummer gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen XII, av herr Gustaf Henry Hansson m. fl.; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Övriga till avd. XII hörande tulltaxenummer

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avd. XIII (omfattande kap. 68—70)

Varor av sten, gips, betong, asbest, glimmer eller liknande material; keramiska produkter; glas och varor därav
Tulltaxenummer 68.01—70.21

Utskottets förslag hade i nedan angivna delar följande lydelse:

70.10	Damejeanner, flaskor, burkar, krukor, tabletrör och andra liknande kärl av glas för förpackning eller transport av varor; proppar, lock och andra tillslutningsanordningar av glas	12 %
70.13	Bords-, köks-, toalett- och kontorsartiklar samt prydnadsartiklar för bostäder e. d. av glas, ej hänförliga till nr 70.19	15 %
70.14	Glasvaror för belysnings- eller signaleringsändamål samt andra optiska artiklar av glas, icke bearbetade för optiskt bruk och icke tillverkade av optiskt glas	15 %

I reservationen VII, av herrar *Stenberg* och *Rydén*, hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen måtte antaga

förslaget till tulltaxa i vad avsåge nedan stående tulltaxenummer med följande ändrade lydelse:

70.14	Glasvaror för belysnings- eller signaleringsändamål samt andra optiska artiklar av glas, icke bearbetade för optiskt bruk och icke tillverkade av optiskt glas:	
	A. linser till bil- och cykellyktor, signalanläggningar och fartygs-lanternor	fri
	B. andra slag	15 %

Ang. ny tulltaxa, m. m.

I reservationen XII, av herr *Gustaf Henry Hansson m. fl.*, hade, såvitt nu var i fråga, under åberopande av innehållet i motionerna I: B 114 och II: B 149,

hemställts, att riksdagen måtte i nedanstående delar antaga förslaget till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

70.10	Damejeanner, flaskor, burkar, krukor, tabletrör och andra liknande kärl av glas för förpackning eller transport av varor; proppar, lock och andra tillslutningsanordningar av glas	13 %
70.13	Bords-, köks-, toalett- och kontorsartiklar samt prydnadsartiklar för bostäder e. d. av glas, ej hänförliga till nr 70.19	16 %
70.14	Glasvaror för belysnings- eller signaleringsändamål samt andra optiska artiklar av glas, icke bearbetade för optiskt bruk och icke tillverkade av optiskt glas	16 %

Herr HANSSON, GUSTAF HENRY, (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation nr VII.

Herr ANDERSSON, GUNNAR, (s):

Herr talman! Jag har dristat mig att tillsammans med några andra väcka en motion beträffande tullskydd för porslinsindustrin i vårt land.

Nu har ju så många framstående representanter för den vetenskapliga odlingen utrett frågor om tullar, tullskydd o. s. v., att jag inte vidare skall fördjupa mig i dessa problem. Jag vill bara omtala, att jag en gång i tiden har varit porslinsarbetare. Det är ett fint yrke, som fordrar längre lärotid än den som åtgår för att bli folkskollärare. Vi har byggt upp en kultur här i landet på porslinsområdet. Den går lätt att rasera! Vi har nämligen inte fått in i vårt medvetande något, som heter kvalitetskultur, utan vi köper vad skräp som helst när det gäller porslin därför att vi har för oss att vi köper billigt.

Det svenska porslinet är i regel av en betydligt högre standard än det utländska. Vidare är det så, att folk har behov av att komplettera sina serviser med svenskt porslin, då vi haft en porslinsindustri i landet under 100, 200 eller kanske 300 år. Är det så, att man måste lägga ned denna industri, därför att den inte bär sig, kan folk inte göra dessa kompletteringar i fortsättningen.

Jag skulle, herr talman, också något vilja beröra den totala importen av porslin till vårt land. Av denna utgöres 43 procent av import från Japan, som alltså

har möjlighet att sälja mycket porslin till oss.

Jag vill i detta sammanhang också citera professor Gregor Paulsson, som säger, att »valet av varor är ett val av livsstil».

Livsstil är nog något, som riksdagsmännen skulle försöka lära folk, när de är ute och håller tal! Det är inte det minst nödvändiga.

Nu har det förnämliga bevillningsutskottet ändå gått med på att höja procentatsen i regeringens förslag med en hel procent. Utskottet har dessutom föreslagit att regeringen, därest så skulle påfordras, skulle få fullmakt att införa minimiviktullar.

Med anledning av detta, herr talman, behöver jag inte hålla något längre anförande. Jag skall heller inte ställa något yrkande.

Herr KÄLLQVIST (fp):

Herr talman! Under hänvisning till motionerna I: B 62 och II: B 40 ber jag, herr talman, att på denna punkt, som avser tulltaxenummer 70.14, få yrka bifall till reservation nr VII av herrar Stenberg och Rydén.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag ber blott att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

70.10 och 70.13

I fråga om förevarande tulltaxenummer gjordes propositioner, först på bi-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

fall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen XII, av herr Gustaf Henry Hansson m. fl.; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

70.14

Beträffande det nu ifrågavarande tulltaxenumret hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen VII, av herrar Stenberg och Rydén; samt 3:o) att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i reservationen XII, av herr Gustaf Henry Hansson m. fl.

71.05	Silver och silverlegeringar, förgyllt eller platinerat silver härunder inbegripet, obearbetade, ävensom halvfabrikat därav:	
	C. andra slag	3 %
71.06	Oädel metall med plätering av silver, obearbetad, ävensom halvfabrikat därav	3 %

I reservationen XIV, av herr *Siegbahn m. fl.*, hade reservanterna dels ansett, att utskottets yttrande beträffande nr 71.05 C och 71.06 bort hava den lydelse, reservationen visade, dels ock ansett, att utskot-

71.05	Silver och silverlegeringar, förgyllt eller platinerat silver härunder inbegripet, obearbetade, ävensom halvfabrikat därav:	
	C. andra slag	100 kg 250:—
71.06	Oädel metall med plätering av silver, obearbetad, ävensom halvfabrikat därav	100 kg 250:—

Herr SIEGBAHN (s):

Herr talman! Tullsatserna för halvfabrikat av silver och plätering av silver har i den nya tulltaxan föreslagits till 3 procent. Den tullen kan vid första anblicken synas ganska rimlig och oskyldig, men om man gör en litet närmare granskning kommer man till ett helt annat resultat.

Råvaran silver kostar för närvarande omkring 150 kronor per kg. Bearbetningskostnaden för enklare halvfabrikat ligger vid ungefär 10 kronor per kg och något mera för finare arbeten. Då nuvarande tull utgår med 2 kronor 50 öre per kg ger detta ett tullskydd av 1,75 procent

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med berörda yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Övriga till avd. XIII hörande tulltaxenummer

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avd. XIV (omfattande kap. 71 och 72)

Naturpärlor, ädelstenar, ädla metaller och metaller med plätering av ädel metall samt varor därav; bijouterivaror; mynt
Tulltaxenummer 71.01—72.01

Utskottets förslag hade i nedan angivna delar följande lydelse:

tet bort hemställa, att riksdagen måtte i nedanstående delar antaga Kungl. Maj:ts förslag till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

för enklare halvfabrikat och ännu lägre för andra. Kungl. Maj:t har nu föreslagit en tullsats å 3 procent, d. v. s. omkring 4 kronor 50 öre per kg. Detta innebär sålunda en tullhöjning med åtminstone 70 procent. Då emellertid detta skydd givetvis i verkligheten endast gäller bearbetningskostnaden — tulltaxekommittén har ju hela tiden arbetat efter den principen att det är bearbetningskostnaderna som skall ha ett lika stort tullskydd när det gäller olika varor — och denna bearbetningskostnad är omkring 10 kronor per kg blir sålunda det faktiska tullskyddet 45 procent. Ett så kraftigt skydd går helt utanför ramen

Ang. ny tulltaxa, m. m.

för vad industrien i övrigt åtnjuter. Med detta prohibitiva tullskydd skulle traditionella handelsförbindelser beträffande de artiklar, som tillverkas eller kan komma att tillverkas i Sverige, definitivt brytas.

Det enda skäl som av tulltaxekommitteén anförts för den kraftiga tullhöjningen är att för varor av silver materialvärdet inte är så dominerande som för andra ädla metaller, utan förhållandena närmar sig vad som gäller för oädla metaller. Samma tull som för dessa har därför föreslagits. I själva verket är emellertid guld omkring 15 gånger dyrare än silver, under det att silver är omkring 50 gånger dyrare än de vanliga oädla metallerna. En tullsats av 3 procent för halvfabrikat av oädla metaller ger således ett betydligt lägre och rimligare tullskydd.

Härtill kommer att i det nordiska samarbetsutskottet halvfabrikat av silver gjorts tullfria. Departementschefen har förklarat att för den händelse en viss produkt i de nordiska tullförhandlingarna åsatts en lägre tull än som för närvarande gäller i Sverige, har principen varit antingen att sänka den svenska tullsatsen eller att i varje fall ej höja den över nuläget. Denna princip har i förevarande fall utan bärande motiveering brutits.

Ehuru jag själv i likhet med andra reservanter från skilda partier i princip anser att tullfrihet, såsom föreslagits i det nordiska ekonomiska utskottet, här hade varit den naturliga lösningen, har jag dock för att om möjligt få kammarens stöd för undvikande av en tullhöjning nöjt mig med att föreslå ett bibehållande av den nuvarande tullen, d. v. s. 2 kronor 50 öre per kg.

Jag ber alltså att få yrka bifall till den av herrar Gustaf Henry Hansson, Kristenson i Göteborg och mig själv avgivna reservationen beträffande positionerna 71.05 C och 71.06.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! När man övergår från en viktull till en värdetull blir alltid

följden, att det blir en höjning av tullen beträffande varor med ett högre värde och en sänkning av tullen beträffande varor med lägre värde. I detta fall kommer väl gränsen att ligga vid ett pris på ungefär 85 kronor per kilogram. Varor som ligger över denna gräns får, beroende på procentsatsen, en högre tull, och varor, som ligger under gränsen, får en lägre tull. Det betyder att den första position det här gäller får en höjning, medan den andra positionen får en sänkning.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

71.05 C och 71.06

I avseende å de nu förevarande tulltaxenumren gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen XIV, av herr Siegbahn m. fl.; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Övriga till avd. XIV hörande tulltaxenummer

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avd. XV—XVII (omfattande kap. 73—89)

Utskottets hemställan bifölls.

Avd. XVIII (omfattande kap. 90—92)

Optiska instrument och apparater, foto- och kinoapparater, instrument och apparater för mätning eller kontroll, medicinska och kirurgiska instrument och apparater; ur; musikinstrument samt apparater för upptagning eller återgivning av ljud

Tulltaxenummer 90.01—92.13

Utskottets förslag hade i nedan angivna delar följande lydelse:

Ang. ny tulltaxa, m. m.

91.01	Fickur, armbandsur och liknande ur, stoppur härunder inbegripna	5 %
91.07	Verk till fick- eller armbandsur, sammansatta	5 %
91.09	Boetter till ur, hänförliga till nr 91.01, delar till sådana boetter samt ämnen därtill	5 %

I reservationen VII, av herrar *Stenberg* och *Rydén*, hade, såvitt nu var i fråga, på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte i nedanstående delar antaga förslaget till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

91.01	Fickur, armbandsur och liknande ur, stoppur härunder inbegripna:		
	A. med boett av guld eller platina	1 st.	6:—
	B. med boett av annat ämne	1 st.	1:—
91.07	Verk till fick- eller armbandsur, sammansatta	1 st.	1:—
91.09	Boetter till ur, hänförliga till nr 91.01, delar till sådana boetter samt ämnen därtill:		
	A. av guld eller platina	1 st.	5:—
	B. av annat ämne		fri

I reservationen VIII, hade herrar *Siegbahn* och *Kristenson* i Göteborg, såvitt nu var i fråga, under åberopande av innehållet i motionen I: B 141, ansett, att tulltaxenumren 91.01 A och B, 91.07 samt 91.09 A och B bort erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen VII angivits.

Herr SIEGBAHN (s):

Herr talman! För fickur och armbandsur med boett av annat ämne än guld eller platina utgår för närvarande en tull på 1 krona per styck. Enligt tulltaxekommitténs utredning innebar detta en tullbelastning för åren 1952—1954 på 2,1 procent. I dag torde den ligga något under 2 procent. Nu föreslår departementschefen med instämmande av utskottets majoritet en tullsats på 5 procent. Detta innebär sålunda en tullhöjning med över 150 procent.

I det nordiska ekonomiska utskottet har tullfrihet föreslagits för dessa artiklar.

Propositionen strider sålunda i två avseenden mot de principer, som departementschefen sagt sig tillämpa. För det första rör det sig här om en finanstull. Departementschefen har visserligen inte velat ta upp dessa finanstullar till allmän diskussion för närvarande, men han har i varje fall förklarat att de nu utgående tullarna inte borde höjas. För det andra har han deklarerat, att de nya tullsatserna åtminstone ej borde ändras så att de avlägsnar sig från de av det nordiska ekonomiska utskottet förordade. I båda dessa avseenden har sålunda syndats. Om nu den nordiska tullunionen

blir verklighet, får man sålunda ånyo ändra tullsatsen, men denna gång betydligt mer i motsatt riktning. Det kan inte vara rimligt att låta tullsatserna hoppa på detta sätt.

Jag vill tillägga — och det är inte alldeles obetydligt faktum — att den föreslagna tullsatsen innebär en förhöjning av svenska folkets konsumtionskostnader med åtminstone 1 miljon kronor i förhållande till dagens läge och med 2 miljoner kronor i förhållande till det nordiska tullförslaget.

Jag får därför yrka bifall till reservationerna VII av herrar *Stenberg* och *Rydén* och VIII av herr *Kristenson* i Göteborg och mig själv, vilka innebär att oförändrad tull skall utgå för positionerna 91.01, 91.07 och 91.09.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Det är ju här väsentligen fråga om en finanstull, och departementschefen har ju inte — och än mindre utskottet — gått in på någon prövning av dessa tullar. Om man byter ut en stycketull mot en procenttull, såsom sker i detta fall, kan det över en viss gräns bli fråga om en höjning av tullen, medan det under en viss gräns kan bli fråga om sänkning av tullen. Här blir det en tek-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

nisk anpassning till det nya systemet från stycketull till procenttull, och gränsen ligger, om jag räknat rätt, vid ett importvärde av 20 kronor. Ligger värdet över denna gräns, blir det högre tull, och ligger det under så blir det lägre tull.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr SIEGBAHN (s):

Herr talman! Jag höll mig lugn nyss, då herr Sjö Dahl framförde samma argument beträffande silver, men nu kan jag inte underlåta att ta till orda just beträffande den synpunkt han återigen framförde.

Det är ju så att den tidigare tullen för silver — om jag ett ögonblick får återkomma till den saken — var 1,75 procent eller lägre. När man nu övergår till värdetull och det gäller ett varuområde med mycket stor variation på artiklarna, är det klart att man kan anse det motiverat att bestämma tullen så, att vissa varor får en högre och andra varor en lägre tullbelastning. Men herr Sjö Dahls resonemang hade varit riktigt endast om tullen bestämmes till exempelvis 1,50 procent. Placerar man tullen i procent högre än varje tidigare tullbelastning på varorna, då gäller argumentet inte längre.

Beträffande klockor är det ungefär samma sak. Visserligen kan man säga, att denna tull när det gäller mycket billiga klockor kanske inte innebär ökad belastning. Men för det stora flertalet klockor innebär den i realiteten en fördubbling och, som jag nyss nämnde, åtminstone en miljon kronors förhöjning av konsumenternas utgifter. Om emellertid herr Sjö Dahl är beredd att gå med på en sänkning av tullsatsen från 5 procent till de 2 procent, som tullbelastningen nu ungefär är, så har jag ingen invändning mot det.

När tullen sättes på så hög nivå som i detta fall, ger det onekligen intrycket att man strävar efter en tullhöjning, i strid mot alla de principer som enligt vad finansministern säger varit vägle-

dande för hans förslag på tulltaxeombudet.

Jag ber att få vidhålla mitt förslag.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Finansministern bestrider, att det här förelegat en strävan att höja tullen. Det har skett en teknisk anpassning, och den har kanske i det stora hela gett staten något större inkomster på den vara det här gäller. Men det gäller då ur, som har de högre importvärdena.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

91.01, 91.07 och 91.09

I fråga om förevarande tulltaxenummer, yrtrade herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i såväl reservationen VII, av herrar Stenberg och Rydén, som reservationen VIII, av herrar Siegbahn och Kristenson i Göteborg.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Siegbahn* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenumren 91.01, 91.07 och 91.09, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i dels den av herrar Stenberg och Rydén vid betänkandet avgivna, med VII betecknade reservationen, och dels den av herrar Siegbahn och Kristenson i Göteborg vid betänkandet avgivna, med VIII betecknade reservationen, såvitt reservationerna gälla nämnda tulltaxenummer.

Ang. ny tulltaxa, m. m.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talman förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Siegbahn* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 193;
Nej — 24.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

94.01	Sittmöbler, ej hänförliga till nr 94.02, bäddsoffor o. d. härunder inbegripna, samt delar därtill	10 %
94.03	Andra möbler samt delar därtill	10 %
97.03	Andra leksaker; modellbåtar, modellflygplan o. d. för förströelse	12 %

I reservationen XI, av herr *Söderquist m. fl.*, hade, under åberopande av innehållet i motionerna I: B 64 och II: B 63, I: B 89 och II: B 121 samt II: B 75, hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen måtte i nedanstående delar antaga förslaget till tulltaxa med följande ändrade lydelse:

94.01	Sittmöbler, ej hänförliga till nr 94.02, bäddsoffor o. d. härunder inbegripna, samt delar därtill:	
	A. försedda med stoppning	10 %
	B. andra slag	15 %
94.03	Andra möbler samt delar därtill	15 %
97.03	Andra leksaker; modellbåtar, modellflygplan o. d. för förströelse	20 %

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Jag har redan tidigare framhållit småindustriens betydelse, och vi har här kommit fram till ytterligare några positioner som har intresse för den.

Det är inte höga tullsats, som här har föreslagits. En jämförelse med textilindustrin visar, att dessa tullsats inte kommer upp till samma höjd som textilindustrin nu får.

Beträffande leksakerna skulle jag vilja tillägga, att man också kan åberopa en annan motivering, nämligen att vi har åtminstone någon möjlighet att påverka den lämpliga utformningen av svenska leksaker, medan vi inte alls kan påverka utformningen av de importerade leksakerna. Detta är ytterligare ett skäl som

Övriga till avd. XVIII hörande tulltaxenummer

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avd. XIX (kap. 93)

Utskottets hemställan bifölls.

Avd. XX (omfattande kap. 94—98)

Diverse varor

Tulltaxenummer 94.01—98.16

Utskottets förslag hade i nedan angivna delar följande lydelse:

talar för att man, med tanke på att svenska leksaker huvudsakligen tillverkas av småindustrier, bör följa reservationen.

Jag ber således att få yrka bifall till reservation XI i vad den avser positionerna 94.01, 94.03 och 97.03.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Bakom detta förslag står också tulltaxekommittén och det nordiska samarbetsutskottet. Tullskyddet är enligt vad motionärerna uppger för närvarande synnerligen högt. De uppger att det rör sig om 40—45 procent. Detta tullskydd utnyttjas dock inte på långa vägar. Det är rent nominellt. Därest det skulle visa sig att en sådan ökning av importen med anledning av nedsättningen av tullen skulle uppkomma, som skul-

Ang. ny tulltaxa, m. m.

le kunna tänkas vålla allvarliga svårigheter, har utskottet skrivit, att det är alldeles självfallet att man får ta upp denna fråga till prövning. Med en inhemsk produktion, som helt och hållet behärskar marknaden, finns det för närvarande inte någon anledning att inte ta detta förslag.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Jag kan inte helt instämma med herr Sjödahl om att det inte förekommer import i någon större utsträckning av de möbler det här gäller, utan det är så att det förekommer en ganska omfattande import i synnerhet av enklare produkter såsom pinnstolar och dylikt. Den importen förefaller också att öka. En så stor sänkning av tullen som skett beträffande dessa möbler har inte föreslagits när det gäller någon annan produkt. Det hade därför varit anledning att beakta synpunkterna i reservationen, som inte heller sträcker sig så långt men dock innebär en betydande förbättring.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

94.01

Rörande det nu förevarande tulltaxenumret gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen XI, av herr Söderquist m. fl.; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

94.03

Beträffande det nu ifrågavarande tulltaxenumret, yttrade herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen XI av herr Söderquist m. fl.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bi-

fall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Bengtson begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenummer 94.03, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med XI betecknade reservationen, såvitt gäller nämnda tulltaxenummer.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Bengtson begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 79;

Nej — 55.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

97.03

I fråga om detta tulltaxenummer, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen XI, av herr Söderquist m. fl.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Bengtson begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevilningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 1 beträffande tulltaxenummer 97.03, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med XI betecknade reservationen, såvitt gäller nämnda tulltaxenummer.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 55.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Övriga till avd. XX hörande tulltaxenummer

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avd. XXI (kap. 99)

Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets hemställan i punkterna A och B, såvitt ej beslut förut fattats

Bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevilningsutskottets betänkande nr B 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) jämte i ämnet väckta mo-

tioner, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

Föredrogs ånyo bevilningsutskottets betänkande nr B 5, angående beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

Jämlikt § 40 riksdagsordningen hade bevilningsutskottet avgivit förslag till beräkning av de särskilda bevilningarnas belopp för budgetåret 1958/59 vid tillämpning av gällande eller vid innevarande års riksdagar fastställda grunder.

På sätt framginge av det vid årets statsverksproposition B fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 6 juni 1958 hade chefen för finansdepartementet nämnda dag underställt Kungl. Maj:ts prövning finansplan och beräkning av inkomster å driftbudgeten för budgetåret 1958/59 jämte därmed sammanhängande frågor. Departementschefen hade därvid anmält, att riksräkenskapsverket i enlighet med den för ämbetsverket gällande instruktionen i två särskilda skrivelser den 1 april 1958 framlagt dels redogörelse för approximativ beräkning rörande utfallet av statsregleringen för budgetåret 1957/58 och dels förslag till slutlig beräkning av statsverkets inkomster under budgetåret 1958/59. I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1958 hade riksräkenskapsverket den 2 juni 1958 framlagt dels förnyad approximativ beräkning av budgetutfallet för budgetåret 1957/58, dels förnyad inkomstberäkning för budgetåret 1958/59.

I statsverkspropositionen B år 1958 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, bland annat, besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avsåges i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skulle ingå i preliminär skatt för budgetåret 1958/59 med 100 procent av grundbeloppet.

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

Propositionen hade, såvitt anginge berörda procenttal, hänvisats till bevilningsutskottet, som i det nu föreliggande betänkandet på åberopade grunder hemställt,

A) att riksdagen måtte — i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B framlagda förslag angående skatteprocenten — besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avsåges i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skulle ingå i preliminär skatt för hela budgetåret 1958/59 med 100 procent av grundbeloppet;

B) att bevilningarna för budgetåret 1958/59 måtte beräknas på sätt i betänkandet närmare angivits.

Reservationer hade avgivits, utom av annan,

I) av herrar *Sjödahl*, *Snygg* och *Erik Jansson*, fröken *Ranmark* samt herrar *Wärnberg*, *Brandt* i Olshammar, *Allard*, *Kärlander*, *Ericsson* i Kinna och *Andersson* i Essvik, vilka, under åberopande av vad som anförts i den till bevilningsutskottets betänkande nr B 9 fogade reservationen, ansett, att utskottet under punkten B bort hemställa,

B) att bevilningarna för budgetåret 1958/59 måtte beräknas på sätt reservationen visade;

II) av herrar *Gustaf Henry Hansson*, *Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka på anförda skäl hemställt,

A) att riksdagen (= utskottet s. 30 rad 8 — rad 13 uppifrån) — — — av grundbeloppet;

B) att riksdagen i anledning av statsverkspropositionen B år 1958 och de likalydande motionerna I: B 170 och II: B 233 måtte uttala, att en statlig utgifts- och inkomstpolic enligt motionernas huvudlinjer bort och borde föras i syfte att åstadkomma en balanserad driftbudget samt statsfinansiellt underlag för skattereformer och skatterationaliseringar;

C) att i enlighet med vad som anförts i nämnda motioner bevilningarna för

budgetåret 1958/59 måtte beräknas på sätt i denna reservation angivits.

Den i reservationen I, av herr *Sjödahl* m. fl., åberopade, vid utskottets betänkande nr B 9 fogade reservationen hade tidigare av riksdagen bifallits.

Herr **HANSSON, GUSTAF HENRY**, (h):

Herr talman! Av diskussioner som vid skilda tillfällen har förts i denna kammare har det klart framgått, att det föreligger ett gap mellan å ena sidan statens löpande inkomster och å andra sidan dess utgifter, inte bara när det gäller totalbudgeten utan även i fråga om den löpande budgeten. Uppgiften för den statliga budgetpolitiken bör därför vara att skapa balans mellan statens löpande inkomster och utgifter och att göra i särskild grad sysselsättningsstimulerande och prisåterhållande skattesänkningar omedelbart möjliga inom ramen för en balanserad driftbudget samt att skapa ett underlag, som också i fortsättningen undan för undan måste stärkas, för hållbara allmänna skattesänkningar av sådan storlek att de märks av människorna och påverkar deras personliga ekonomiska dispositioner, ej minst i sparökande riktning. I anslutning till detta har ju högerpartiet väckt en serie motioner för att möjliggöra balans och någon skattesänkning. Dessa motioner har tyvärr inte vunnit kammarens bifall, vadan jag här är förhindrad att yrka bifall till den av mig samt herrar *Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås i bevilningsutskottet avgivna reservationen, utan jag måste inskränka mig till att hemställa att riksdagen i anledning av statsverkspropositionen B år 1958 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att en statlig utgifts- och inkomstpolic bort och bör föras i syfte att åstadkomma en balanserad driftbudget samt statsfinansiellt underlag för skattereformer och skatterationaliseringar.

Herr **SJÖDAHL** (s):

Herr talman! Det är vid detta betänkande en reservation antecknad av mig

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

och hälften av bevillningsutskottet. Det gäller bara en beräkningsfråga. Med anledning av att riksdagen icke har bifallit motionerna om upphävande av den extra bolagsskatten måste intäkten av skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse uppräknas till 6 100 000 000 kronor. Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen på denna punkt, vilket är en ren följdåtgärde av vad riksdagen förut har beslutat.

Vidare ber jag att få yrka avslag på det särskilda uttalande som högerrepresentanterna har gjort och av vilket nu bara kvarstår en omstuvad formulering av punkten B i deras yrkande. De vill att riksdagen skall uttala en önskan om att en statlig utgifts- och inkomstpolitik bör föras i syfte att åstadkomma en balanserad driftbudget. Jag får bara knyta den lilla anmärkningen till detta, att högern ju har gjort allt vad den kunnat för att underbalansera budgeten, t. ex. genom att vilja avskaffa den extra bolagsskatten och genom andra yrkanden i samma stil. Det är också alldeles uppenbart att man vill minska utgifterna. Detta innebär att det 40-tal högermän som finns i andra kammaren av dess 231 medlemmar vill jämte denna kammars högermän skiljas ut från det socialpolitiska reformarbete som riksdagens övriga partier har anslutit sig till. Jag bara konstaterar faktum och vill fastslå denna högerns begynnande socialpolitiska avrustning.

Jag yrkar avslag på högerförslaget.

Herr EWERLÖF (h):

Herr talman! Visst har vi ont om tid, men så knapphändigt kan jag inte låta detta ärende passera att det får stanna vid den hittills förda diskussionen.

Jag vill till en början beklaga, att bevillningsutskottet inte kunnat behandla de motioner som har väckts från vårt håll, av mig m. fl. i första kammaren nr B 170 och av herr Hjalmarson m. fl. i andra kammaren nr B 233. Det måste ha varit alldeles uppenbart för bevillningsutskottet, att vi med dessa motioner har åsyftat att i ett sammanhang få presen-

terat vårt alternativ till den politik som majoriteten för. Det var vår mening att man i sammanhang med fastställandet av riksstaten för nästa budgetår skulle på detta sätt kunna få en samlad bild av det alternativ som vi har arbetat efter. Det är ju en mycket stor skillnad mellan å ena sidan att våra framställningar om ändringar i budgeten punktvis behandlas och undan för undan avslås under axelryckningar och hänfulla uttalanden om högerns inställning och å andra sidan att våra förslag får bedömas i ett sammanhang, varvid jag ändå föreställer mig att många är beredda att reagera på ett annat sätt än de gör i varje enskilt fall. Vi gör inte anspråk på att våra förslag om minskningar i budgeten på alla punkter har kunnat träffa så rätt som önskvärt vore — vi förfogar inte över härför erforderlig apparat. Men det hindrar inte att vi är alldeles övertygade om att det totalresultat som på detta sätt har framkommit skulle ur alla samhällsgruppers synpunkt vara vida att föredra framför ett fortsättande på majoritetens väg. Jag tillåter mig till och med gå så långt att jag säger, att det är många i denna kammare som av rena farten opponerar emot allt vad vi haft att föreslå men som innerst inne har en känsla av att det ligger mera i våra förslag än de vill erkänna.

Med våra yrkanden om anslagsminskningar har vi strävat efter att först och främst åstadkomma en balanserad driftbudget. Jag skall inte nu upprepa vad jag hade anledning att säga i remissdebatten om budgeten och i vilken grad jag ansåg budgeten vara underbalanserad. Vad som har förekommit därefter ger icke anledning att ta ifrån eller lägga till någonting. Under sommarriksdagen har icke vidtagits någon åtgärd för att förbättra det budgetförslag som förelåg när vi började vårt arbete.

Högern har nu kommit fram till en samlad besparing i utgifterna på 700 miljoner kronor i driftbudgeten för 1958/59. Av dessa 700 miljoner kronor avser vi i första hand 290 miljoner för att täcka det hål i budgeten som den s. k. reaktiveringen av avskrivningar på bo-

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

stadsområdet i själva verket innebär. Denna reaktivering har icke någon annan innebörd än att man måste upplåna motsvarande belopp — där finns inga pengar som täcker hålet. Drar jag detta belopp från de 700 miljonerna, har jag kvar drygt 400 miljoner. Av dessa 400 miljoner kronor avser vi 200 miljoner till skattesänkningar och 200 miljoner till en ytterligare förstärkning av driftbudgeten i avsikt att därmed göra denna balanserad. Bland skattesänkningarna medräknar vi det nu naturligtvis avslagna yrkandet om avskaffandet av den extra bolagsskatten till ett värde av 100 miljoner.

Vi i denna kammare hade inte äran att ha finansministern närvarande när vi diskuterade denna skatt. Men när jag nu ser honom i kammaren kan jag inte underlåta att framhålla, att resonemang-
et hänger i luften, då man alltså vill göra gällande, att den extra bolagsskatten är en konjunkturutmätande åtgärd. Det är riktigt att man, när skatten infördes, ansåg att den skulle vara en konjunkturutmätande åtgärd på det sättet, att man skulle från den privata sektorn ta 200 à 300 miljoner för att lägga dem åt sidan. Dessa pengar skulle över huvud taget inte få användas i den allmänna rörelsen, och därigenom skulle man åstadkomma en konjunctureffekt. Vad blev resultatet? Jo, att staten tog hand om dessa pengar omedelbart i sin egen löpande rörelse. Det är ju inte någon konjunkturutmätande åtgärd, utan det är ingenting annat än en överflyttning av detta belopp från den privata sektorn till den statliga. Sedan får man ha vilken mening man vill om huruvida dessa pengar har blivit bättre använda genom att man tagit dem från företagen och förbrukat dem i den statliga rörelsen. Där har jag den bestämda uppfattningen, att dessa pengar skulle ha kommit att göra mera nytta, om de fått bli kvar på det håll där man tagit dem.

Vi har således kommit fram till att vi genom det förslag vi har ställt skulle kunna räkna med att gå in i det nya budgetåret med en rimligt balanserad driftbudget. I samma mån som vi har

avsatt medel till förstärkning av denna driftbudget har vi också minskat lånebehovet, ty det är givet att varje brist i denna budget kommer att innebära en ökning av lånebehovet. Vi anser att lånebehovet i kapitalbudgeten är orimligt stort redan som det nu redovisas med 1550 miljoner kronor. Vi har direkt på kapitalbudgeten föreslagit åtgärder, som skulle kunna leda till en sänkning med 700 miljoner, och dessutom förebyggt behovet att låna för driftbudgetens balansering.

Man beskyller oss för att detta skulle vara en reaktionär politik. Ja, vi anser bestämt att motsatsen är förhållandet. Vi anser att det är vi som är i takt med den utveckling, som under senare år har skett i landet. Vi har ett annat samhälle nu än vi hade bara för några decennier sedan. Folk i allmänhet har kommit upp i inkomstlägen, som gör det orimligt att man skall fortsätta med att byta inkomster med varandra i stället för att var och en får ta hand om sitt eget i större utsträckning än som nu sker. Det är icke längre en tidsenlig politik att fortsätta på dessa linjer. Vi räknar med att vi står i bättre samklang med tidsläget, när vi försöker bryta denna utveckling, som obönhörligt leder till ett ständigt ökat skattetryck.

Det finns inte en antydning från majoritetshåll eller från finansministerns sida, hur vi skall komma till rätta med klyftan mellan å ena sidan utgifterna och å andra sidan inkomsterna utan att gå vidare på skattehöjningarnas väg. Vi tror inte att man därmed gagnar utvecklingen och produktiviteten i vårt samhälle. Vi är övertygade om att vi genom ett successivt genomförande av det skatteprogram, som vi har presenterat i nyssnämnda motioner, skulle komma fram till förhållanden, som undan för undan skulle innebära en lyftning av produktiviteten i vår samlade verksamhet och därmed också ett stigande skatteunderlag.

Det är en oerhörd skillnad att allt arbete i detta land skall bedrivas under trycket av att man icke har annat att räkna med än ett ständigt hot om ökade

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

skatter med ty åtföljande skattetänkande, som redan vållat stor skada. Det skulle med en enda gång bli ett annat klimat här i landet för den händelse hotet om dessa ständiga skattehöjningar utbyttes mot förvissningen att vi undan för undan går fram emot lättnader i skattetrycket. Möjligheten finns, och de uppoffringar som skulle göras är icke större än att det måste framstå såsom en väsentlig fördel för alla att välja denna väg. Alla skulle tjäna på detta, och det skulle komma att leda till betydligt lyckligare förhållanden än dem som nu råder i vårt land.

Jag skall inte ta upp tiden med att gå in mera i detalj på innehållet i motionen. Jag skulle dock vilja hemställa, att kammarens ledamöter ville göra sig det besväret att ta del av den och studera den och ha den någorlunda klar för sig, när vi träffas igen till hösten, ty då är det meningen att denna motion skall få komma fram och i vanlig ordning bli avslagen. Man har förmenat oss att få den behandlad i detta sammanhang, vilket hade varit det riktiga. Men man har väl önskat i konsekvens med allt annat tillbakavisande av våra propåer att även hindra oss ifrån att kunna vid detta tillfälle få presentera för kammaren vårt samlade alternativ.

Jag har i detta läge inte något annat yrkande, herr talman, än om bifall till det yrkande som nyss har ställts av herr Hansson.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Det är inte så många veckor sedan herr Ewerlöf och jag hade tillfälle att föra en ekonomisk debatt, och jag kanske inledningsvis skulle kunna säga detsamma som han sade i dag, att det inte finns så stor anledning att repetera gamla argument. Jag kan emellertid inte uraktlåta att finna herr Ewerlöfs inlägg så pass provocerande, att det är nödvändigt att säga någonting emot, och det är därför som jag besvarar kammaren ett ögonblick.

Herr Ewerlöf gör gällande, att den skärpta bolagsskatten inte har någon

som helst konjunkturutjämnande effekt, när nu finansministern känner sig oförhindrad att föreslå dess disposition i den reguljära verksamheten. Visst har den en konjunkturutjämnande effekt! Jag ber att få erinra herr Ewerlöf om att den infördes — visserligen mot högerpartiets protester men av majoriteten av denna demokratiska församling — när vi hade en konjunktur, som måste på ett eller annat sätt bromsas och denna väg visade sig vara praktiskt möjlig att gå. För att markera att det var ett konjunkturutjämnande ingrepp i ekonomin presenterades det hela såsom en sterilisering av medel på särskilt konto i riksbanken.

Nu är det emellertid ett par år sedan man tog avstånd ifrån den tanke, som jag fann att herr Ewerlöf gjorde till sin i dag, nämligen att dessa medel rätteligen borde gå tillbaka till företagen. För ett par år sedan presenterade finansministern riksdagen förslaget, att dessa pengar lämpligen borde avsättas till en grundfond för en kommande tjänstepensionering. Förslaget fick riksdagens godkännande vid ett tillfälle och året därpå för andra gången. När sedermera pensionsfondsfrågorna blev utarbetade och presenterades för riksdagen, blev man ense om att en eventuell tjänstepensionering icke borde finansieras — ej ens fondmässigt — med skattemedel, varför riksdagen i all enighet, om jag minns rätt även med högerpartiets accept, beslutade att avställa dessa pengar till att förstärka folkpensionsfonden. Jag förstår således inte herr Ewerlöfs inställning att i dag, efter att vi tidigare har varit överens om att dessa pengar skall föras över till folkpensionsfonden, resa sig upp och göra gällande, att det riktiga vore, att de återfördes till företagen. Det har väl inte hänt någonting sedan vi fattade beslutet i våras.

I och med att riksdagen tog den nyss nämnda ståndpunkten att dessa pengar kunde disponeras, menar jag att riksdagen också tog ställning till själva principfrågan. Som jag ser det finns det ingen anledning att fortsättningsvis varje år överföra dessa pengar till något slags

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

förstärkning av folkpensionsfonden. Däremot finns det anledning att så länge vi har denna skatt hädanefter använda pengarna i den statsfinansiella verksamheten av den enkla anledningen att vi behöver dem där. Jag anser nämligen på ungefär samma sätt som herr Ewerlöf, att statsfinanserna är så pass ansträngda, att därest vi icke tog in dessa medel i budgeteten, måste motsvarande inkomstanskaffning ske på något annat sätt.

Herr Ewerlöf tar upp resonemanget om att högerpartiet ändå har presterat ett budgetalternativ, och herr Ewerlöf säger med ganska vida åthävor, att det är ett alternativ som är i stil med tidsutvecklingen. Det alternativet har presenterats med all den effekt man kan begära under de senare åren både en och två gånger per år inför de svenska valjarna, utan att mer än en femtedel av dem hitintills har ansett, att det programmet varit i överensstämmelse med tidsutvecklingen.

Jag har en mot herr Ewerlöf alldeles avvikande uppfattning. Även om man hade kunnat praktiskt ordna det så under den gångna riksdagen, att man icke fattade några delbeslut i budgetfrågorna utan presenterade hela kakan i ett sammanhang vid riksdagens avslutning, så att högerpartiets förslag då kunde presenteras såsom ett reellt förslag och icke som nu såsom ett teoretiskt och hypotetiskt förslag, skulle inte högerpartiet värva flera röster i denna kammare för det. Vad högern attackerar är nämligen sådana områden — familjepolitiken, bostadspolitiken, sjukvården, undervisningen och mycket annat — där 80 procent av riksdagens ledamöter icke är överens med herr Ewerlöf om att vi är färdiga för någon nedrustning.

Herr Ewerlöf säger, att man betecknar högerns politik som reaktionär. Ja, varför skall man inte göra det? På vilka områden är det som de stora statsutgifterna visar sig vara för handen? Det är områden där högerpartiet inte bedömer så mycket annorlunda än riksdagens övriga partier: försvarets område, väginvesteringarna och de stora, expansiva kostnadsfaktorerna i statsförvaltningen

som folkpensionerna. Vill man inte röra dem, måste man attackera familjepolitik, sjukförsäkring, undervisning och mycket annat.

Jag räknar inte med att högerpartiets presentation av besparingsförslagen är i och för sig korrekt. Det ligger alldeles för mycket av önsketänkande inmängt i dessa besparingsförslag, och när man tränger in i dem, låt mig säga på bostadspolitikkens område, blir man mycket tveksam om högerpartiet självt egentligen vill ta konsekvenserna av dem. Skall man få någon effekt i form av möjligheter att spara, måste man slå så hårt på områden, som en stor majoritet av riksdagen inte vill vara med om att försämma. Därför finns det anledning, menar jag, att använda mycket starka uttryck när man bedömer den besparingslinjen.

Senast för någon vecka sedan förde jag en argumentation i andra kammaren gentemot herr Hjalmarson, och jag skall inte göra mig skyldig till alltför mycket upprepning här i dag. Jag vill emellertid fastslå, att alldeles oavsett om man tar beslut successivt, som vi gör nu, eller har möjlighet att ta besluten på en gång, skulle enligt min uppfattning ingenting rubba det faktum, att högerns alternativ skulle bli lika kallsinnigt behandlade av 80 procent av denna kammare som det hittills har blivit. Under sådana förhållanden är det litet för pretentiöst att med stora åthävor göra gällande, att vad just den återstående femtedelen av denna riksdags parlamentariska representanter anser riktigt är vad svenska folket anser vara riktigt och i stil med utvecklingen. Det kanske är skäl i att göra dessa deklarationer, eftersom hela problemet i den allmänna propagandan gärna presenteras på ett sådant sätt, att skattesänkningar får en dominerande betydelse, medan de sura verkningar som sådana reformer skulle föra med sig får spela en relativt undanskymd roll när programmet skall redovisas i den politiska debatten.

Hur kommer man nu till rätta med den klyfta som finns och hotar att finnas i statsfinanserna, frågar herr Ewer-

Ang. beräkning av beivillningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

löf. Ja, som jag har sagt tidigare betraktar jag inte en upplåning på 1 540 miljoner som oroväckande i dagens konjunkturläge. Jag anser att man orkar med den upplåningen utan att behöva bli utsatta för några olyckliga verkningar. Å andra sidan anser jag att vi inte får försämra inkomstsidan, ty så definitivt nedåt pekar inte konjunktturen, att jag ogenerat skulle vilja öka upplåningen med ytterligare ett par hundra miljoner. Så mycket sitter jag fast i den gamla, traditionella uppfattningen om driftbudgetens balans, att jag inte vill starta detta budgetår med ett underskott på ett par hundra miljoner kronor, vilket skulle bli fallet om man skulle acceptera högerpartiets ståndpunkt bland annat i fråga om bolagsskatten. Och det hjälper inte att argumentera så, att bolagsskattens sänkning skall ses mot bakgrunden av besparingar som högerpartiet vill göra, ty det faktiska läget är att dessa besparingar icke är genomförbara. Finansministern har att räkna med en utgiftssida som upptar ett visst belopp och en upplåning av viss storlek enligt beslut som en kompakt majoritet i båda kamrarna har ställt sig bakom. Om man i sista ögonblicket tar bort ett par hundra miljoner på inkomstsidan, är ju den krassa verkligheten den, att man därigenom försämrar budgeten, så att man måste starta det nya budgetåret med en underbalanserad driftbudget.

Nåja, vi har fört denna konjunkturdebatt tidigare, och jag skall, herr talman, inte repetera de gamla satserna ur denna. Men nu drar herr Ewerlöf upp de gamla argumenten om framtiden. Har finansministern således inte någonting annat att bjuda oss under den närmaste framtiden än nya skatter och åter nya skatter, frågar han. Jag tror att man över huvud taget bör vara försiktig med att tala om framtiden. Här görs det vissa skisser över hur budgeten kommer att se ut två à tre år framöver, med stigande budgetunderskott. Dessa skisser är baserade på prognoser, som kommer från de olika fackdepartementen. Men finansministern är ju ganska garvad

och härdad när det är fråga om att läsa önskelistor och prognoser från fackdepartementen. När finansdepartementet i fjol höst satte i gång med sin budgetbehandling, sedan alla petitaframställningarna hade bantats ned i de olika fackdepartementen och presenterats för finansdepartementet, så visade en addition av anslagsäskandena att ett bifall till dessa skulle öka utgiftssidan i statens budget med 4 000 miljoner kronor. Av dessa prutades ungefär 3 000 miljoner bort i budgetbehandlingen, och därför menar jag, till tröst för herr Ewerlöf och för mig själv, att soppan aldrig äts så varm som den kokas. Vi har ju en ny budgetbehandling framför oss innan vi får ett resultat utmanglat, och det är klart att knapphetens kalla stjärna kommer att lysa över detta arbete. Det är alltid finansministerns uppgift att försöka hålla igen, så att han kan få ett hyfsat budgetresultat, och detta budgetresultat blir i sista hand beroende av hur den allmänna ekonomiska konjunkturbilden ser ut. Går vi mot en inflation, en spänd konjunktur, så måste finansministern skärpa sig, men om vi har att räkna med en depressiv utveckling kan han vara mera tolerant mot en relativt stor upplåning. Det är ju den enkla sanningen, om man gör anspråk på att sätta in budgetpolitiken i det samhällsekonomiska och konjunkturpolitiska sammanhanget.

Slutsumman av denna långa utläggning, herr talman, skulle således vara den, att jag för att i någon mån lugna och trösta herr Ewerlöf i hans bekymmer, som så eklatant ådagalades i hans sista anförande, skulle kunna hänvisa till att vi får se på dessa problem, när vi har gått igenom höstens budgetbehandling och vet hur läget då ser ut. Om läget i dag hade varit alltför besvärligt, hade jag nu kunnat vända mig till riksdagen och till de olika partiernas ledare för att få kontakt även i fråga om skattehöjningar i trots av ett skatteläge som sedan länge är högt.

Det finns således, menar jag, trots allt en rätt stark vilja till samarbete när det gäller väsentliga ting på det område

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

som vi har ansvaret för, och eftersom jag fortfarande har den uppfattningen i botten, så är jag inte beredd att se alla dessa dystra prognoser lika svart som det framgick av herr Ewerlöfs nyss avslutade anförande att han gjorde.

Herr EWERLÖF (h) kort genmäle:

Herr talman! Den extra bolagsskatten har vi icke vid något tillfälle alltifrån dess tillkomst medverkat till. Vi har motsatt oss den år efter år alltsedan 1955, så finansministern kan inte åberopa att vi skulle ha medverkat vare sig till pensionsfondavsättning eller någonting annat i den vägen. Vi har ansett denna skatt som mycket olycklig ända ifrån första början och har motsatt oss den hela vägen igenom.

Finansministern visar på det faktum, att vi inte har lyckats få stöd vare sig i denna kammare eller i andra kammaren. Han menar att det borde vara bevis nog för att vi är på felaktiga linjer. Då återstår för oss bara att söka värva dessa röster utanför kamrarna. I vad mån det kommer att lyckas för oss blir väl i sin tur en mätare på huruvida det är vi som arbetar *med* tiden eller om det är majoriteten som gör det. Det återstår att se.

Så talade finansministern igen om att vi har velat starta med ytterligare underskott i budgeten, ty vi har yrkat på borttagande av den extra bolagsskatten. När vi diskuterade detta här i kammaren, förklarade jag direkt, att vi i nuvarande läge inte skulle vara med om att ta bort en inkomst på 100 miljoner kronor, utan att samtidigt visa upp hur man skulle kunna kompensera detta genom sänkningar av utgifterna. Jag förstår därför, att när man från majoritetens sida inte varit beredd att medverka till sådana sänkningar, man inte kan reflektera på vårt förslag om skattesänkning, därför att pengarna behövs i budgeten.

Finansministern säger också att han inte tror att vi skall behöva äta soppan så het som den kan te sig; det finns alltid någon som vakar över det hela

och ser till att det hålls inom vederbörliga gränser. Vi anser att soppan redan nu är för het. Det är hela saken. Vi ser med mycket stora farhågor på den upplåning som finansministern behöver. Han betonar att han tror att vi i detta läge skall klara det, men genom en upplåning av denna storleksordning, som förutsätter att man anlitar både riksbanken och affärsbankerna, inte för att hämta äkta pengar utan för att hämta pengar som kommer i expansiv form, ökar man samtidigt det monetära utrymmet på ett sådant sätt att man bäd-
dar för inflation.

Låt oss se hur det kommer att gå, när vi är på andra sidan om de löneförhandlingar som skall föras i höst och när vi har fått jordbruksregleringen och vad därtill hör. Vad tror finansministern om möjligheten att med hjälp av denna budget stabilisera läget och bevara penningvärdet? Skall vi behöva se fram mot fortsatt självförvårdad penningvärdeförsämring? Än talar man om att man vill stabilisera penningvärdet, än säger man att det är sysselsättningen som går i första hand, så det får gå med penningvärdet som det vill. Denna otrygghet kommer vi inte ur, om vi inte lägger om linjerna på det sätt och i den riktning som vi förfäktar.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Det är ett mycket intressant problem som herr Ewerlöf tog upp allra sist: Hur ser finansministern på läget i höst, med en oklar jordbruksuppgörelse och en allmän löneaktivitet över hela fronten, mot bakgrunden av dagens budget. Jag tillhör inte dem som i detta läge går ut och ställer prognoser, men om budgeten skulle varit i traditionell mening så mycket starkare och om vi hade haft ett hyggligt och rejält överskott på driftsidan, så undrar jag om detta skulle ha kunnat leda till att t. ex. statstjänarorganisationerna skulle ha varit mera hovsamma i fråga om sina anspråk på lönehöjningar. Eller om vi skulle ha haft ett överskott på driftbudgeten; skulle det ha inneburit, att den ofrånkomliga subventioneringen, som vi

Ang. beräkning av bevillningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

för närvarande arbetar med inom jordbruket och väl inte kan avveckla utan vidare, skulle ha betraktats på något annat sätt i de kommande jordbruksdiskussionerna? Det finns lika mycket, herr Ewerlöf, som talar för att en stark budget i dagens läge skulle ha varit attraktiv från både jordbrukarhåll och löntagarhåll, som det som talar för att en svag budget skulle ha den attraktionsförmågan.

Man kan naturligtvis utveckla detta vidare och säga, att den svaga budgeten är en källa till fortsatt inflation och att det är den fortsatta inflationen som är drivkraften för lönehöjningsanspråken och kraven på kompensation för jordbruket och mycket annat. Det är ju på den punkten herr Ewerlöf och jag har olika uppfattning. Jag menar att det i dagens budget, med en till nöds balanserad driftbudget och med ett upplåningsbehov på 1 540 miljoner, inte finns någon inflationsammunition, som läget är i dag. Gör vi jämförelser, kan ju herr Ewerlöf övertyga sig om att praktiskt taget alla länder i dag arbetar med en underbalanserad totalbudget. Amerikas förenta stater har ju för närvarande ett upplåningsbehov, som per huvud räknat är större än det svenska upplåningsbehovet i den budget som nu presenterats riksdagen.

För dagen är inte denna upplåning inflationsdrivande. Den kan naturligtvis bli det, om konjunkturerna vänder. Men, som jag sagt en gång tidigare till herr Ewerlöf, det är väl inte någon som tänkt sig, att en finansminister och en regering i ett sådant läge sitter stilla och rullar tummarna. Vi har ju skaffat oss vissa möjligheter att oskadliggöra den uppladdade likviditet, som kanske behöver oskadliggöras, därest vi får ett diametralt ändrat konjunkturläge.

Herr talman! Det är kanske inte meningen att vi skall göra denna debatt så mycket utförligare, men detta lilla ville jag i alla fall ha sagt.

Herr EWERLÖF (h) kort genmäle:

Inte heller jag skall mycket förlänga debatten. Jag ber bara att få säga några

ord i anknytning till det allra sista i statsrådets anförande.

Finansministern sade att det fanns medel att komma till rätta med den situation som en alltför stor monetär tillgång representerar. Får jag då fråga, vad det finns för ett medel som hindrar personer, som har gjort insättningar i banker, insättningar som har fyllts på till följd av den ökade likviditeten, att begagna sig av sina insättningar? Finns det något medel bland dem vi nu har, som går ut på det, eller överväger man åtgärder som skulle innebära en infrysning av banksättningar?

Herr statsrådet STRÄNG:

Jag tror att jag kan lugna herr Ewerlöf på den punkten genom att säga att de traditionella medlen torde vara tillräckliga. Där finns fysiska regleringar på investeringssidan — får man inte ett byggnadstillstånd, har man ingen anledning att ta ut sina innestående medel. Det finns vidare bestämmelser om kassa-reservnivåer, och vi har möjligheter att genom överenskommelse mellan riksbanken och affärsbankerna fastställa vissa kreditramar för utlåningsverksamheten.

Jag tror att antalet av de medel som vi har disponerat under de senare åren är tillräckligt. Det är den grad, med vilken de skall sättas in, som måste avvågas med hänsyn till konjunkturläget.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Herr Ewerlöf menade i sitt första inlägg bland annat att bevillningsutskottet skulle ha hindrat högern från att få sin motion skärskådad av riksdagen, och både jag och säkert många med mig fick väl det intrycket, att han menade att detta skulle bero på en ensidigt mot högern riktad åtgärd från bevillningsutskottets sida. Jag hoppas emellertid att jag har missförstått herr Ewerlöf på den punkten.

Jag vill erinra om att då vi kom till slutet av behandlingen av den stora tullpropositionen, föredrog jag i utskottet en förteckning över alla de ärenden som fortfarande vilade på utskottets bord

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

och föreslog, vilka av dem utskottet skulle taga upp och försöka få fram till ett avgörande vid denna riksdagssession. Därvid fylldes det programmet praktiskt taget till bristningsgränsen, och det fanns ingen chans att hinna med någonting därutöver.

Vid det tillfället framställdes av högerens representanter ett förslag om att även ifrågavarande motion skulle tagas upp till behandling. Från folkpartiets sida framställdes då ett yrkande, att även dess motion i en liknande fråga skulle tagas upp, vilket var rimligt. Vi kom då utan några meningsskiljaktigheter i utskottet överens om att behandlingen av både högerens och folkpartiets förslag skulle uppskjutas till hösten. Vid ett senare tillfälle gjordes emellertid en ny framstöt från högerens sida med samma följdyrkande från folkpartiet, men detta skedde vid en alltför sen tidpunkt för att det över huvud taget skulle vara möjligt att inom av talmännen önskad tid få fram ärendena. Då beslöts officiellt att saken skulle uppskjutas till hösten. Vid justeringen avgavs en reservation till protokollet — sådant är mycket sällsynt — från högerens sida.

På det sättet har denna sak handlagts inom utskottet. Det har icke funnits ett spår av vilja, vare sig från min sida eller, det tror jag att jag kan försäkra, från utskottets, att ensidigt skjuta undan högermotioner med hänsyn till vårt arbete för övrigt. Det enda skälet var tidsnöden.

Herr SVÄRD (h):

Herr talman! Det är ingen som förmenar att bevilningsutskottet har bestämt sig för att uppskjuta behandlingen av dessa högermotioner i illvillig avsikt. Det är inte det diskussionen rör. Vad man däremot har grundad anledning att hävda är att bevilningsutskottets beslut om ett uppskjutande av denna behandling är inkonstitutionellt. Det är nämligen ur konstitutionell synpunkt fullkomligt orimligt att till en under hösten fortsatt riksdag uppskjuta behandlingen av frågor som har direkt samman-

hang med statsregleringen och som i den stund, då staten är fastställd, eo ipso måste anses vara förfallna.

Jag har, det erkänner jag, herr talman, utomordentligt svårt att förstå, hur en ordförande i ett utskott kan göra en hemställan av detta slag, även om jag utan tvekan erkänner att det kan anföras arbetstekniska skäl för en sådan hemställan.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Det fanns all möjlighet för högerens representation i utskottet att redan där kunna finna den väg, som man nu omsider har funnit genom att göra ett sådant uttalande, som här har föredragits av högerens representant i utskottet. Den vägen kunde man, som jag sade förut, ha slagit in på tidigare, men man har i stället bitit sig fast vid att göra hela den framställning, som man nu måst frångå, då man kommit med yrkande om att uppföra inkomstposter, som inte överensstämmer med av riksdagen fattade beslut.

När herr Svärd med sin förmåga och vilja att använda stora ord talar om att bevilningsutskottet eller dess ordförande har uppträtt inkonstitutionellt, vill jag säga, att det inte stämmer med svensk konstitution att sedan riksdagen fattat vissa beslut ändå uppföra helt andra inkomstsatser än vad som anges i dessa beslut.

Vi får väl nu låta detta vara detta, men beskyllningar för en ensidig behandling och ett ensidigt uppträdande ifrån utskottets sida gentemot ett parti inom riksdagen kan jag som utskottets ordförande inte annat än bestrida.

Herr SVÄRD (h):

Herr talman! Jag vill för ordningens skull ännu en gång påpeka, att under alla förhållanden inte jag ett ögonblick har ifrågasatt någon illvilja gentemot högerpartiet från bevilningsutskottets ordförande eller från utskottsmajoriteten. Den saken har jag över huvud taget inte diskuterat. Vad jag däremot uppehållit

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1958/59, m. m.

mig vid är den konstitutionella frågan, att man uppskjutit behandlingen av ärenden, som äger samband med statsregleringen till en tidpunkt, då statsregleringen är fastställd.

Jag vill dessutom tillägga att, om jag inte minns fel, var i det ögonblick då reservationen utformades icke det beslut fattat av riksdagen som herr Sjö-dahl nu åberopar. Möjligheten att göra ett uttalande i anslutning till en motion eller, som i detta fall, till två likalydande motioner har genom bevilningsutskottets uppträdande fråntagits motionärerna. Det är nämligen inte i anslutning till motionerna, som detta uttalande göres, utan det är i en tämligen, om jag skall vara ärlig, löslig anslutning till den kungl. propositionen.

Möjligheterna att i form av omröstning i kammaren hävda motionernas innehåll och syfte är motionärerna betagna genom det sätt att agera, som bevilningsutskottet här har tillåtit sig.

Herr andre vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, tillkännagav, att anslag inom behörig tid utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 19.30.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Skillnaden mellan vad reservanterna har skrivit i sin reservation och vad de nu har framfört är, att de strukit orden »och de likalydande motionerna I: B 170 och II: B 233» samt »enligt motionernas huvudlinje»; eljest är uttalandet sakligt av samma innebörd som förut.

Möjligheten att göra ett särskilt yttrande har man alltid inom den svenska riksdagen, men herr Svärd vill ju, att vi skall göra på det sätt, som han önskar. Herr Svärd är en framstående och imponerande medlem av denna kammare, men jag tror att utskottet bestämt får undanbe sig, att herr Svärd uppträder som dess inpiskare.

Herr SVÄRD (h):

Herr talman! Jag skall inte syssla med herr Sjödahls alltför vänliga omdömen

om mig personligen. Låt mig bara återkomma till den fråga det gäller, om inte detta i alltför hög grad stör herr Sjö-dahl.

Det är inte här fråga om vare sig min eller högerpartiets speciella rätt att föra fram sin mening. Vad det är fråga om är ett sätt att hindra motionärerna — och även herr Sjö-dahl kan ju tänkas uppträda i den egenskapen någon gång i en oviss framtid — att under åberopande av och i anslutning till sina motioner underställa riksdagen sin uppfattning för bedömning.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Jag skall bara göra ett enda påpekande. Det finns en hel rad av motioner både i bevilningsutskottet och på andra håll, som enligt beslut av utskottet eller dess majoritet inte underställes riksdagen nu, fast de mer eller mindre berör statsregleringen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr andre vice talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas, först särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i det nu förevarande betänkandet gjorda hemställan samt vidare särskilt angående herr Gustaf Henry Hanssons yrkande.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten A hemställt.

I fråga om punkten B, yttrade nu vidare herr andre vice talmannen, hade endast yrkats, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Sjö-dahl m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

På gjord proposition antogs detta förslag.

Sedermera gjorde herr andre vice talmannen enligt det yrkande, som under överläggningen ställts av herr Gustaf Henry Hansson, propositioner, först på bifall därtill samt vidare på avslag därå; och förklarade herr andre vice talmannen sig finna propositionen på av-

Om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäkring av sparande, m. m.

slag å nämnda yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Svärd* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som avslår det yrkande, som under överläggningen vid bevillningsutskottets betänkande nr B 5 ställts av herr Gustaf Henry Hansson, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles nämnda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Svärd* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 93;

Nej — 14.

Därjämte hade 24 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäkring av sparande, m. m.

Föredrogos i ett sammanhang bankoutskottets utlåtanden nr B 5, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning, samt nr B 7, i anledning av väckta motioner angående främjande av långsiktigt sparande och angående värdesäkring av sparande, m. m.

I utlåtandet nr B 5 hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande

motioner, nr B 184 i första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* och nr B 236 i andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t måtte snarast göra upp ett samlat handlingsprogram med sikte på att främja sparande och kapitalbildning, varvid som huvudbeståndsdelar bl. a. borde ingå i motiveringen i förenämnda motioner angivna åtgärder. Dessa åtgärder innefattade bland annat ändringar i företagsbeskattningen i syfte att främja företagens sparande, vissa skattelättnader för fysiska personer, stimulans av bostadssparandet, ökade möjligheter till aktiesparande bland småsparare samt ökad tillgång till värdefasta placeringar för försäkringssparande.

Utskottet hade av angivna orsaker hemställt, att riksdagen — i anledning av motionerna I: B 184 och II: B 236 — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet i förevarande utlåtande anfört.

Reservation hade avgivits av herrar *Boo, Krügel, Strandler, Ståhle, Sköldin, Larsson* i Julita, *Andersson* i Ronneby och *Carbell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att motionerna I: B 184 och II: B 236 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Bankoutskottets utlåtande nr B 7 behandlade fyra inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen nr I: B 182 av herr *Ohlon m. fl.* och nr II: B 245 av herr *Ohlin m. fl.*, likalydande, samt nr I: B 183 av herr *Bengtson m. fl.* och nr II: B 235 av herr *Hedlund m. fl.*, ävenledes likalydande.

I de båda förstnämnda motionerna hade yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om skyndsamt utredning rörande åtgärder för att värdesäkra olika former av långsiktigt sparande och försäkringar, som kunde vara av betydelse för ålderdoms-, invalid- och efterlevandeförsörjningen.

**Om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäk-
ring av sparande, m. m.**

I motionerna I: B 183 och II: B 235 hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning dels av möjligheterna att genom skattelindring stimulera långsiktigt sparande till visst begränsat belopp i egen fastighet och egen rörelse samt på särskilt pensionskonto i bank eller annan kreditinrättning, dels av frågan om värdesäkring av sparande i form av tilläggspensionsförsäkring och annat frivilligt sparande samt av möjligheterna för enskilda försäkringsinrättningar att er- hålla värdefasta placeringar av premie- medel, allt i enlighet med vad i motio- nerna anförts.

Utskottet hade i sistnämnda utlåtande på åberopade grunder hemställt, att riksdagen — i anledning av motionerna I: B 182 och II: B 245 samt I: B 183 och II: B 235 — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning rörande olika åtgärder för att främja och värdesäkra olika former av långsiktigt sparande och försäkringar.

Reservation hade anförts av herrar *Boo, Fahlander, Mogård, Strandler, Sköldin, Larsson* i Julita, *Andersson* i Ronneby och *Lindahl*, vilka ansett, att utskot- tets yttrande bort lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort hemställa, att motionerna I: B 182 och II: B 245 samt I: B 183 och II: B 235 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **MOGÅRD** (s):

Herr talman! Kammaren har att be- handla två utlåtanden från bankoutskot- tet. I det ena framställes yrkande om ett samlat handlingsprogram i syfte att främja sparande och kapitalbildning, och i det andra utlåtandet yrkas att riksdagen skall besluta om en skyndsamt utredning rörande olika åtgärder för att främja och värdesäkra olika former av långsiktigt sparande och försäkringar.

Detta är ju inte någon ny fråga, utan en fråga som vi nog har fått lyssna till åtskilliga gånger. Sparande är ju en myc-

ket populär sak och en sak som man finner mycket önskvärd just nu, när det gäller att stödja en mycket behövlig kapitalbildning.

Utskottet har behandlat denna fråga, och den stora nya politiska faktorn, slumpen, lotten, har spelat in, så att det är en lika stor grupp emot som för och med de gamla politiska uppställningarna här i riksdagen. Jag vill inte påstå att det i realiteten råder någon egentlig grundmotsättning mellan de olika grup- perna, ty det är klart, att envar inser att det är behövt med ett ökat spa- rande, särskilt om det göres av andra. Att vi behöver en starkare kapitalbild- ning, kan vi också förstå; det har vi ju fått höra bara för några minuter sedan.

Vad som skiljer majoriteten och re- servanterna är att reservanterna finner att behovet av en »samlade utredning» just nu inte är så särskilt trängande. An- ledningen till detta ställningstagande är att man i själva verket inte vet så myc- ket om sparandet, dess struktur och om- fattning. Den frågan ligger under utredning av konjunkturinstitutet. När man inte så noga känner till en sak, är det inte skäl att fälla alltför slutgiltiga om- domen om den. Riksdagen har på detta område vid upprepade tillfällen beslutat om utredningar, som Kungl. Maj:t låtit verkställa. Det kan självfallet vara be- hövt med en »samlade utredning», men den bör komma först när vi har fått besked från de redan sittande detaljutredningarna.

Motionerna — det är två motioner från folkpartiet och en från centerpar- tiet — har remitterats till sedvanliga re- missinstanser, och svaren har varit i hög grad skiftande. Här föreligger verkligen en provkarta på olika rekommendatio- ner, och det är svårt att förstå att Kungl. Maj:t skulle kunna skriva direktiv för en dylik samlade utredning utan att detaljutredningarna först föreligger. Des- sa detaljutredningar, som för all del är mycket viktiga och betydelsefulla, är dels av äldre och dels av nyare datum. Den färskaste är från i våras, då bevill- ningsutskottet yrkade på en allsidig och

**Om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäk-
ring av sparande, m. m.**

förutsättningslös utredning beträffande frågan om skattepremiering av nysparande. I år har vi också fått en hemställan från det under våren sittande pensionsutskottet, som rekommenderade och fick riksdagen att begära utredning angående pensioneringens finansiering. Vidare har vi sedan några år tillbaka 1955 års stabiliseringsutredning, som är stor och vidlyftig och där en mängd både inom det politiska arbetet och inom den nationalekonomiska vetenskapsens område betydelsefulla personer deltar. 1957 års kreditmarknadsutredning har också fått i uppdrag att syssla med de frågor, som dessa motioner bringat inför utskottet och riksdagen.

Man kan därför inte säga, att inte dessa spörsmål skulle vara föremål för undersökning och beredning genom kommittéer. Det finns redan en stor mängd arbetande ledamöter och sakkunniga i verksamhet på detta område — inte att förglömma, att tidigare utredningar, förslag och beslut av Kungl. Maj:t i fråga om sparandet har förts ut i levande livet. Vi vet att sparbankerna har ett s. k. lönsparande, som de hoppas någonting av, sparbankerna och affärsbankerna har börjat stimulera bostadssparandet genom att upprätta särskilda organ för egnahemsbyggen, och vi har även nyskapade institutioner, som just i sparanssyfte söker stimulera till ett mera folkligt aktieförvärv.

Därför kan det visserligen vara på sin plats med en påminnelse till Kungl. Maj:t om önskemålet att en samlande utredning företas, såsom man här framhållit, men denna samlande utredning kan ingalunda vara på sin plats, innan de olika arbetande utredningarna fått avlämna sina betänkanden och förslag. Utan dem skulle ju en samlande utredning sväva i luften.

Vad sedan beträffar den andra frågan, som innefattas i nästa utlåtande från bankoutskottet, så är det ju ett mycket populärt yrkande och ett säkert av många omfattat önskemål att få någon värdebeständighet beträffande sparmedel av olika slag. Det är naturligt att

värdefasta placeringar — om de kunde åstadkommas — skulle bli en stimulans för sparandet. Men frågan är ju i själva verket: Vem skall då vara denna, jag skulle vilja kalla det försyn, som kunde värdesäkra dessa olika sparmedel och göra dem värdefasta och inflationsfria? Det finns här anledning att fundera en stund. Jag tror inte att de mera professionella nationalekonomerna har någon förhoppning om att en sådan värdefast och inflationsfri upplagring av enskilda sparmedel egentligen låter sig göra. Men vi kan ju fråga dem, som kanske tror att man har en särskild inflationsfri placering av medlen i sina fastigheter, om de verkligen på allvar räknar med att denna placering skall vara värdefast. Det är möjligt att den kan vara detta under en kortare tid. Våra statliga pensionärer har ju sin pension relativt inflationsfri därigenom att staten garanterar nödiga tillägg, när penningvärdet faller och priserna stiger. Men det är väl inte detta som motionärerna åsyftar med sina förslag. Både bankföreningar och Sveriges industriförbund uttalar för sin del sin stora tvekan mot att vissa kapitalmedel skulle få denna värdegaranti, ty de finner att det därför skulle tarvas ett stort administrativt maskineri utan att det ändå skulle bli något riktigt resultat av det hela.

Detta har medfört att hälften av utskottets ledamöter nu står som reservanter till utskottsmajoritetens förslag om att rekommendera en ögonblicklig, samlande utredning och att också begära en utredning av frågan om värdebeständigheten. Vårt ställningstagande beror alltså inte på att vi inte tror på att det är angeläget med dylika utredningar, utan det beror på att vi anser att det skulle vara meningslöst att just nu företa dessa utredningar.

Av dessa skäl ber jag, herr andre vice talman, att få yrka bifall till reservationen vid såväl bankoutskottets utlåtande nr B 5 som nr B 7.

**Om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäk-
ring av sparande, m. m.**

Herr EWERLÖF (h):

Herr talman! Då jag nyss erfarit, att herr Mogård fört reservanternas talan både när det gäller bankoutsrottets utlåtande nr B 5 och utlåtandet nr B 7, skall jag med herr talmannens tillåtelse be att få säga ett par ord, om båda dessa nära sammanhängande ärenden.

Vad först beträffar bankoutsrottets utlåtande nr B 5 tycker jag att det är så litet som skiljer mellan utskottets uppfattning och reservationen, att det är svårt att se någon motivering för en uppställning med åtta ledamöter på den ena sidan och åtta ledamöter på den andra sidan. Det kan konstateras, att vi är fullt eniga om vikten av att åstadkomma balans mellan sparande och investeringar och att man med hänsyn till det stora ökade behovet av investeringar måste se till, att allt göres som göras kan för att öka sparandet. Det föreligger ingen annan skillnad mellan utskottsmajoriteten och reservanterna i detta ärende än att utskottet föreslår, att eftersom den utredning om olika sparåtgärder skattevägen, som bevilningsutskottet har begärt hos Kungl. Maj:t vid två tillfällen, ännu inte blivit av Kungl. Maj:t tillsatt och ännu inte erhållit några direktiv, skall direktiven utvidgas till att omfatta sparåtgärder över huvud taget och inte bara sparåtgärder som skulle förutsätta skatteavdrag. Riksdagen har också påmint om denna utredning i år, och vi påminner också om att vi finner det vara önskvärt att denna utredning kommer till stånd så fort som möjligt. Det är nämligen på det sättet, att eftersom bevilningsutskottet har begärt denna utredning, har det måst begränsa sig till att begära en utredning om sparåtgärder, som berör skatterna, under det att vi inom bankoutsrottet, som skall syssla med frågan i hela dess vidd, anser det onödigt att dra en sådan gräns för hela utredningen, att den bara kommer att omfatta åtgärder, som förutsätter skatteavdrag. Vi anser att även andra uppslag bör få övervägas av denna kommitté. Det är faktiskt den enda skillnaden i detta ärende.

Nu förstår jag att reservanterna gått emot utskottets förslag, eftersom man i de föreliggande motionerna yrkat, att Kungl. Maj:t skulle göra upp ett samlat handlingsprogram. Utskottet har inte tagit upp yrkandet i den formen, utan utskottet säger rent allmänt: »Utskottet vill tillägga att frågan om sparandet och kapitalbildningen är av sådan betydelse i dagens situation, att det ter sig angeläget att ett samlat handlingsprogram i syfte att främja sparandet och kapitalbildning snarast åstadkommes.» Ingen lär väl ha någonting emot att man så snart som möjligt får ett handlingsprogram. Jag kan därför inte finna någon verklig meningsskiljaktighet när det gäller utlåtandet nr B 5, och jag ber där att få yrka bifall till utskottets hemställan.

När det gäller bankoutsrottets utlåtande nr B 7 ligger saken litet annorlunda till. Ärendet innebär i stort sett en återspjuling av behandlingen av motioner inom det särskilda utskottet i våras. Det gäller motioner, som berör frågan om sparande för pensioner och möjligheten att få ett värdesäkert sådant sparande. Det blev en uppställning i särskilda utskottet med tio ledamöter mot tio. Nu har det blivit en uppställning i bankoutsrottet med åtta ledamöter mot åtta, och samma sida vann i detta fall som i särskilda utskottet. I utskottsutlåtandet tillstyrkes därför en utredning i det föreslagna syftet. Vi har också i detta ärende byggt på den utredning, som riksdagen hemställt om hos Kungl. Maj:t, och föreslagit, att även de åtgärder, som diskuteras i dessa motioner, skulle få prövas i samband med denna utredning. Vi gör dock det undantaget att vi säger, att i den mån det gäller frågan om värdebeständigheten, förutsätter den en sådan speciell sakkunskap — den berör banklagstiftning, försäkringslagstiftning och kapitalmarknaden i övrigt — att vi anser att det vore önskvärt att den blev föremål för en särskild utredning snarast möjligt.

Jag är medveten om att det finns andra instanser, bland andra stabiliserings-

Om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäkring av sparande, m. m.

utredningen, som jag själv har äran att tillhöra, som skulle anses ha denna uppgift. Men det är så pass brådskande att här komma fram till resultat, att vi tror att det vore gynnsamt att få en särskild utredning på denna punkt. Det är ju ganska märkligt, att när vi behandlade pensionsfrågan, så visade det sig att man på majoritetssidan var synnerligen angelägen att driva fram sitt förslag och att detta förslag skulle baseras på hundraprocentig värdebeständighet för de föreslagna pensionerna, under det att man har låtit tiden gå utan att röra ett finger för att möjliggöra en värdesäkring av de pensioner, som redan nu är tecknade i frivillig form i försäkringsbolag. Därvidlag har man inte haft någonting till övers för att medverka till en värdesäkring. Det är precis lika angeläget att åstadkomma en värdesäkring inom försäkringsväsendet för dessa pensioner som för andra former av pensioner. Därför har vi ansett det angeläget understryka, att det verkligen är en brådskande uppgift att få denna fråga utredd.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan även i avseende på utskottets utlåtande B 7.

Herr DANMANS (fp):

Herr talman! Till grund för bankoutskottets utlåtande nr B 5 ligger motioner bl. a. väckta av herr Ohlin m. fl. angående åtgärder att främja sparande och kapitalbildning. Det är enligt många mening högaktuella problem, som där diskuteras och aktualiseras, problem som pockar på en lösning omedelbart, och där varje dröjsmål innebär nya svårigheter.

Ett av de dominerande ekonomiska problemen under efterkrigstiden gäller ju våra kapitalresurser. Vi har gång på gång nödgats konstatera deras otillräcklighet för alla de behov, som anmäler sig. Investeringsbehoven är som bekant många och kostnadskrävande. Skall samhället, näringslivet och enskilda medborgare få tillräckliga penningmedel för sina investeringsbehov utan att samhälls-

ekonomin förlorar jämvikten, måste högst avsevärda kapitalresurser få skapas på ett eller annat sätt.

Att ett visst nödläge på kapitalmarknaden verkligen föreligger, får väl anses bevisat. Det var ju dock så, att atomenergiprogrammets genomförande gjordes beroende av en extra beskattning. Ett speciellt finansieringsarrangemang tillgreps också för genomförandet av oljelagringen, sådan den till sist utformades.

Men problemen på kapitalmarknaden kommer säkerligen att öka, om inte alla tecken slår fel. Vi kan t. ex. närmare studera den svenska industriens aktuella situation. För att behålla sin konkurrenskraft på exportmarknaden gäller det att vara väl rustad. Detta har hittills varit möjligt i stor utsträckning tack vare de möjligheter till konsolidering som varit rådande. Dessa har som bekant inskränkts högst avsevärt. Men hur industriens kapitalbehov i fortsättningen skall kunna tillgodoses, är ju den stora frågan. Teknikens landvinningar, sådana dessa presenteras undan för undan, är det mer och mer kostnadskrävande än någonsin för att nyttiggöra till allas fördel. Vi är i vårt land sedan lång tid tillbaka vana vid en viss fortgående välståndsutveckling, och denna bör enligt vår mening möjliggöras även för framtiden, även om den beslutade arbetstidsförkortningen ger medborgarna en värdefull utdelning av annat innehåll.

Av vad jag anfört framgår, att ett ökat sparande är ofrånkomligt, om vi som exportnation skall behålla och stärka vår ställning på världsmarknaden. Ett ökat sparande är också en förutsättning för ett tillmötesgående av alla de investeringsbehov av annan karaktär som anmäler sig.

Vårt skattesystem gynnade tidigare sparandet inom företagen. Företagens utbyggnad och konsolidering utgjorde samtidigt en viktig reserv i tider av sämre konjunkturen och var alltså av stor betydelse också för en jämn sysselsättning. Men som vi vet har åtgärder vidtagits, som — tillsammans — bli-

**Om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäk-
ring av sparande, m. m.**

vit en hämsko på företagssparandet och produktionsutvecklingen. Från vårt håll har vi ofta framhållit nödvändigheten av en mer sparvänlig och produktionsvänlig politik från statsmakternas sida.

Det anses att de enskilda medborgarnas besparingar numera bidrar med minst 40 procent av den totala sparvolymen i samhället. De viktigaste faktorerna därvidlag torde vara försäkrings-sparandet och låncamorteringarna. Det har ibland framförts den meningen, att de trygghetsfrämjande åtgärder, som det svenska samhället genomför till medborgarnas bästa, skulle eliminera de mest näralliggande sparmålen. Det kan så vara. Men det återstår dock några anledningar till enskilt sparande, starka nog att bli värdefulla bundsförvanter i samhällets strävan att uppnå en bättre kapitaltillgång för skilda behov.

I den mån samhällseliga åtgärder motverkar sparandet, kan ju dessa åtgärder korrigeras och en viss stimulans införas. Vi har från vårt håll upprepade gånger pekat på försäkringssparandet och bostadssparandet. Här kommer närmast en skattelättnad in i bilden, en skattelättnad för fysiska personer till ett begränsat belopp, givetvis under förutsättning av nysparande. Intresset för extra inkomster skulle därigenom ökas och olägenheter vid sambeskattningen av äkta makar motverkas.

Bostadssparandet skulle stimuleras oerhört, om nysparat kapital kunde medverka till en snabbare lösning än eljest av bostadsfrågan.

Vad gäller försäkringssparandet borde lagen om försäkringsrörelse justeras så, att försäkringssparandet bereddes möjlighet till värdefasta placeringar. Vi har i annat sammanhang yrkat att en sådan reform genomföres.

Det som gjort den enskilde medborgaren mest betänksam inför frågor om sparandet är måhända den fortgående penningvärdeförsämringen. Helt säkert har denna oroande företeelse med de påtagliga följderna för den enskilde, som den innebär, en stor del i allmänhetens

tveksamhet inför alla appeller om medverkan till ökat sparande.

Det är riktigt, att flera utredningar pågår i de frågor motionerna berör. Vad vi emellertid efterlyser är ett samlat handlingsprogram med sikte på att främja sparande och kapitalbildning. Detta yrkande har också tillstyrkts av ett flertal remissinstanser. Herr Mogård var en aning tveksam på den punkten, men jag vill erinra om att fullmäktige i riksgäldskontoret, Industriförbundet, Bankföreningen, Sparbanksföreningen, Försäkringsbolagens riksförbund, Arbetsgivareföreningen och TCO varit inne på den linjen, att det borde vara möjligt att nå ett samlat resultat enligt motionärernas förslag.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr MOGÅRD (s):

Herr talman! Jag vill bara fästa herr Ewerlöfs uppmärksamhet på att han, om han studerar motionerna, skall finna att det ingalunda är några obetydliga ting som yrkats i motionerna, utan där föreligger ett ekonomiskt socialt program och dess återspeglning i statsfinanserna. Motionärerna menar, att sparsamheten skulle sättas in som en del i detta program. Det kan vara riktigt. Men då det samtidigt pågår tre utredningar i detta ärende och två är beställda hos Kungl. Maj:t, kan man ju fråga, huruvida inte sparsamheten borde börja hemma på så sätt, att man nu för stunden finner att Kungl. Maj:t fått nog besvär när det gäller utredningar i denna sak. Det är därför som jag är tveksam, även om syftet i sig självt är mycket gott. Reservationen innehåller för övrigt i motiveringen ett uttalande om att man med glädje skulle hälsa, att de av riksdagen begärda utredningarna på detta område kunde komma till stånd.

Herr EWERLÖF (h) kort genmäle:

Jag ber att få fästa herr Mogårds uppmärksamhet på att jag inte har talat för motionerna, utan jag har talat för ut-

**Om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäk-
ring av sparande, m. m.**

skottets utlåtande, och det innehåller ingenting annat än det som jag har redogjort för. Det enda som där begäres är, att den utredning, om vilken man tidigare hemställt hos Kungl. Maj:t, måtte få direktiv att syssla även med frågor som inte bara gäller skattepremieringar. Herr Mogård var inte med vid detta ärendes behandling, men reservanternas i frågan säger att de med tillfredsställelse hälsar att den utredning, som man har begärt hos Kungl. Maj:t, kommer till stånd. Det är för denna utredning som vi vill ha något vidgade direktiv. Det är alltihop.

Herr LARSSON, NILS THEODOR, (cp):

Herr talman! Det problem, som behandlas i de två utlåtandena av bankoutskottet nr B 5 och B 7, rör sig om sparandet, dess betydelse i samhället och dess betydelse i den situation som vårt samhälle befinner sig i just nu. Man är ju egentligen överens, och den lilla differens, som finns mellan de båda hälfterna i bankoutskottet när det gäller B 5, avser om man skall skriva till Kungl. Maj:t och ge sin mening till känna eller om man inte skall låta motionen till någon riksdagens åtgärd föranleda. Det är en ganska liten nyansskillnad. Jag tycker nog att man beträffande B 5 skulle kunna följa lottens anvisning och bifalla utskottets förslag.

Beträffande B 7 stannade lotten för en skyndsamt utredning rörande olika åtgärder för att främja och värdesätta skilda former av långsiktigt sparande och försäkringar. Vad är det för ont i att följa den anvisningen? Vi är alla angelägna om att allt görs för att stimulera, underlätta och befrämja sparandet inom vårt samhälle.

Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag beträffande både B 5 och B 7.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas sär-

skilt beträffande utskottets i utlåtande nr B 5 gjorda hemställan och särskilt angående utskottets hemställan i utlåtande nr B 7.

Sedermera gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande utskottets hemställan i utlåtande nr B 5 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till denna hemställan samt vidare på godkännande av den vid detta utlåtande avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Mogård begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Mogård begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 72.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I avseende å utskottets hemställan i utlåtande nr B 7, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle godkänna den vid detta utlåtande fogade reservationen.

**Om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning samt angående värdesäk-
ring av sparande, m. m.**

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mogård* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankoutsrottet hemställt i sitt utlåtande nr B 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlå-
tandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans

uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Ewerlöf* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 57;

Nej — 74.

På framställning av herr talmannen beslöts att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till aftonsammanträdet.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 16.59.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 30 juli eftermiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 19.30.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr B 8, i anledning av väckta motioner om utredning rörande problem sammanhängande med Sveriges ställning gentemot det planerade västeuropeiska frihandelsområdet bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. reform av domförhållningarna för häradsrätt

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr B 10 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 6 juni 1958 dagtecknad, till lagutskottet hänvisad proposition, nr B 26, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen följande förslag till

- 1) lag om ändring i rättegångsbalken;
- 2) lag om ändring i strafflagen; och
- 3) lag om ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden.

De i propositionen framlagda lagförslagen inneburo bland annat, att häradsrätt vid handläggning av mål om ansvar för brott varå icke kunde följa straffarbete eller avsättning, från och med den 1 januari 1959 skulle bli domför med lagfaren ordförande och tre nämndemän, samt att i brottmål, varå ej kunde följa svårare straff än böter och vari ej förekom anledning att målsägande funnes, häradsrätt skulle bli domför med endast en lagfaren domare.

Till behandling i samband med propositionen hade utskottet förehåft fyra i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr B 150, av herr *Alexanderson m. fl.*, och

nr B 151, av herr *Pålsson m. fl.* samt *inom andra kammaren*

nr B 186 av herr *Gezelius m. fl.* och nr B 187 av herr *Larsson* i Norderön *m. fl.*

Likalydande voro dels motionerna I: B 150 och II: B 186 dels ock motionerna I: B 151 och II: B 187.

Samtliga motioner utmynnade i hemställan om avslag å propositionen.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt

A. att riksdagen — med avslag å motionerna I: B 150 och II: B 186 samt I: B 151 och II: B 187 i vad de berörde förevarande del — måtte antaga de genom propositionen framlagda förslagen till dels lag om ändring i rättegångsbalken, dels lag om ändring i strafflagen;

B. att riksdagen — med avslag å motionerna I: B 150 och II: B 186 samt I: B: 151 och II: B 187 i vad de berörde förevarande del — måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden.

Reservation hade anförts av fru *Gärde Widemar*, herrar *Franzén*, *Arvidson*, *Alexanderson* och *Gezelius*, fru *Boman* samt herr *Fälldin*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa,

Ang. reform av domförhållsreglerna för häradsrätt

A. att riksdagen — med bifall till motionerna I: B 150 och II: B 186 samt I: B 151 och II: B 187 i vad de berörde förevarande del — måtte avslå de genom propositionen framlagda förslagen till dels lag om ändring i rättegångsbalken, dels lag om ändring i strafflagen;

B. att riksdagen — med avslag å motionerna I: B 150 och II: B 186 samt I: B 151 och II: B 187 i vad de berörde förevarande del — måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden.

Vid utlåtandet fanns därjämte fogat ett särskilt yttrande av herrar *Rylander* och *Jacobsson* i Sala.

Herr ARVIDSON (h):

Herr talman! Det är väl ingen överdrift att säga, att den reform av domförhållsreglerna för häradsrätt, som föreslås i förevarande proposition, har vållat både förvåning och irritation ute på landsbygden. Protester har heller inte uteblivit. Såväl från kommunalfullmäktigeinstitutioner som enskilda har betänkligheter uttalats. Man har i tal och skrift vänt sig till riksdagmän oberoende av partitillhörighet och därvid klart och tydligt sagt ifrån att man inte alls gillar den kraftiga minskning av lekmannainflytandet i häradsrätterna, som förslaget innebär. Konsekvenserna är nämligen så vittgående, att man kan tala om en verklig ombildning av häradsrättens gestaltning och arbetsformer.

Medan för närvarande gäller att minst sju och högst nio nämndemän har säte i rätten, vill man enligt förslaget från och med årsskiftet anförtro det stora flertalet brottmål åt en häradsnämnd, beskuren till tre nämndemän. Den fulltaliga nämnden räknar man endast få befatta sig med de grova brottmålen. Detta betyder enligt gjorda utredningar, att omkring 75 procent av hela antalet mål och ärenden vid de allmänna tingen kan beräknas vara sådana, att de kommer att höra under tremannanämndens behörighet. Det är alltså ingen obetydlig del av

straffrättskipningen, som lägges i händerna på den lilla nämnden. Dit hör t. ex. alla trafikmålen, de vanligaste misshandels-, hemfrids- och ärekränkingsmålen, mål om allmänfarlig vårdslöshet, om snatteri m. m.

I utskottsutlåtandets inledning omnämnes, att förslaget är en följd av 1957 års lagstiftning om ändrade regler för rådhusrätternas domförhet i brottmål. Man ställer sig därför genast den frågan: Är det i likformighetens intresse, som denna reform skall genomföras? Måste man ovillkorligen göra ändring på häradsrätterna för att man ändrat på rådhusrätterna?

Ingen kan väl bestrida att landsbygden har klarat sina rättsskipningsproblem bra hittills. I sin nuvarande utformning har häradsrätterna, som är en flerhundraårig institution, fungerat oklanderligt. Jag kan inte se att det ligger något stötande eller oegentligt, intet för rättssäkerheten vådligt däri, att formerna för befolkningens deltagande i denna samhällseliga uppgift är olika på land och i stad. Vi får besinna häradsrätternas vidsträcktare områden. Att minska lekmannainflytandet i dessa är detsamma som att borttaga en del av den så betydelsefulla orts- och personkännedomen, som en fulltalig nämnd kan tillföra rätten.

En sak, som jag i denna fråga också starkt vill betona, är häradsnämndens karaktär av kollektiv enhet. Nämndemännen kan, som det heter, överrösta domaren. För att deras mening skall bli gällande mot en lagfaren domare måste de vara eniga härom. Det råder ingen som helst tvekan om att en lagfaren domare gärna lyssnar till eniga nämndemän; en sådan samstämmighet uppfattas gärna som ett uttryck för allmänt folkligt rättsmedvetande. Men jag undrar om en lagfaren domare på samma sätt kommer att lyssna till en enig tremannanämnd som till en tredubbel större enig nämnd. Jag tror det knappast.

En annan fråga som jag också ställer mig, nämndeman som jag varit i åtskilliga år, är denna: Efter vilka regler skall en domare inkalla en tremannanämnd?

Ang. reform av domförhållningsreglerna för häradsrätt

Ja, för det första kan det onekligen ha sina risker att endast inkalla tre. Ingen kan på förhand utröna jävsförhållanden. Vi har med nuvarande ordning en marginal på två nämndemän och jag kan inte tänka mig, därest det här föreliggande förslaget går igenom, att man kan underlåta kalla åtminstone en utöver de tre. Det har ofta förekommit vid den häradsrätt där jag suttit, att nämndeman eller nämndemän konstaterat jäv, när de studerat uppropslistan. Det kan vara taxeringsmål, bedrägligt förfarande mot en kommun o. s. v., och så sitter en taxeringsledamot eller en kommunalman i häradsrätten. Sådant är inte så lätt för en domare att utröna, förrän han sammanträffar med sina nämndemän. Och då är det kanske inte så lätt att i en hast i en vidsträckt domsaga få tag i en annan nämndeman.

Vidare skulle jag vilja säga, att vid en huvudförhandling inför tremannanämnd kan det också framkomma omständigheter som påkallar inkallelse av niomannanämnd. Vilka skall sedan inkallas? Att utröna vem som bäst känner till föreliggande mål eller vem som i det ena eller andra fallet har den största personkännedomen är otänkbart. Inte kan heller de mest erfarna inkallas, i så fall blir det illa ställt med rekryteringen. Hur som helst kommer säkerligen den ene nämndemannen att inkallas oftare än den andre.

Att ofta utesluta en nämndeman från deltagande i rättsskipningen är detsamma som att beröva honom erfarenhet och kunskap och därmed också göra honom mindre skickad för sitt uppdrag. Detta gör mig mycket betänksam.

Till sist, herr talman, torde det väl inte råda mer än en mening om att nämnden i en häradsrätt spelar en betydande roll för rättsvården i vårt land och att man därför bör slå vakt om denna gamla institution. Den har skapat en god kontakt mellan bygden och dess domstol. Den har haft en gynnsam verkan på förtroendet för rättsskipningen. Nämndemännen har genom sina förbindelser ute i bygderna mången gång varit domstolarna till ovärderlig nytta.

Visst kan man tala om besparing i det föreliggande förslaget, men det kan väl knappast bli tal om några större summor. Mångsidigheten, som nämndemännens flertal innebär, är något som måste vara till gagn för rättssäkerheten och detta måste vara värt den merkostnad varom här är fråga.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! När vi nu har att pröva förslaget om ändring i häradsnämndens sammansättning, bör man komma ihåg, att det rör sig om en institution, som har månghundraåriga anor i svenskt rättsväsende. Detta bör vara en anledning att gå fram med varsamhet, och detta är motiverat även av den anledningen, att reglerna om domstolarnas sammansättning bör höra till det slags regler, som ändras så sällan och så litet som möjligt. Det är klart, att när man på det sätt, som skett vid rättegångsreformens genomförande, har hela systemet under omprövning, har man också anledning att ompröva domstolsorganisationen och domstolarnas sammansättning i olika mål, men dessemellan är det en klok inställning att inte utan mycket vägran skäl på ett mera väsentligt sätt rubba en sådan institution som t. ex. häradsnämnden.

Sedan gammalt har nämnden i princip bestått av tolv nämndemän. I samband med rättegångsreformen skars antalet ned till nio, varav sju skulle vara närvarande för att rätten skulle vara domför. Det är ganska naturligt, att den moderna tidens förhållanden föranleder en viss reducering av antalet ledamöter i nämnden. Tid och arbetskraft är dyrbara, och man bör helt naturligt pröva hur stort antal nämndemän som behövs för att rättsskipningen skall fungera tillfredsställande. Men även om en sådan reducering sker, är det nödvändigt att man i första hand håller rättsskipningens krav inför ögonen, och det är ju symptomatiskt, att vid den för tio år

Ang. reform av domförhetsreglerna för häradsrätt

sedan genomförda rättegångsreformen ledde omprövningen till en så försiktig sänkning som från tolv till nio i den fullsuttna rätten och från nio till sju av det domföra antalet.

Nu är man däremot i färd med att utan någon egentlig utredning och prövning av nämndens funktion minska det domföra antalet från sju till tre. Det är en åtgärd, som enligt min mening helt och hållet förändrar nämndens karaktär, och som inte bör genomföras på det sätt som här har föreslagits.

Mot detta resonemang invänder väl nu de, som för propositionens och utskottsmajoritetens talan, att det inte är fråga om att ändra nämndens storlek i och för sig, utan bara att tillåta en mindre nämnd att fungera i vissa mindre betydelsefulla mål. Detta är i och för sig riktigt påpekat, men om man granskar i vilka mål den mindre nämnden skulle ha att döma, visar det sig att det gäller omkring tre fjärdedelar av alla mål som handläggs vid häradsrätterna. Till den större nämndens kompetensområde hör huvudsakligen tjuvnads- och andra förmögenhetsbrott och grovare misshandelsmål. Bland de mål, som skulle kunna handläggas med den mindre nämnden kan utöver vad den föregående talaren nämnde räknas falskdeklarationsmål, brott mot olika specialförfattningar, rattfyllerimål och sådant. Trafikmålen blir ju den dominerande kategorien.

Nu är det visserligen så, att det i den förstnämnda gruppen genomsnittligt sett blir fråga om strängare straff, men därmed är inte sagt, att dessa mål ur domstolens synpunkt är svårare att bedöma. I själva verket är det nog så, att t. ex. stöldmålen till nio tiondelar är erkända, så att domstolens avgörande egentligen bara rör frågan om påföljdens art, villkorlig dom eller dylikt, samt straffmätningen. Det är i och för sig viktiga avgöranden, men det är ändå ett ganska enkelt bedömande, där man aldrig med säkerhet kan säga, att ett visst resultat är rätt och ett annat fel.

I den andra målgruppen är det mycket oftare fråga om ett intrikat avgöran-

de av huruvida en påstådd gärning är styrkt eller ej, om ett visst förfarande är brottsligt eller ej. Ofta är det fråga om bedömande av vad som kan sägas vara världslöst, om graden av skuld och om skadeståndsavvägning. Över huvud taget är dessa mål genomsnittligt sett väl så svåra att bedöma och också väl ägnade för prövning av lekmannadomare. Det är också synnerligen allvarliga konsekvenser för de tilltalade och andra parter, som det gäller att avgöra. Ofta utdömes frihetsstraff, och t. ex. en sådan fråga som körkortsindragning kan också ofta bli en följd av domslutet. Det är därför inte riktigt att betrakta denna grupp av mål som mindre betydelsefulla, och då de också utgör den helt övervägande delen av mål anser jag det befogat att betrakta den för dessa mål förekommande sammansättningen av nämnden som den normala.

Sedan länge har det varit medgivet att för s. k. bagatellmål, d. v. s. mål rörande förseelser som inte kan medföra svårare straff än böter, vid häradsrätten reducera nämndemännens antal till tre. Tidigare omfattade denna grupp ett mycket stort antal mål, men numera avgöres de allra flesta av dessa mål genom strafföreläggande, sålunda utan domstols medverkan.

De kvarvarande målen, huvudsakligen mål där tilltalade bestrider att förseelse blivit begången, är vid häradsrätterna mycket få, sannolikt högst en tiondel av alla där förekommande brottmål. Den domstolssammansättning, som hittills ansetts lämpad för dessa rena bagatellmål, skall emellertid enligt det nu föreliggande förslaget bli kompetent även för tre fjärdedelar av de övriga målen. Det finns verkligen anledning undersöka vilka starka skäl som ligger bakom ett sådant förslag.

Det visar sig då, att detta förslag bottenar i de överväganden som gjorts inom stadsdomstolsutredningen. Man hade där problem med arbetsbalansen vid en del rådhusrätter, framförallt Stockholms rådhusrätt, som hade svårigheter att hålla målbalansen inom rimliga gränser. De mål det här gäller handläggs vid råd-

Ang. reform av domförhållsreglerna för häradsrätt

husrätterna av ett domarkollegium, bestående av tre fackdomare. För att nu slippa öka antalet fackdomare och samtidigt ta ett steg på vägen mot större enhetlighet mellan domstolsorganisationen i städerna och på landet, föreslog stadsdomstolsutredningen redan innan den kunde framlägga ett slutligt förslag om stadsdomstolarnas organisation, att de nu ifrågavarande målen liksom på landet skulle handläggas av en fackdomare med nämnd. Fastän situationen i fråga om målbalansen efter hand hade förbättrats med andra medel, framlades förslag om ändrad sammansättning av rådhusrätterna enligt denna princip för riksdagen och blev där, trots starka meningsbrytningar, antaget hösten 1957. Det har emellertid ännu inte trätt i kraft.

I och för sig gick meningarna inte isär i fråga om övergång från juristkollegium till domare med nämnd i de medelsvåra brottmålen, men mot förslaget åberopades, att man borde pröva den lämpligaste organisationen i ett sammanhang för stad och land, och vidare anfördes ekonomiska betänkligheter, då detta förslag skulle medföra ökade kostnader, i varje fall under en övergångstid, för de städer som kunde komma till rätta med sin arbetsbörda med gällande organisation. Frågan om det antal nämndemän som skulle fordras för domförhåll berördes inte så mycket. Med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna var det för genomförandet av reformen otänkbart att föreslå en nämnd av normal storlek. Stadsdomstolsutredningen hade framfört ett uppenbart underbud, nämligen bara två nämndemän. I själva verket hade man då fått en organisation motsvarande den gamla, redan nerkritiserade formen för rådhusrätts sammansättning med borgmästare och två illiterata rådmän. Propositionen gick emellertid en medelväg och föreslog tre nämndemän, d. v. s. samma antal som gäller för bagatellbrottmålen vid häradsrätterna.

I debatten i riksdagen underströks från ömse sidor det principiella önskemålet om likhet mellan stad och land i

möjligaste mån. Som en följd härav kom även i utskottsutlåtandet att inflyta några rader om önskvärdheten av att frågan även för häradsrätternas del snabbt komme under övervägande. Det är dessa rader, som nu föranlett framläggandet av förslaget om nedskärning av häradsnämndens storlek. Någon annan utredning än en rent lagteknisk har inte utförts, då utredningen endast haft det begränsade syftet för ögonen att effektuera riksdagens uttalade önskemål, såsom stadsdomstolsutredningen har uttalat sig.

Jag har emellertid för min del mycket svårt att tro att alla de, som i riksdagen röstade för bifall till propositionen, verkligen hade tagit ståndpunkt till frågan om motsvarande ändring beträffande häradsrätterna. Det visar sig ju också nu att det reses ett starkt motstånd mot den här föreslagna reformen från håll, där man i höstas stödde ändringen beträffande rådhusrätterna. För min del tror jag snarare att det för många var önskemålet om vidgat lekmannainflytande vid rättsskipningen i brottmål i städerna samt önskemålet att påskynda rättsskipningen och undanröja balanserna, som fällde utslaget.

Och det är ju otvivelaktigt att den för rådhusrätternas del genomförda reformen innebär ett ökat lekmannainflytande. Men när man nu kommer till häradsrätterna och där som en konsekvens av beslutet beträffande rådhusrätterna föreslår en sänkning av antalet nämndemän, så innebär detta i realiteten ett minskat lekmannainflytande. I det föreliggande utskottsutlåtandet anföres visserligen att möjligheten till s. k. nämndemansdom, d. v. s. en dom som beslutas av nämnden mot domarens röst, är större när man bara har tre i nämnden än om man har sju. I och för sig är detta uttalande tvivelaktigt. Ty enligt gällande regler fordras att alla deltagande nämndemän eller minst sju skall ena sig för att nämnden skall bestämma domslutet. Om det, såsom vanligt är, sitter nio eller åtta i nämnden, så lär det vara ungefär lika lätt att samla sju röster för en

Ang. reform av domförhållningarna för häradsrätt

mening som att bland tre eller fyra nämndemän åstadkomma fullständig enighet.

Men den sidan av saken är över huvud taget av mindre betydelse. Nämndemansdomar är mycket sällsynta och torde bli ungefär lika ovanliga även om antalet nämndemän minskas till tre. Nämndens inflytande på rättsskipningen sker i realiteten på andra vägar. Genom de synpunkter och argument, som framförs under den enskilda överläggningen, övar nämnden i en inte obetydlig omfattning inverkan på de domslut som meddelas enhälligt av domare och nämnd. Särskilt i avvagnings- och uppskattningsfrågor, t. ex. straffmätning, skadeståndsavvägning och dylikt, är nämndens inflytande mycket påtagligt. Men denna möjlighet blir naturligtvis avsevärt mindre om nämndemännens antal beskäres. I nämnden bör det finnas tillgång till erfarenheter från olika områden, och frågorna bör belysas från olika utgångspunkter. Då man alltid måste räkna med att en del av nämndemännen är mindre aktiva vid överläggningarna, är det nödvändigt att antalet deltagande inte blir alltför litet. I det ena slaget av mål har man särskild nytta av en nämndeman med den och den erfarenheten, den och den ställningen, i ett annat mål är det en annan som har att tillföra rätten värdefulla synpunkter.

Jag skulle inte hålla för otroligt att man utan olägenhet skulle kunna minska det föreskrivna antalet domföra ledamöter i nämnden i någon liten utsträckning. Stadsdomstolsutredningen har också antytt att den överväger en sådan minskning, kanske så att det domföra antalet skulle bli sex eller fem. Att för det stora flertalet mål göra en så radikal nedskärning som till tre nämndemän förefaller däremot åtminstone mig vara en olycklig åtgärd. Kanske man inte kommer att kunna direkt påvisa några skadeverkningar, om förslaget genomföres, men i det långa loppet kommer det enligt min mening att försämra rättsskipningens kvalitet och även dess förankring hos allmänheten. Om, såsom nyss antyddes, den stora nämnden minskas så

att det domföra antalet blir fem eller sex, bör det inte heller föreligga några praktiska eller ekonomiska hinder för att använda denna nämnd i alla mål som inte har ren bagatellmålskaraktär.

Det har uttalats, bl. a. av stadsdomstolsutredningen och första lagutskottet, att man från rättssäkerhetssynpunkt inte kan resa några invändningar mot den föreslagna reformen. I detta uttalande kan jag inte obetingat instämma. Det beror på vad man menar med invändningar från rättssäkerhetssynpunkt. Om man därmed menar att reformen inte innebär någon försämring av rättsskipningen i dessa mål måste jag bestämt bestrida uttalandets riktighet. Om man anser att lekmannainslaget i rättsskipningen, särskilt i brottmål, är av värde, och reformen, såsom jag förut påpekat, innebär en försvagning av lekmannainflytandet, så är det klart att den också innebär en försämring av rättsskipningen vid häradsrätterna. Uttalandet kan därför försvaras endast om det anses innebära, att rättsskipningen inte försämrans mera än som kan anses försvarligt med hänsyn till målens betydelse.

Jag för min del är emellertid av den uppfattningen, att de mål som det här gäller är av så stor betydelse för dem, som är berörda därav, att det inte är försvarligt att försämma rättsskipningens kvalitet i detta avseende. Skälen för en ändring är, som framgår av vad jag har sagt, inte starka. Likhetskravet bör icke rimligen åberopas för en forcering av frågan, eftersom den olägenhet som föreligger har bestått så länge utan några reella olägenheter. Enligt min mening vore det lyckligt, om likheten en gång i framtiden kunde uppnås så att säga på en annan nivå än den nu aktuella. Några särskilda olägenheter för häradsrätterna har inte försports och har inte heller åberopats som stöd för reformen.

Till sist, herr talman, vill jag framhålla att denna fråga uppenbarligen är sådan, att den inte rimligen bör ha något med partigränserna att skaffa; varken det ena eller det andra partiet bör ha anledning att anlägga någon särskild synpunkt i det här fallet. Alla är intresse-

Ang. reform av domförhållningsreglerna för häradsrätt

rade av att rättsskipningen blir skött på ett så bra sätt som möjligt, och jag tror att vi i detta fall inte har någonting att vinna genom den reform, som här har föreslagits.

Jag ber därför, herr talman, att få instämna i yrkandet om bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Nils Theodor Larsson* (cp), *Boman* (fp) och *Ewerlöf* (h), herr andre vice talmannen *Lodenius* (cp) samt herrar *Sunne* (fp), *Edström* (fp) och *Jacobsson* (fp).

Herr PÁLSSON (cp):

Herr talman! I och för sig skulle jag kunna nöja mig med ett instämmande i de två anföranden, som här har hållits, men då jag råkar befinna mig i den situationen, att jag är motionär, vill jag ändå säga några ord i detta sammanhang.

När jag hade läst propositionen en gång i våras, så kvarstod egentligen bara en stor förvåning. Det var rätt svårt att förstå anledningen till de förslag, som framlades däri. Sådana förslag brukar ju framkomma, om det är något som man tycker inte har fungerat bra. Men att häradsrätterna inte skulle ha skött sin uppgift på ett fullt tillfredsställande sätt, det har väl inte gjorts gällande vare sig i propositionen eller i utskottets skrivning.

Då forskar man efter motivet till de föreslagna ändringarna, och jag frågade mig, om det manne var rena besparingsiver, som man velat lägga i dagen, då man tog fasta på den — sett i ett större sammanhang — mycket ringa kostnad som det här rör sig om. Jag tror nu inte ens att så är fallet utan det är väl på det sättet, som herr Alexanderson mycket tydligt har klargjort, att man i något ovist och brådskande nit har strävat efter att få rådhusrätterna och häradsrätterna konstruerade precis likadant.

Det är ju rätt underligt, att denna tankegång har kommit så hastigt på. Det har i alla tider varit en betydande

skillnad emellan rådhusrätternas och häradsrätternas konstruktion och arbetsformer. Först under senare år har rådhusrätterna sålunda fått nämndemansinstitutionen. Måhända har det inte klaffat riktigt bra med den nya ordningen i storstädernas rådhusrätter, enkannerligen i Stockholm, som enligt tidningarna har haft svårt att få ett tillräckligt antal nämndemän. Så har det då skett en uppdelning, där man övergivit tremanafackdomarna och övergått till en domare med nämnd för att lösa den eftersläpning, som råder i Stockholm i fråga om målavverkningen.

Men om man gör på det sättet, finns det väl bra liten anledning att ge sig på häradsrätterna, som har visat sig kunna klara sin uppgift. Skulle det inte vara rimligt att skynda fram med litet mindre iver? Då är det troligt, att även rådhusrätterna kommer att finna sin form med nämndemannainstitutionen.

För mig kvarstår inget annat motiv än det, att man i sin iver vill skapa en uniformitet även på domstolsområdet. Det är en iver, som jag tycker är rätt opåkallad. I synnerhet menar jag, att man inte gör den domstolsorganisation, rådhusrätterna, som nu har svårigheter, någon tjänst genom att göra om häradsrätterna, som har visat sig fylla sin uppgift på ett fullt tillfredsställande och oklanderligt sätt.

Jag vill också i detta sammanhang säga, att utskottet torde förringa värdet av nämndemännens insatser och uppgifter, då det här menar, att frågan om kännedomen rörande ortsförhållanden och lokaliteter klaras ändå. Det är inte så säkert, åtminstone inte då det gäller de geografiskt sett stora domsagorna, ty det finns kanske 6—7 storkommuner inom tingslaget och avstånden rör sig kanske om 20 mil, och ibland mycket mera. Då blir det nog besvärligt för den nämnd, som är reducerad till tre personer, att tro sig kunna företräda lokal-kännedomen inom skilda områden på det så vidsträckt domsområdet. Jag tror att denna kännedom är av inte ringa betydelse.

Såsom herr Alexanderson mycket rik-

Ang. reform av domförhetsreglerna för häradsrätt

tigt påpekade bör nämndens insatser inte mätas efter antalet nämndemansdomar utan, såsom den erfarne häradshövdingen sade, efter det bidrag nämnden ger vid överläggningarna då det gäller att bedöma skäligheten av skadestånd, av straffsatser o. s. v. När jag tog del av vilka mål som här skulle falla under tremannanämndens domvärjo, om jag så får uttrycka mig, blev jag faktiskt litet ängslig över att till dem även skulle hänföras fängelsemål. Det är ju alltså inte bara småpotatis det rör sig om inom den föreslagna ramen. Jag skall inte göra mig skyldig till ett återupprepanande av vilka mål det gäller — kammaren har alldeles nytt hört det — men dit hör även mål av mycket stor betydelse. Jag tycker inte att det är rimligt att en tremannanämnd skall handlägga sådana mål.

Utan all förhävelse vill jag säga att jag under de trettio år jag suttit som nämndeman i ett jämtlandstingslag väl har samlat någon liten erfarenhet, och denna min erfarenhet sammanfaller rätt väl med vad herr Arvidson här nyss utvecklade. Jag tror att det är rätt angeläget för vår rättsvård, för folk och bygder, att bibehålla en institution, som har visat sig fylla måttet och under århundraden varit en hållbar organisation. Den bör inte brytas sönder. Man bör visa någon respekt för traditionen också, så länge det inte finns andra ting att uppna än att skapa uniformitet med rådhusrätterna. Den gången frågan om rådhusrätternas organisation var uppe hade jag ingen tanke på att utvecklingen skulle ta den här vändningen. Jag var tvärtom av den uppfattningen att den då genomförda ändringen var nödvändig för att hjälpa just rådhusrätterna att komma till rätta med sina svårigheter, men jag hade aldrig trott att den organisationen skulle utgöra ett provkort på hur häradsrätterna skulle se ut, sedan det gått ett par år.

Jag skall, herr talman, inte upptaga tiden längre. Såsom jag sade i början av mitt lilla anförande var mina synpunkter helt tillgodosedda i debatten genom de anföranden som hållits av herrar

Alexanderson och Arvidson, men som gammal nämndeman tyckte jag att jag borde säga några ord även jag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr AHLKVIST (s):

Herr talman! I likhet med herr Alexanderson får jag kanske erinra om att när förra årets höstriksdag antog propositionen om ändrade domförhetsregler i rådhusrätterna, var utskottet inte enigt.

Bland de motiv, som reservanterna stödde sig på när de yrkade avslag på den propositionen, fanns även det att man önskade likställighet i domförhetsreglerna mellan å ena sidan rådhusrätt och å andra sidan häradsrätt. I reservationen heter det sålunda beträffande detta avsnitt bl. a. följande: Det torde »vara ett önskemål — — — att åstadkomma en mera enhetlig underrättsorganisation än för närvarande. I detta hänseende går emellertid förslaget närmast i motsatt riktning» så att olikheten i stället blir större. »En sådan skillnad kan uppenbarligen icke motiveras med någon skillnad i fråga om ordförandens eller nämndemännens kompetens i rådhusrätt och häradsrätt och måste därför framstå såsom godtycklig.»

En av reservanternas talesmän här i kammaren utvecklade denna tanke ytterligare i följande uttalande: »Det måste vidare anses vara stötande för rättskipningen om man på en plats, t. ex. Stockholm, där det finns både en rådhusrätt och flera häradsrätter, har olika sammansättning av domstolarna. Samma slags mål, som i Södra Roslags domsaga prövas av häradshövdingen plus en nämnd på sju till nio ledamöter, kommer att vid Stockholms rådhusrätt prövas av en domstolsavdelning bestående av en domare och tre nämndemen.» Och vederbörande fortsatte: »En dylik ordning kommer enligt vår uppfattning inte att öka tilltron till rättskipningen.»

Dessa synpunkter framfördes redan vid utskottsbehandlingen. Där förelåg vidare en motion, väckt av häradshövding Fröding i medkammaren. Jag vill

Ang. reform av domförhetsreglerna för häradsrätt

inom parentes säga att häradshövding Fröding ju har en rakt motsatt uppfattning mot häradshövding Alexanderson i denna fråga, och därest han deltagit i utskottsbehandlingen, hade han befunnit sig på utskottsmajoritetens sida. Herr Fröding väckte emellertid vid förra årets höstriktsdag i samband med propositionen om rådhusrätterna en motion, där han framhöll önskvärdheten av att jämväl häradsrätternas domförhetsregler blev föremål för omprövning, detta för att uppnå likformighet i fråga om underrätternas sammansättning. Utskottet ansåg sig inte då böra tillstyrka denna motion utan föregående remissbehandling, men i anledning av motionen och inte minst på grund av reservanternas uttalande önskan om enhetliga domförhetsregler i underrätterna skrev utskottet: »Utskottet finner det emellertid önskvärt, att denna fråga . . . snarast möjligt och utan avvaktan på slutförandet av utredningens uppdrag toges upp till övervägande och att därav föranledda förslag förelägges riksdagen.» Detta utskottsuttalande antogs av denna kammare med 89 röster mot 38 och av medkammaren med 124 röster mot 67.

Med den nu föreliggande propositionen har alltså riksdagens beställning effektuerats. Det verkar dock inte som om reservanterna var nöjda. Även vid denna riksdag har väckts motioner i frågan med anledning av den föreliggande propositionen. Där finns ett motionspar, väckt av delvis samma ledamöter som förra året var reservanter. I detta motionspar heter det emellertid inte nu, att ordförandens och nämndemännens kompetens i häradsrätt och rådhusrätt inte motiverar någon skillnad i domförhetsreglerna. I år skriver man i stället i motionen, att förhållandena vid häradsrätt och rådhusrätt skiljer sig från varandra i så väsentliga avseenden, att ett rent likformighetskrav icke är tillräcklig grund för den föreslagna reformen. Jag måste säga att jag har svårt att acceptera en motivering, som så väsentligt ändras från år till år.

Det finns ett annat motionspar med herr Pålsson i Lit som huvudmotionär

i denna kammare, där man ifrågasätter huruvida riksdagen skulle ha accepterat någon av reformerna, om förslagen hade förelagts riksdagen samtidigt. Ja, jag vet nu inte hur man läser utskottsutlåtanden, men om utskottet samtidigt har till behandling en proposition om ändrade domförhetsregler vid rådhusrätterna och en motion om ändrade domförhetsregler vid häradsrätterna och utskottet tillstyrker propositionen samt i anledning av motionen i sin skrivning begär förslag om ändrade domförhetsregler i häradsrätterna, så att dessa regler kommer att överensstämma med de ändrade domförhetsreglerna i rådhusrätterna, och riksdagen sedan bifaller detta utskottsutlåtande, så har jag svårt att förstå hur man kan säga, att reformerna inte behandlats samtidigt.

Inte minst i det sistnämnda motionsparet förekommer en mängd överdrivna farhågor. Vid genomläsningen av dessa motioner får man närmast det intrycket, att rättssäkerheten och lekmannainflytandet skulle vara beroende av antalet ledamöter i häradsnämnden. Jag får säga, att jag inte delar den uppfattningen. Men till dem som röstade för propositionen om ändrade domförhetsregler vid rådhusrätterna vill jag säga, att har man den uppfattningen att antalet ledamöter är avgörande för rättssäkerheten och lekmannainflytande, hur kunde man då stödja och rösta för den propositionen? Och är det för övrigt inte litet oartigt mot nämndemännen i häradsrätterna att ifrågasätta, att dessa skulle ha svårare att hävda sig mot juristdomaren än kollegerna i rådhusrätten?

Man nämner vidare i dessa motioner vissa speciella förhållanden på landsbygden, såsom att landsbygdens förbinderser med domstolarna nu i stor utsträckning förmedlas av nämndemännen samt att dessa ofta tillhandagår sina sockenbor med hjälp och råd i åtskilliga för vederbörande betydelsefulla juridiska frågor. Och man förmodar att befolkningens möjligheter till sådan rätts hjälp skulle försämrats, om reformen antages. Jag tror att man kan ta det lugnt i detta hänseende. Enligt min uppfatt-

Ang. reform av domförhetsreglerna för häradsrätt

ning kommer det inte att väljas så mycket färre nämndemän, om reformen antages, än enligt nuvarande ordning. Den i motionen nämnda budskickningen kan alltså säkerligen ostört bedrivas även i fortsättningen.

Såsom redan har nämnts i debatten, skall i brottmål, där straffarbete förekommer i straffskalan, den stora nämnden alltjämt deltaga. Att vid häradsrätt, i likhet med vad som redan beslutats för rådhusrätt, nämnden blir domför med tre ledamöter då vid brottmål straffarbete ej ingår i skalan, innebär ju ingalunda att i dylika mål inte får deltaga mer än tre i nämnden. Departementschefen säger ju tvärtom i propositionen: »Den omständigheten att häradsrätt i mål om brott, varå icke kan följa straffarbete eller avsättning, är domför med tre i nämnden bör uppenbarligen ej... utgöra hinder för att i sådana mål låta fulltalig nämnd medverka.» Departementschefen fortsätter: »Tvärtom bör så ske, då särskilda skäl påkallar det, såsom att bevisningen är vidlyftig eller svårbedömbär eller det eljest befinnes lämpligt. Även rent organisatoriska skäl kan tala för att nämnden är fullsutten.»

Jag tänker mig att det i de mindre häradsrätterna inte blir så mycket mindre tjänstgöring för nämndemännen. Om det vid samma ting, vilket väl ofta är fallet, förekommer mål, där fullsutten nämnd skall medverka, är det väl av organisatoriska skäl lämpligt att den stora nämnden medverkar även vid de s. k. enklare brottmålen. Vid de större rådhusrätterna kan det väl bli något mindre ofta som nämndemännen behöver inkallas till tjänstgöring. Om detta emellertid i sin tur kan leda till att rekryteringsmöjligheterna för val av nämndemän breddas, så att de i större omfattning än för närvarande kan komma att omfatta även löntagargrupper, kan jag för min del icke finna att det leder till någon försämrad rättssäkerhet eller något minskat lekmannainflytande.

Inte minst med hänsyn till att riksdagen har beställt denna reform och utskottet tillstyrkt bifall till propositionen

ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har begärt ordet för att helt kort få säga att jag instämmer i det särskilda yttrande, som avgivits av herrar Rylander och Jacobsson i Sala.

När ett liknande ärende var före här i kammaren i fjol hade jag ett par motioner, som innebar yrkande om avslag på det då föreliggande förslaget eller vissa mildrande övergångsbestämmelser i detta. Skälet till min ståndpunkt då var bland annat, att ett beslut beträffande rådhusrätterna i förevarande avseende inte borde föregripa en enhetlig reform av domstolsväsendet, och dessutom ansåg jag att man borde ha likformighet på detta område. Jag fann det orimligt att ett mål, som i en rådhusrätt skulle kräva tre nämndemän, skulle behöva sju till nio nämndemän, om det förekom i en häradsrätt.

När nu riksdagen trots den pågående utredningen beslöt att genomföra reformen i fråga om rådhusrätterna, anser jag mig, i konsekvens med min inställning beträffande likställighet mellan rådhusrätt och häradsrätt, böra biträda utskottets förslag denna gång. Jag gör det av de skäl som anförts i det särskilda yttrandet, och jag gör det så mycket hellre som det ju inte här är fråga om några tvingande bestämmelser. Om det i en liten domsaga av praktiska skäl visar sig svårt att dela målen mellan olika nämnder, finns ju den möjligheten kvar att avgöra målen med större nämnd. Jag har därför inte velat motsätta mig den likhet i fråga om domförhetsreglerna, som nu föreslås mellan rådhusrätt och häradsrätt.

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! När jag hörde utskottets representant föra talan för propositionen fäste jag mig vid att det för hans uttalande var karakteristiskt, liksom det är för hela detta ärende, att några egentliga positiva skäl för förslaget inte framföres. Han nöjde sig med att kritisera de

Ang. reform av domförhållningsreglerna för häradsrätt

argument, som vi anfört mot att över huvud taget någon förändring skall göras i fråga om en institution som fungerar bra såsom den nu är. De positiva skälen har vi inte hört någonting av. Det enda är likformighetskravet, och det talade han inte heller så mycket om, av den enkla anledningen att vi i princip är ense om att man bör sträva efter större likformighet mellan stad och land på domstolsorganisationens område. Jag tror dock inte att man kan komma till fullständig likformighet.

Utskottets talesman uppehöll sig framför allt vid frågan om vad riksdagen beslöt och debatterade på hösten 1957 och återopade det önskemål, som utskottet hade uttalat. Det må tillåtas mig att påpeka, att något ståndpunktstagande till just denna fråga inte har skett. Man uttalade önskemål om att den saken skulle tagas upp till övervägande, men något ståndpunktstagande var det inte fråga om. För övrigt tror jag att det underströks särskilt i debatten av justitieministern, att den ståndpunkt, som riksdagen då tog, inte skulle vara prejudicerande för frågan om hur häradsrätterna skulle bli organiserade i fortsättningen.

Vad beträffar de önskemål om likformighet, som anfördes även från reservanternas sida vid riksdagsbehandlingen hösten 1957, så är detta inte något märkvärdigt. Det är ju detsamma som jag har framfört här. Men de slutsatser, som jag drog av det, var att man bör pröva det hela i ett sammanhang. Man skall bedöma både för rådhusrätternas och för häradsrätternas del, vilket som är den lämpliga sammansättningen. Man skall inte i panikens tecken inför de ökande balanserna besluta en organisation, som inte var riktigt genomtänkt, och sedan, såsom här har skett, anse att konsekvenserna fordrar, att den skall genomföras även på ett annat område, där man redan har en bättre och starkare organisation. Över huvud taget har man varken i samband med rådhusrättsreformen eller nu i samband med förarbetena till denna proposition verkligen tagit upp till debatt, hur stor nämnden lämpligen bör vara. Man har inte annat

än här i riksdagen diskuterat fördelarna med flera eller färre nämndemän.

Herr Ahlkvist har naturligtvis formellt sett rätt, då han säger att de, som röstade för rådhusrättsreformen 1957, därvid också har tagit ståndpunkt till det i utskottsutlåtandet införda uttalandet om önskvärdheten av ett övervägande för häradsrätternas del. Men det är nog också bara formellt. Vi hörde här alla, hur herr Pålsson nyss talade om, att han för sin del inte hade lagt något sådant i sitt ståndpunktstagande då. Jag tror att det är många med honom som gjort så.

Slutligen några ord om den ståndpunkt, som intagits av utskottets ordförande och som här närmare har framförts av herr Lundström. Jag har svårt att se hur deras ståndpunkt egentligen går ihop. De motsatte sig då reformen beträffande rådhusrätterna. Det skedde, vilket är att märka, delvis av det skälet att de inte ansåg den organisationsformen lämplig. Men när riksdagen trots detta har beslutat genomföra reformen, så har man ansett att den bör genomföras även för häradsrätternas del.

Jag kan inte befria mig från tanken att utskottets ordförande, som har sin erfarenhet huvudsakligen från rådhusrätterna, inte har så stort intresse för hur en sådan här sak ter sig från häradsrätternas synpunkt.

Herr statsrådet LINDELL:

Herr talman! Herr Ahlkvist har utförligt angivit, att det väsentliga motivet för förslaget är att ytterligare närma de båda underrättstyperna till varandra i enlighet med riksdagens förra höstens uttalade önskemål. Det är önskvärt — det medgav också herr Alexanderson i sitt senaste anförande — att brottmålen avdömas av domstolar med likartad sammansättning utan hänsyn till om det är fråga om stad eller land. Jag vill även understryka, att numera också många tätorter, t. o. m. ganska stora städer, lyder under häradsrätt. Som exempel kan jag nämna, att Solna stad bildar en domsaga med häradsrätt. Det är ju, som herr Ahlkvist också påpekade, en ganska

Ang. reform av domförhållningarna för häradsrätt

egendomlig ordning, att den domstol, som dömer i brottmål i en sådan domsaga, skall vara sammansatt på ett annat sätt än t. ex. domstolen i Stockholm och Södertälje.

När man förra hösten efter — som jag har anledning förmoda — omsorgsfull prövning i första lagutskottet kom fram till att lagfaren domare med tremansnämnd är en lämplig sammansättning för rådhusrätt vid prövning av de medelstora brottmålen, bör det vara en tämligen given konsekvens att den ordningen accepteras även för häradsrätternas del. En härads hövding med tre nämndemän bör väl vara lika kompetent som en rådmän med tre nämndemän.

Reservanterna menar emellertid, som vi har hört, att nedskärningen av nämnden för dessa brottmål innebär en försämring av rättsskipningens kvalitet. Jag har för min del själv i propositionen understrukit den betydande roll för rättsvården i vårt land, som nämnden spelar. Men det är på detta område som på så många andra nödvändigt att anpassa sig efter utvecklingen. I vår tid får det väl anses som misshushållning med arbetskraft att förutom den lagfaren domaren ha sju till nio nämndemän samlade för att handlägga dessa mål, där det straff som kommer i fråga i flertalet fall endast är böter. Jag vill också påpeka, att strukturen av befolkningen i många domsagor i betydande grad ändrats genom tätortsbildningen. Vi vill att nämnden någorlunda skall utgöra en avspiegling av olika samhällsgrupper och åldersgrupper inom området. Därför måste vi särskilt i dessa domsagor hålla med lekmannakafterna.

Herrar Arvidson och Pålsson talade om besparingar och tänkte då närmast på ekonomiska besparingar. En besparing måste vi göra, men det jag närmast tänker på är de personella resurserna. Det går nämligen inte att i dessa tätortssamhällen lägga en alltför tidskrävande domaruppgift på t. ex. löntagare och andra anställda; då vägrar de att ställa upp. Och då kan följden bli, såsom också uppges ha skett på några håll, att inslaget i nämnden av pensionä-

rer och personer, som står vid sidan av arbetslivet, blir alltför dominerande. Särskilt för större domsagors bemaning med en kvalificerad och differentierad nämnd kan det därför vara av stort värde, att de mindre svåra brottmålen kan behandlas med en mindre nämnd. Sådana mål kan då t. ex. sammanföras till särskilda sammanträden eller behandlas på särskild tid före eller efter de större målen.

Reservanterna framför också den invändningen, att förslaget genomförande minskar nämndens möjligheter att tillföra domstolen orts- och personkännedom. Denna synpunkt har ganska ingående övervägts av utredningen, som påpekar att häradsnämndens förtrogenhet med ortens särskilda förhållanden inte spelar samma roll nu som tidigare. Nämndens möjlighet att tillföra domstolen lokalkännedom har minskat genom att städer och andra tätorter i stor utsträckning ingår i tingslagen. Utredningen har också påpekat, att den gällande processordningen inte tillåter att rätten grundar sina avgöranden på material, som rättens ledamöter inhämtat utanför målet. Domen skall grundas på vad som framkommit vid huvudförhandlingen och inte på någonting annat. Inom parentes sagt kan jag säga, att enligt min mening har nämnden en viktigare egenskap än sin orts- och personkännedom däri, att den tillför domstolen lekmännens livserfarenhet och allmänna medborgerliga utblick.

Jag vill också understryka, att förslaget inte lägger hinder i vägen för att använda fulltalig nämnd i de ifrågakommande brottmålen. Det vore givetvis inte i överensstämmelse med reformens syfte, om en härads hövding konsekvent och utan hänsynstagande till omständigheterna inkallade stor nämnd i alla dessa brottmål. Men i den mån härads hövdingen finner det behövt, är det inte något som hindrar att han utnyttjar stor nämnd. Jag har också, såsom herr Ahlqvist påpekade, i propositionen framhållit att härads hövdingen bör låta fulltalig nämnd medverka i alla de fall, då bevisningen är vidlyftig eller svårbe-

Ang. reform av domförhållningarna för häradsrätt

dömbar eller det eljest befinnes lämpligt. Som herr Ahlkvist också påpekade, kommer redan de arbetstekniska förhållandena i många av de mindre och medelstora domsagorna att utgöra en praktisk omständighet, som gör att den nuvarande nämndorganisationen kommer att bibehållas i stort sett oförändrad.

Jag vill alltså säga, att den föreslagna nämndorganisationen i domsagorna på intet sätt kommer att spoliera det gamla och enligt min mening ytterst värdefulla lekmannadeltagandet i rättsskipningen. Tvärtom — i de fall, då det gäller att hushålla med lekmännens prestationer och förbehålla dem de verkligt viktiga avgörandena, syftar den föreslagna ordningen till att bevara och levandegöra ett folkligt inflytande i rättsavgörandena som svarar mot strukturförändringarna i samhället. Jag kan därför utan tvekan rekommendera kammaren att följa utskottets förslag, vilket innebär ett fullföljande av riksdagens för endast några månader sedan uttalade önskemål och ett bifall till propositionen.

Herr PÅLSSON (cp):

Herr talman! Jag vill endast göra några reflexioner med anledning av justitieministerns anförande.

Justitieministern angav som ett viktigt skäl — och det kan jag förstå — att man bör hushålla med den mänskliga arbetskraften, och att det var mera ett hushållande på det planet än ett hushållande med statens kostnader för nämndemännen, som det här var fråga om. Visst låter detta säga sig, men jag undrar hur det blir, om de nämndemän, som tillhör stora nämnden och inte treman-nämnden, får tjänstgöra bara sporadiskt, någon gång då och då. Det kan inte skapas något intresse för en sådan tjänstgöring, om de bara skall kallas in vid några enstaka tillfällen. Man får tänka på att hushålla med krafterna på det sättet, att man väcker intresse för göromålen hos dem, som skall sitta i nämnden. Det är ju inte enbart själva

sammanträdesdagarna det är fråga om.

Sedan säger justitieministern, att det inte är någonting som hindrar att häradshövdingen kallar in den stora nämnden. Man får ju det intrycket, att detta nästan skulle bli regel. Och då undrar jag hur mycket som egentligen blir kvar av denna hushållning, om vi undersöker saken litet noggrannare.

Jag har ingalunda blivit övertygad om att vi nu är inne på rätt väg, då vi genomför det här förslaget bara för att kopiera rådhusrätterna. Min reflexion kvarstår, att vi här ger oss på en institution, mot vilken det inte finns några anmärkningar, men vi gör det för att få den där likheten till stånd — och det är en sak som inte övertygar mig.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att ha upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herrar *Arvidson* och *Alexanderson* begärde votering i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans upp-

Om skyldighet att förse bilar och motorcyklar med registrerande hastighetsmätare
 fattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herrar *Arvidson* och *Alexanderson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 70;
 Nej — 50.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr B 13, i anledning av väckt motion angående utredning om en bättre koncentration av rättsvården på den mera samhällsfarliga kriminaliteten, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om skyldighet att förse bilar och motorcyklar med registrerande hastighetsmätare

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr B 10, i anledning av väckt motion om skyldighet att förse bilar och motorcyklar med registrerande hastighetsmätare.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr B 67, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Edström* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring av vägtrafikförordningen rörande registrerande hastighetsmätare, att samtliga bilar och motorcyklar skulle vara skyldiga att efter viss övergångstid vara utrustade med registrerande hastighetsmätare av typ som ständigt registrerade hastigheten under de sista 200—300 m fordonet färdats.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion, nr I: B 67, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av fru *Hamin-Thorell* samt herrar *Edström* och *Anderson* i Sundsvall, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av förevarande motion, nr I: B 67, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till ändring av de i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 intagna bestämmelserna rörande registrerande hastighetsmätare i enlighet med vad reservanterna anfört.

Herr *EDSTRÖM* (fp):

Herr talman! Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppgift att ett genomförande av den här föreslagna trafiksäkerhetsreformen skulle medföra en utgift för fordonsägarna på mellan 100 och 300 miljoner kronor är oriktig och beroende på missuppfattning. Den siffran skulle nämligen förutsätta att reformen omedelbart genomfördes. Som framgår av såväl motion som reservation har emellertid något förslag av den arten icke framlagts. Tvärtom har understrukits nödvändigheten av att denna reform genomföres successivt, så att så många som möjligt av fordonen får sina registrerande hastighetsmätare från början som fabriktionsdetalj, varigenom kostnaden höst betydligt skulle nedbringas, sannolikt till några tiotal kronor för var och en. Bara för en ringa del av fordonen skulle mätarna behöva insättas på ett senare stadium, i vilket fall kostnaderna för dem skulle komma att belöpa sig till de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknade 100 å 200 kronorna per fordon. Denna engångskostnad bör dock ställas i relation till vad trafikolyckorna kostar landet samhällsekonomiskt. NTF har nyligen gjort en utredning, enligt vilken olyckorna skulle kosta landet närmare 1 000 kronor om året per fordon. Om reformen kunde medföra en minskning av dessa olyckor med bara fem procent, vilket är mycket sannolikt, skulle engångskostnaden för apparaten vara betalad redan under det andra året. Därtill kom-

Om skyldighet att förse bilar och motorcyklar med registrerande hastighetsmätare mer ju de sparade livet och den minskade förlusten av arbetsinsatser. Redan med hänsyn till fordonsägarnas ekonomiska intressen borde därför reformen snarast genomföras.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen säger att det ännu är för tidigt att uttala sig om möjligheten att få fram en praktiskt användbar mätare enligt angiven princip. Jag vill emellertid erinra om att motionen åtföljdes av patenthandlingar för en sådan mätare som redan prövats, inte minst av omdömesgilla läkare. Mätare av denna typ är mycket hållbara, och all sannolikhet talar för att mätartyper skall kunna framställas som i regel håller bilens livslängd ut.

Plomberingen bör knappast heller skapa några svårigheter. Vi har ju dylika plomberingar sedan årtionden, t. ex. på våra gasmätare och elmätare i bostadsvåningarna. Att dessa skulle vara ineffektiva och inte tillräckligt betryggande ur kontrollsynpunkt har väl ännu ingen påstått.

Reformens stora betydelse ur trafik-säkerhetssynpunkt är klart motiverad i reservationen, och jag inskränker mig därför här till att yrka bifall till reservationen.

Herr förste vice talmannen **STRAND** (s):

Herr talman! Man kan väl utan vidare utgå från att motionärerna har tänkt sig den här saken som en mycket stor reform för trafiksäkerhetens främjande. Det finns bara den haken för möjligheterna att nå ett sådant mål genom den föreslagna reformen, att vi för närvarande inte har något material av den beskaffenhet som skulle erfordras för att kunna realisera tanken. Det måste ju vara fråga om en registrerande hastighetsmätare av sådan beskaffenhet att den är tillförlitlig, inte kräver alltför stor tillsyn och inte kan påverkas av motorfordonsföraren själv. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som har fått tillfälle att yttra sig över motionen, har ju instämt i tanken på de fördelar som skulle ligga i möjligheten att vid varje inträffad trafikolycka kunna konstateras

hastigheten under de sista 200 eller 300 meterna av färden, men styrelsen tvivlar på att ett sådant instrument, monterat på en bil, skulle i någon större utsträckning verka hämmande på bilföraren själv. Det måste väl ändå vara så att de flesta bilförare inte räknar med att de, om de kör fort, tar några risker eller skall råka ut för någon olycka. Men väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastnar också för att vi inte har något instrument av den beskaffenhet som skulle erfordras. Om något sådant skulle kunna anskaffas, räknar man med att kostnaden skulle bli ganska avsevärd.

Nu återopas i motionen det beslut som riksdagen för ett par år sedan fattade om skyldighet för tyngre fordon att vara försedda med färdskrivare. Dessa färdskrivare motiveras naturligtvis också av möjligheten att kontrollera den fart som fordonsföraren har hållit under färden. En sådan färdskrivare har ju den fördelen att den registrerar hela färden. Motivet för dess tillkomst har emellertid också varit, att man skulle få tillfälle att kontrollera i vilken utsträckning motorfordonsförare användes såsom förare. Det har ju nämligen i regel gällt sådan trafik, för vilken lejd arbetskraft begagnats, och klagomål har inkommit från motorfordonsförarnas fackliga organisationer över att arbetstiden är okontrollerbar och att förarna utnyttjats i betydligt större utsträckning än arbetstidslagen medgav. Det senare skulle man möjligen kunna bortse från, men man slog också fast att det måste utgöra en mycket väsentlig faktor i olycksbefrämjande syfte.

Nu har motionärerna tänkt sig, att riksdagen skulle kunna fatta ett principbeslut, innebärande att motorfordonen skulle utrustas med sådana instrument, när dylika kunde anskaffas. Men det är väl litet orealistiskt att begära att riksdagen skall fatta ett sådant beslut. Under utskottsbehandlingen har sagts, att först när en stor avsättning för ett sådant instrument kan förutses eller förutsättning härför föreligger, kommer ansträngningarna att inriktas på att skaffa fram ett instrument till överkomligt pris

och med den tillförlitlighet, som det måste äga, om det över huvud taget skall ha någon praktisk betydelse.

Herr talman! Den tänkta registrerande hastighetsmätaren kan vara av värde när det gäller att förhindra olycksfall liksom för att man skall kunna konstatera, i vilken utsträckning en alltför hög hastighet hos den som råkat ut för en olycka varit medverkande till olyckan. Men vi inom utskottet har ändå funnit, att det för närvarande icke finns någon realistisk bakgrund för ett beslut i enlighet med motionens syfte.

Jag hemställer därför om bifall till utskottets förslag.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av vad herr förste vice talmannen sade om att ett beslut av riksdagen skulle kunna stimulera till att en sådan här apparat, som kunde fylla rimliga krav på ändamålsenlighet, hållbarhet och lågt pris, skulle bli snabbare utprovad. Det finns redan ett flertal sådana apparater, men det är mycket svårt att få industrierna att sätta i gång med en serietillverkning av dem, när intresset från statsmakternas sida för en sådan lagstiftning är så litet. Det är egentligen denna motivering som ligger bakom yrkandet i reservationen, att vi redan nu skulle besluta, att en sådan hastighetsmätare skulle införas, när den blir tillgänglig i marknaden och fyller kraven på ändamålsenlighet, hållbarhet och lågt pris. Jag vill erinra om att riksdagen en gång tidigare har fattat ett sådant beslut.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Om höjning av avgifterna för registrering i bilregistret

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr B 11, i anledning av väckta motioner om höjning av avgifterna för registrering i bilregistret.

Andra lagutskottet hade till behandling förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr B 39 i första kammaren av herr *Mannerskantz* samt nr B 47 i andra kammaren av herr *Svensson* i Krokstorp m. fl.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att avgifterna för registrering i bilregistret borde höjas till de i motionen angivna beloppen.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att förevarande motioner, I: B 39 och II: B 47, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Mannerskantz* och *Lothigius*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: B 39 och II: B 47, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att avgifterna för registrering i bilregistret borde höjas med 60 procent.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! I detta ärende, som till sin allmänna natur inte tillhör de allra största, har till utskottets utlåtande fogats en reservation. Denna går i sin tur tillbaka på motioner, som går ut på att staten skall se till att den får full täckning för de direkta servicetjänsterna som görs åt allmänheten vid registrering av bilar, motorcyklar och traktorer. Vi motionärer och reservanter förmenar, att avgifterna inte är så avpassade, att de täcker de direkta expeditionskostnaderna härför i länsstyrelserna och överståthållarämbetet, utan där görs dessa tjänster så att säga med anlåtande av vanliga skattemedel, och det anser vi oriktigt.

Om höjning av avgifterna för registrering i bilregistret

Nu har det under utskottsbehandlingen visat sig, att det inte är så lätt att beräkna vad man egentligen bör ta ut. När statens organisationsnämnd lade fram sin utredning — jag tror det var år 1954 — ville man föreslå, att registreringsavgifterna skulle inarbetas i fordonsbeskattningen, och organisationsnämnden hade försökt beräkna, hur mycket man skulle behöva lägga på den årliga fordonsskatten för att få in så mycket som nu utgår i registreringsavgifter. Man kom fram till att fordonsskatten skulle behöva höjas med sex kronor. Men sedan lade man till några rader, som jag har grubblat på ännu mera efter utskottsbehandlingen, nämligen att beloppet torde tämligen väl svara mot samtliga på länsstyrelserna fallande kostnader för väg- och trafikväsendet. Det där tvivlar jag högeligen på, herr talman! Först och främst har det inte företagits någon utredning av organisationsnämnden om hur gammal en bil i genomsnitt blir, hur många gånger den byter ägare o. s. v. Det måste ju påverka de belopp som kommer in, om man betalar en fordonsskatt i många år eller bara få år. Därtill kommer att organisationsnämnden säkert inte har räknat med annat än de direkta lönekostnaderna för den personal, som arbetar med detta på länsstyrelserna. Man har förvisso inte räknat med lokalkostnader, expenser eller pensionskostnaderna för personalen, som ju uppgår till kanske 25 procent av lönen o. s. v.

Emellertid har vi reservanter efter överväganden funnit, att det kanske bleve en överkompensation om man höjde avgifterna så mycket som är föreslaget i motionerna, nämligen till det dubbla, och därför har vi stannat vid att föreslå en höjning med 60 procent, dock givetvis så att man jämnar ut summan till jämna krontal. Det betyder att en vanlig registrering, som nu kostar 15 kronor, skulle kosta 24 kronor etc. Med tanke på den noggrannhet, med vilken finansministern brukar ta reda på alla möjligheter att öka inkomsterna, tycker jag att det vore en relativt naturlig åtgärd att vidtaga denna höjning, så att

inte någonting behövde betalas med direkta skatter.

Slutligen vill jag säga, att jag för min del inte har någonting emot att man räknar in registreringsavgifterna i fordonsskatten. Det blir givetvis en något mindre kameral tunga att lägga på detta varje gång man skriver ut fordonsskattsedeln än att plocka in de där kronorna varje gång man verkställer en registrering eller omregistrering. En sådan ändring kan dock inte göras förrän 1953 års trafikutredning blir färdig, och det ser ju rätt dystert ut med den nu. Därför har vi menat, att det vore bättre att provisoriskt göra dessa höjningar till dess den stora trafikutredningen blir klar med sitt betänkande och kan lägga fram ett förslag om en inarbetning av registreringsavgifterna i fordonsskatten.

Med hänsyn till detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den föreliggande reservationen.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag vill ge herr Manner-skantz rätt i att denna fråga inte tillhör de större av dem som riksdagen har att ta befattning med, men det kanske kan vara lämpligt att ta en enklare fråga för att avrunda de två dagars debatter vi nu har haft om de två stora ärendena, försvarsfrågan och tulltaxan.

Jag har frågat mig vad som egentligen har legat bakom motionen om en höjning av registreringsavgifterna. Det har nämligen inte åberopats något material, som man kan ta fasta på såsom bevis för att de nuvarande avgifterna skulle vara för låga, om syftet nu är att avgifterna skall täcka kostnaderna för själva registreringsförandet. Det har sagts att de nuvarande avgifterna fastställdes vid en tidpunkt då penningvärdet var avsevärt bättre och att följaktligen penningvärdeförsämringen skulle kunna utgöra ett motiv för att höja avgifterna. Men vid den tidpunkten när registreringsavgiften fastställdes, registrerade länsstyrelserna ett mycket litet antal bilar, och följaktligen måste kostna-

Om höjning av avgifterna för registrering i bilregistret

den för registreringen av varje bil bli avsevärt mycket större. Nu registreras i landet över 100 000 bilar om året, och såvida inte förfarandet har liksom stannat kvar i något föråldrat system, måste väl ändå rationalisering ha tillgripits även inom länsstyrelserna som har att handlägga dessa ärenden. Man kan följaktligen räkna med att de avgifter som flyter in troligen täcker kostnaden för den befattning länsstyrelserna har med själva registreringen.

Det har ju aldrig varit tal om att finansministern skulle ha några fiskaliska intressen att bevaka i fråga om de avgifter som det här är tal om, och så länge inte de myndigheter, som handlägger frågorna, själva har gjort riksdagen eller motionärerna uppmärksamma på att avgifterna är för låga med hänsyn till kostnaderna, tycker jag att man kan ta för givet att de nuvarande avgifterna är tillräckliga.

Att sedan frågan om inarbetningen av registreringsavgifterna i själva automobilskatten har kommit upp ur rationaliseringssynpunkt är en fråga som ligger helt vid sidan om den som vi nu diskuterar, nämligen om det finns motiv för att höja avgifterna i fråga. Jag vet inte om det finns möjligheter att rättvist avväga registreringskostnaden, om den skall tas ut via bilskatten, ty det finns sådana som registrerar bilar varje år och som då kommer att slippa billigt undan, och det finns sådana som sliter på samma bil i tio år. För dessa skulle det bli relativt dyrt att betala registreringskostnaden genom bilskatten. Kostnaden är emellertid inte av den storleksordningen, att detta behöver väcka några betänkligheter. Skulle man kunna vinna någonting genom att inarbeta registreringsavgifterna i bilskatten och detta skulle bli resultatet av den utredning som pågår, tror jag att riksdagen kan ta detta med jämnmod.

För närvarande, herr talman, har jag intet annat att säga än att utskottet inte har funnit tillräckliga motiv bakom motionärernas yrkande, och jag hemställer därför om avslag på motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr **MANNERSKANTZ** (h):

Herr talman! Jag vill endast i någon mån rätta till påståendet att detta skulle vara ett litet bagatellärende. Det är dock uträknat, att om motionerna skulle ha bifallits, med en fördubbling av avgifterna till följd, skulle detta ha tillfört statsverket ett belopp av 6,8 miljoner kronor. Med den begränsning, som reservanterna föreslår, blir det dock 4 miljoner kronor, och nere i Småland anser vi, att det är pengar det också.

Herr förste vice talmannen **STRAND** (s):

Herr talman! Det är inte jag som har myntat uttrycket att detta var en av riksdagens mindre frågor, utan det var herr Mannerskantz själv som redan i begynnelsen konstaterade det. Om det gäller fyra eller sex miljoner i tillskott till statskassan spelar ur de synpunkter jag företräder mindre roll. Täcker de nuvarande avgifterna kostnaderna för registreringsförfarandet, finns det inga motiv att höja dem vare sig med 100 eller 60 procent.

Det är ändå att notera att reservanterna har blivit litet betänksamma mot motionärernas yrkande om en hundra procentig höjning. Vad reservanterna har såsom underlag för att de nu kan nöja sig med en sextioprocenlig höjning har jag över huvud taget inte sökt att bilda mig någon uppfattning om därför att jag inte anser att det spelar någon roll i detta sammanhang.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter

Om höjning av avgifterna för registrering i bilregistret

given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr B 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, m. m. jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Herr talmannen hemställde nu, att behandlingen av återstående ärende på föredragningslistan måtte få uppskjutas till morgondagens sammanträde.

Denna hemställan bifölls.

Anmäldes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr B 100, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr B 10 bifölles även av andra kammaren.

Justerades ytterligare protokollsdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 21.15.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Torsdagen den 31 juli

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Justerades protokollen för den 25 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr B 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr B 92, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1958/59, m. m.; och

nr B 101, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. statsregleringen för budgetåret 1958/59

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets memorial nr B 62, angående statsregleringen för budgetåret 1958/59.

Punkten 1

I denna punkt hade utskottet, under förutsättning av bifall till vad bevillningsutskottet föreslagit i betänkande nr B 5, hemställt, utom annat, att riksdagen måtte i riksstaten för budgetåret 1958/59 under skatter upptaga följande inkomstittel sålunda:

Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:

Skatt å inkomst och förmögenhet m. m., bevillning	6 000 000 000
---	---------------

S Första kammarens protokoll 1958. Nr B 7

Herr JOHANSSON, IVAR, (cp):

Herr talman! Under hänvisning till att riksdagen numera bifallit den vid bevillningsutskottets betänkande nr B 5 — ang. beräkning av bevillningarna för budgetåret 1958/59 m. m. — fogade, med 1 betecknade reservationen får jag yrka, att å sid. 1 i förevarande memorial punkten 1) Skatter, inkomstiteln Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. upptages med ett belopp av 6 100 000 000.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt med den av herr Johansson, Ivar, påyrkade ändringen.

Punkterna 2—12

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13

Denna punkt hade följande lydelse:

»Vid bifall till vad utskottet under föregående punkter föreslagit komma inkomsterna å driftbudgeten att för budgetåret 1958/59 uppföras med 12 632 782 500 kronor (Bil. I). Detta innebär i förhållande till statsverkspropositionen till årets förra riksdag en nettoökning med 366 443 000 kronor.

Härom har utskottet velat erinra.»

Herr JOHANSSON, IVAR, (cp):

Herr talman! Under hänvisning till mitt yrkande under punkten 1 får jag hemställa, att under punkten 13 det å tredje raden angivna beloppet om 12 632 782 500 utbytes mot 12 732 782 500 samt att det å femte raden angivna beloppet om 366 443 000 utbytes mot 466 443 000.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, lades ifrågavarande punkt till handlingarna med de av herr Johansson, Ivar, påyrkade ändringarna.

Ang. statsregleringen för budgetåret 1958/59

Punkten 14

Utskottet hade i förevarande punkt yttrat bland annat:

»På grund av riksdagens redan fattade beslut eller av vederbörande utskott framlagda förslag skulle utgifterna å driftbudgeten för budgetåret 1958/59 uppgå till 12 521 022 600 kronor (Bil. II). I jämförelse med statsverkspropositionen till årets förra riksdag innebär detta en ökning med 503 043 800 kronor.

Då inkomsterna enligt vad ovan under punkten 13:o angivits uppgå till 12 632 782 500 kronor, uppstår ett beräknat *underskott* å statsregleringen av 88 240 100 kronor.

Härom har utskottet velat erinra.»

Herr JOHANSSON, IVAR, (cp):

Herr talman! Riksdagen har numera, med bifall till den vid statsutskottets utlåtande nr B 50 fogade reservationen, beslutat att till Bidrag till musikkonservatoriet i Göteborg för budgetåret 1958/59 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 100 000 kronor. I anledning härav får jag yrka, att det under förevarande punkt å tredje raden angivna beloppet 12 521 022 600 utbytes mot 12 521 122 600 samt att det å femte raden angivna beloppet 503 043 800 utbytes mot 503 143 800.

Vidare får jag under hänvisning härtill samt till mina yrkanden under punkterna 1 och 13 hemställa, att andra stycket å sid. 9 i memorialet erhåller följande ändrade lydelse:

Då inkomsterna enligt vad ovan under punkten 13:o angivits uppgå till 12 732 782 500 kronor, uppstår ett beräknat *överskott* å statsregleringen av 11 659 900 kronor.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, lades den nu föredragna punkten till handlingarna med de av herr Johansson, Ivar, påyrkade ändringarna.

Punkten 15

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 16

Lades till handlingarna.

Punkten 17

I denna punkt hade utskottet hemställt, att, sedan riksstat för budgetåret 1958/59 av under punkten angiven lydelse blivit upprättad, densamma, försedd med herrar talmäns underskrifter, måtte till Kungl. Maj:t överlämnas.

Herr JOHANSSON, IVAR, (cp):

Herr talman! Vid punkten 17 i förevarande memorial får jag hemställa, att kammaren måtte besluta att — sedan riksstat för budgetåret 1958/59 av den lydelse som framgår av utskottets förslag med däri av kammaren beslutade ändringar blivit upprättad — densamma, försedd med herrar talmäns underskrifter, må till Kungl. Maj:t överlämnas.

Efter härmed slutad överläggning bifölls det av herr Johansson, Ivar, därunder framställda yrkandet.

Anmälades statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr B 93, angående statsregleringen för budgetåret 1958/59; och

nr B 94, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1958/59.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vardera av dem, att andra kammaren i avseende å statsutskottets memorial nr B 62 fattade samma beslut som första kammaren.

Anmälades jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr B 99, till Konungen i anledning av Kung. Maj:ts proposition angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr B 12 bifölls även av andra kammaren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Herr TALMANNEN yttrade:

Ärade kammarledamöter! Vi står nu inför skilsmässans stund, som säkerligen i detta sammanhang inte fyller oss med det vemod, som andra skilsmässor brukar väcka hos människor. Vi skils några timmar tidigare än andra kammaren, som har några ärenden kvar. Vi gör det utan egentlig oro, ty även om vissa komplikationer skulle uppstå i form av olikartade beslut mellan kamrarna, vilket inte är sannolikt, föreligger vid detta tillfälle den skillnaden mot de förhållanden som råder, när vi i vanliga fall skils för sammaruppehållet, att detta icke är en avslutad session utan allenast en förlängd ferie, som vi tar oss av egen fullmakt. Riksdagen pågår sålunda under hela tiden, och skulle andra kammaren fatta andra beslut än första, har vi endast att kalla kammaren till nytt sammanträde. Detta är en följd av den särregna situation, som vi i år befunnit oss i genom riksdagsupplösning och nyval, som ju ändrat betingelserna för vårt arbete och som — vilket jag haft tillfälle att säga tidigare och inte skall förlänga anförandet i dag med att ytterligare understryka — ju leder till många betydelsefulla observanda för författningsutredningen, vars uppgift det är att göra vår svenska konstitution mera användbar för praktiska arbetsuppgifter än den är för närvarande.

Våra planer är nu — jag har haft samråd med andra kammarens talman — att damer och herrar ledamöter av första kammaren skall få vara hemma till torsdagen den 16 oktober, då vi på nytt skall sammanträda för att avverka vad vi har kvar av årets arbetsuppgifter. Torsdagen den 16 oktober blir så till vida egendomlig, som damerna och herrarna den dagen inte har den motionsrätt, som ni eljest har när höstsessionen börjar. Det blir då bara ett nytt sammanträde. Den motionsrätt ni får i höst beror alltså på vilka propositioner Kungl. Maj:t då levererar.

Dessförinnan måste vi emellertid ha

ett formellt sammanträde för justering av kammarens protokoll; kallelse kommer att utfärdas genom sedvanlig annonsering i dagspressen. Om det sammanträdet vill jag allenast säga, att jag i kraft av den befogenhet, som tillkommer talmannen att bevilja kammarens ledamöter åtta dagars befrielse från riksdagsarbetet, kommer att bevilja dessa åtta dagars ledighet. Det blir min sak att sörja för att den enstaka ledamot, vars närvaro är nödvändig vid justeringen, verkligen finns här.

Efter dessa tillkännagivanden, som till sin natur varit glädjande, måste jag bringa livets allvar i erinran på nytt. Den ledighet ni får blir inte lång. Vi skall samlas ånyo till arbete i mitten av oktober, och dessförinnan skall — i motsats till mig — kammarens ärade ledamöter genomgå en prövande valstrid. Jag skall tänka på er med visst medlidande i sinnet; jag har i minne de 40 år, då jag själv stått uppe i praktiskt politiskt arbete med valstrider och annat elände.

Jag hoppas emellertid att ni, innan ni når fram till valstriden, skall få någon eller några lugna veckor, då ni kan vila och njuta av den flyende sommarens solsken och även få sköta edra säkerligen under det trägna riksdagsarbetet försummade borgerliga näringar.

Jag önskar er all trevnad under den kommande sommaren.

Detta tal besvarades av herr **DOMÖ** i följande ordalag:

Herr talman! Första kammarens ledamöter tackar för Eder vänliga tillönskan om en tids vila och ferier från politiskt arbete.

Herr talmannen har säkerligen rätt i sin förmodan, att det för kammarledamöterna i allmänhet inte blir mycket tid ledig från det politiska arbetet emellan riksdagens nu avslutade arbetsperiod och höstriksdagen. Kommunalvalen stundar och måste ha sitt av intresse och arbete. Det är nog inte bara en del av riksdagens ledamöter utan många andra som tycker, att det under det senaste

året med dess folkomröstning och extra andrakammarval blivit väl mycket av politik.

Herr talmannen sade i våras inför utsikten till sommarriksdag, att Stockholm är en angenäm sommarstad. Detta är riktigt, men sommarriksdagar är inte några uppskattade anordningar, särskilt inte om behovet starkt kan ifrågasättas. Men herr talmannen har med sin av oss alla högt skattade skicklighet att leda kammarens förhandlingar och med sin älskvärdhet medverkat till att vi fått en

kort och för kammarledamöterna personligen angenäm sommarriksdag.

Herr talman! Kammarens ledamöter bringar Eder sitt tack för god ledning och tillönskar Eder varmt en angenäm eftersommar.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 10.17.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 12 augusti

Kammaren sammanträdde kl. 12.00.

Justerades jämväl protokollet för denna dag.

Justerades protokollen för den 28, 29, 30 och 31 nästlidne juli.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 12.08.

In fidem
K.-G. Lindelöw